

การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

พงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ธันวาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

พงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ธันวาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ของ พงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....ประธาน

(ดร.ปานแพร เซาว์นประยูร)

.....กรรมการกรรมการ

(ดร.พจน์พิตดา ศรีสมพงษ์)

(ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี)

.....กรรมการ

(ดร.วราทิตย์ มัชฌมบุรุษ)

อนุมัติ

.....

(รองศาสตราจารย์สิริเกียรติ รัชชुकานติ)

คณบดีคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

ธันวาคม 2560

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยการสนับสนุนจากหลาย ๆ ฝ่าย อันดับแรก ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) แหล่งทุนที่ได้มอบทุนสนับสนุน การวิจัย ประเภทบัณฑิตศึกษา ประจำปี 2559

ลำดับต่อมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก ผู้ที่มอบโอกาสให้ผู้วิจัยได้ก้าวเข้ามาในวงการวิชาการ ดูแลทั้งทางด้านการเรียน และการใช้ชีวิตเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย และกราบขอบพระคุณ ดร.วราวัชต์ มัชฌมบุรุษ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่คอยบอก คอยสอน และให้คำปรึกษาตลอดการทำ วิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบศิริ ภัคดีพิณิจ ดร.พัจน์พิตดา ศรีสมพงษ์ และดร.สุริยา สัมจันทร์ คณาจารย์สาขาวิชาการจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว ที่คอยให้คำชี้แนะ และแนวทางการแก้ไขต่าง ๆ ตลอดการทำวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณ ดร.ปานแพร เซาว์นประยูร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางในการพัฒนาวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณ ดร.อดิคร เรือลม ดร.ยุทธการ ไวยอาภา และดร.ชฎาพัศฐ์ สุขกาย ผู้ให้เกียรติตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณ พี่สมศักดิ์ พี่ติเรก พี่ป้อง ลุงศรี ลุงเปลี่ยน ลุงหมาน และสมาชิก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยววิถีบ้านพะเยาทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับ และดูแลเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ปริญญาโท รุ่นที่ 5 เบล ยู หนึ่ง ไบ้ เซ็ด จอเจียร์ และพี่ ๆ น้อง ๆ ปริญญาโท และปริญญาเอกทุกคน ที่คอยช่วยเหลือ ในการทำวิทยานิพนธ์ อีกทั้งขอขอบคุณ พี่ดี้ พี่อ้น พี่กาย เจย์ จ๊ะโอ้ และพี่ ๆ น้อง ๆ ทีมบาสเก็ตบอล สนามกบ้านพะเยาทุกคน ที่ให้การต้อนรับอย่างเป็นมิตร คอยช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ ทำให้ผู้วิจัยไม่รู้สึกเหงาและคิดถึงบ้าน ตลอดระยะเวลาที่อยู่จังหวัดพะเยา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเฉลิม คุณแม่นารี เสน่ห์ดี และบุคคล ในครอบครัวอันเป็นที่รักและเคารพอย่างยิ่งทุกคน ที่ให้การส่งเสริม สนับสนุน และเป็นกำลังใจ ที่สำคัญ ที่ทำให้ข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท

พงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี

ชื่อเรื่อง: การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ผู้วิจัย: พงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี, วิทยานิพนธ์: ศศ.ม. (สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว),
มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560

ประธานที่ปรึกษา: ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี, **กรรมการที่ปรึกษา:** ดร.วรัชต์ มัชฌิมบุรุษ

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมทางน้ำ, กวีานพะเยา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) ศึกษากฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา 2) ศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชน ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา 4) กำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า กวีานพะเยาเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ตามประกาศคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2552 โดยมีกฎหมายที่ครอบคลุม คือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้ และในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา พบว่า มีหลายหน่วยงานมีนโยบายด้านการพัฒนา กวีานพะเยา โดยส่วนใหญ่จะพัฒนาเมืองพะเยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในส่วนของความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชน ที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา พบว่า การพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ควรจะมีการบริหารจัดการร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐบาล ชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชน ด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในกวีานพะเยา โดยมีความคิดเห็นในระดับมาก ว่ากิจกรรมเหล่านั้นควรที่จะมีในกวีานพะเยาต่อไป รวมทั้ง ในส่วนของกิจกรรมในอนาคตที่ควรเกิดขึ้นในกวีานพะเยา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่า เทศกาลโคมไฟกลางกวีานพะเยา และกิจกรรมพายเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงรอบกวีานพะเยา เป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ และจะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยาเพิ่มมากขึ้น ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่จำเป็นต้องมีในบริเวณกวีานพะเยา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่า ห้องน้ำมีความจำเป็นมากที่สุด ในส่วนของแนวทางการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา พบว่า จะต้องมีการพัฒนาตาม 5 แผนงาน ดังนี้ 1) แผนงานด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ จำนวน 7 โครงการ 2) แผนงานด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ทางน้ำและเส้นทางเชื่อมโยง) จำนวน 14 โครงการ 3) แผนงานด้านการบริหารจัดการ จำนวน 7 โครงการ 4) แผนงานด้านการสื่อสารทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ จำนวน 6 โครงการ และ 5) แผนงานด้านการบริการ จำนวน 13 โครงการ

Title: THE DEVELOPMENT OF WATER-RELATED ACTIVITY FOR TOURISM OF KWAN PHAYAO, THAILAND

Author: Pongpipat Sanedee, Thesis: M.A. (Hotel and Tourism Management), University of Phayao, 2017

Advisor: Dr.Luethaipat Pimonsree, **Co-advisor:** Dr.Warach Madhyamapurush

Keywords: Development of Water-related Activity, Kwan Phayao

ABSTRACT

This study entitled “The Development of Water-related Activity for Tourism of Kwan Phayao, Thailand” used a mix-method between quantitative and qualitative research. The objectives of this study are to the laws and policies of government agencies, community and private opinions, tourist’s opinions and guideline for development of water-related activity for tourism of Kwan Phayao. The research found that Kwan Phayao is an important international wetland according to cabinet announcement 2009. There is a comprehensive law include, laws related to buildings, laws related to vehicles, laws related to pollution, laws related to land use, and laws related to plants and trees. In terms of policies of government agencies for development of water-related activity for tourism of Kwan Phayao found that many agencies have policies to develop Kwan Phayao. Most of them will develop Phayao as an eco-tourism city. Learn the lifestyle of the community in a creative economy. In community and private opinions found that the development of water-related activity for tourism of Kwan Phayao should be managed in all sectors such as government agencies, local community and private sector. Tourist’s opinions found that most visitors got to know the activities that ever happened in Kwan Phayao and expectations are high that those activities should be next. Including in respect of future activities that should festival of lanterns in the lake is a fascinating activity to be able to attract tourists traveling in the province increased. Especially Kwan Phayao should have boating to see lifestyle of fishermen. This activity reflects the identity of the Kwan Phayao as well. The facilities and services required around the lake is the toilets are most important. Finally the guideline for development of water-related activity for tourism of Kwan Phayao should have 5 plans include 1) attraction plans 7 projects 2) water-related activity plans 14 projects 3) management plans 7 project 4) marketing communication and public relations plans 6 projects and 5) service plans 13 projects.

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงแผนที่ที่กว๊านพะเยา	6
2 แสดงแผนที่ที่กว๊านพะเยา	12
3 แสดงประเพณีลอยกระทงที่กว๊านพะเยา	20
4 แสดงกิจกรรมการแข่งขันเรือพายและมวยทะเลที่กว๊านพะเยา.....	20
5 แสดงการเวียนเทียนที่วัดติโลกอารามกลางกว๊านพะเยา.....	21
6 แสดงกิจกรรมไหว้พระกลางน้ำที่กว๊านพะเยา	21
7 แสดงกิจกรรมจักรยานน้ำที่กว๊านพะเยา.....	22
8 แสดงกิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา.....	22
9 แสดงโครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำที่กว๊านพะเยา	23
10 แสดงกิจกรรม “ตามข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง”	23
11 แสดงหาดอิงกว๊าน.....	24
12 แสดงกิจกรรมเรือปั่นที่กว๊านพะเยา	25
13 แสดงการแต่งงานตามวิถีล้านนากลางกว๊านพะเยา	25
14 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	65
15 แสดงตัวอย่างเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา ณ ชุมชนประตูประสาธ	102
16 แสดงโบราณสถาน “วัดติโลกอาราม”	103
17 แสดงการวิเคราะห์ SWOT Matrix	150
18 แสดงการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา.....	152
19 แสดงการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล คุณประภาส ศรีญาณลักษณ์ ธนารักษ์พื้นที่ พะเยา	217
20 แสดงการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล คุณประดิษฐ์ สีใส ผู้อำนวยการส่วน สิ่งแวดล้อมสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา.....	217
21 แสดงการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยว.....	218
22 แสดงการสัมภาษณ์ “การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา วันที่ 1 เมษายน 2560 ณ ห้องประชุมพรมมาลี โรงแรมพะเยาเกตเวย์	219

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
บริบททั่วไปของพื้นที่ศึกษา และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ “กวีานพะเยา”.	10
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ.....	27
แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	43
แนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม	49
แนวคิดด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ.....	50
พฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว.....	54
การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
กรอบแนวคิดการวิจัย	65
3 วิธีดำเนินการวิจัย	66
วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษากฎหมาย นโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ของกวีานพะเยา	66
วิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ของกวีานพะเยา	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)	66
วิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา	71
วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา	74
4 ผลการวิจัย	77
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 กฎหมาย และนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา	77
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและ ภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ของกวีานพะเยา	101
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา	112
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 4 กำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา	144
5 บทสรุป	161
สรุปผลการวิจัย	161
อภิปรายผลการวิจัย	164
ข้อเสนอแนะ	171
บรรณานุกรม	173

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	181
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง	182
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	184
ภาคผนวก ค แบบประเมินค่าถ่วงน้ำหนัก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เกี่ยวกับการพัฒนากิจการรกรังน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา.....	196
ภาคผนวก ง รายชื่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย	213
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา.....	216
ภาคผนวก ฉ ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่	217
ประวัติผู้วิจัย	120

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงช่วงปีในการจัดกิจกรรมทางน้ำ “กวีานพะเยา”	26
2 แสดงการวิเคราะห์ SWOT Matrix	59
3 แสดงพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ.....	80
4 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง.....	81
5 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะ	82
6 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ	84
7 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	85
8 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้	86
9 แสดงนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา.....	96
10 แสดงความสอดคล้องของกิจกรรมในอดีตกับนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ	99
11 แสดงกิจกรรมทางน้ำในอดีตและปัจจุบัน.....	105
12 แสดงข้อมูลทั่วไป	112
13 แสดงวัตถุประสงค์ของการเดินทาง	117
14 แสดงลักษณะการเป็นจุดหมายปลายทางของกวีานพะเยา.....	118
15 แสดงประสบการณ์และการมาเยือนกวีานพะเยา.....	118
16 แสดงจำนวนผู้ร่วมเดินทาง.....	119
17 แสดงลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้	120
18 แสดงวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยวกวีานพะเยา	120
19 แสดงการรับรู้ข้อมูลของกวีานพะเยา.....	121
20 แสดงการพักค้างคืนที่จังหวัดพะเยา	122
21 แสดงจำนวนชั่วโมงที่เยือนกวีานพะเยา.....	123
22 แสดงการรับรู้ต่อรูปแบบกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นในกวีานพะเยา	124
23 แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นในกวีานพะเยา	127
24 แสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ของกวีานพะเยาในอนาคต.....	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
25	แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่จำเป็นต้องมี ในบริเวณกว๊านพะเยา	137
26	แสดงผลสรุปความสอดคล้องของกิจกรรมการท่องเที่ยวในกว๊านพะเยา	141
27	แสดงความสอดคล้องของกิจกรรมในขนาดตำบลทุกภาคส่วน.....	142
28	แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	144
29	แสดงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกว๊านพะเยา (SWOT).....	146
30	แสดงความสำคัญของแผนงาน	153
31	แสดงโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ	154
32	แสดงโครงการด้านกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว/เส้นทางเชื่อมโยง	155
33	แสดงโครงการด้านการบริหารจัดการ	157
34	แสดงโครงการด้านการสื่อสารทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์.....	158
35	แสดงโครงการด้านการบริการ	159

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยความได้เปรียบทางที่ตั้งของประเทศไทย ที่อยู่ศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้สะดวกในการเดินทางเชื่อมต่อกับประเทศภายในภูมิภาค ทั้งทางบกและทางอากาศ ทั้งนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่า มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทย โดยในแต่ละปี สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศปีละหลายแสนล้านบาท (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558) ในปัจจุบันเป็นที่ตระหนักว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของโลก ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้เจริญเติบโตจนเป็นอุตสาหกรรมหลักในระบบการค้าระหว่างประเทศ และเกิดขึ้นในหลายประเทศ สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในช่วงตลอดทศวรรษที่ผ่านมาถือว่า เป็นพลังขับเคลื่อนที่มีบทบาทชัดเจน เป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่การจ้างงาน สร้างอาชีพ การกระจายรายได้ และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องมาหลาย เป็นการสร้างความมั่งคั่งให้กับประชาชน และประเทศชาติ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทย แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกมีการแข่งขันสูง โดยเฉพาะการแข่งขันด้านคุณภาพ การบริหารจัดการ และเป็นการบริหารจัดการอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเชิงเศรษฐกิจแล้ว ย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นมาตรฐานสากล โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ที่จะมีการพัฒนาการเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน (สุวัตร สิทธิหล่อ, 2558)

ประเทศไทยมีภูมิภาคที่มีเขตติดต่อกับกลุ่มประเทศอาเซียนหลายประเทศ อาทิเช่น ประเทศเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา และประเทศมาเลเซีย ซึ่งสามารถพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยเฉพาะภาคเหนือ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อีกทั้ง มีเส้นทางเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยว คือ ถนนสายเอเชีย หมายเลข 2 (AH2) ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังเส้นทาง R3A ที่สามารถไปสู่ประเทศจีนตอนใต้

และอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงได้ นอกจากนั้น ภาคเหนือถือเป็นภูมิภาคที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย เนื่องจากมีภูมิประเทศที่งดงาม รายล้อมด้วยขุนเขาสลับซับซ้อน อันอุดมไปด้วยผืนป่า งดงามด้วยประเพณีวัฒนธรรม (กระทรวงต่างประเทศ, 2557, สืบออนไลน์) มีความได้เปรียบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูเขาที่สวยงามและสลับซับซ้อน เป็นประตูการค้าชายแดน และยังเป็นแหล่งวัฒนธรรมล้านนาที่โดดเด่น ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์กระจายทั่วไป ซึ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาเยี่ยมเยือนภาคเหนืออย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก

นอกจากนี้ ที่ตั้งของภาคเหนือสามารถเชื่อมโยงการคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้านพร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของอนุภูมิภาคประเทศลุ่มแม่น้ำโขงได้ (ศูนย์เตือนภัยธุรกิจภาคเหนือ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2554, สืบออนไลน์) สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555, สืบออนไลน์) ที่ได้ระบุถึงนโยบายและทิศทางการพัฒนากลุ่มจังหวัดในภาคเหนือว่า เป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว และควรมีการพัฒนาเพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะพื้นที่กลุ่มภาคเหนือตอนบน 2 ได้แก่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัดที่อยู่บนเส้นทางสายเอเชีย และเส้นทาง R3A มีแนวโน้มการเติบโตด้านการท่องเที่ยวสูงมากเมื่อเปิดประชาคมอาเซียน การกำหนดทิศทางการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ให้มีความสำคัญกับทิศทางและแนวทางการพัฒนาตามศักยภาพของกลุ่มจังหวัดฯ 4 เรื่อง คือ 1) เสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาการค้าการลงทุน และโลจิสติกส์ เชื่อมอนุภาคลุ่มน้ำโขง และเตรียมความพร้อมรับมือประชาคมอาเซียน 2) สร้างความเข้มแข็ง และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตรที่มีศักยภาพ 3) ยกระดับการพัฒนาสังคม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม และสุขภาพ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และ 4) ดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นกลุ่มจังหวัดสีเขียว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีทิศทางการพัฒนาที่สำคัญแต่ละจังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เป็นจุดศูนย์กลางเชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 และประเทศในอนุภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน (GMS) จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และชนเผ่า โดยมุ่งพัฒนาเมืองตามแนวคิด Eco-City/Eco-Town ให้เป็นเมืองนำอยู่ในลักษณะความเป็นเมืองนิเวศ ส่วนจังหวัดพะเยา เป็นแหล่งผลิตเกษตรปลอดภัย และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทางการท่องเที่ยวของอนุภูมิภาคเหนือตอนบน 2 แม้ว่า จะมีผู้มาเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยวน้อยกว่าจังหวัด

เชียงราย แต่ด้วยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดเชียงราย และตั้งอยู่บนเส้นทางสายเอเชีย รวมถึงติดต่อกับเส้นทาง R3A ซึ่งเป็นถนนท่องเที่ยวสายหลักที่จะเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้รวมทั้ง มีแนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จังหวัดพะเยามีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น กว๊านพะเยา วนอุทยานภูลังกา (ดอยหมอก-สนามร่มร้อน) อุทยานแห่งชาติภูซาง (น้ำตกภูซาง-น้ำตกอุ้น) อุทยานแห่งชาติภูนาง (นกยูงธรรมชาติ) วนอุทยานไดโนเสาร์แก่งหลวง อุทยานแห่งชาติดอยหลวง (น้ำตกปูแกง น้ำตกจำปาทอง) หน้าผาเทวดา (กิจกรรมโรยตัว) ซึ่งถือเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี 2557 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจังหวัดพะเยา จำนวน 536,268 คน ปี 2558 จำนวน 564,628 คน และปี 2559 จำนวน 598,517 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา, 2559) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดพะเยานั้น ถือว่ามีความน่าสนใจ แต่มีขีดจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคเหนือด้วยกัน เช่น เชียงใหม่ เชียงราย น่าน เป็นต้น โดยถ้ามองจากแผนที่จะเห็นว่า พะเยาเป็นเมืองที่อยู่ท่ามกลางจังหวัดต่าง ๆ ของภาคเหนือตอนบนหลายจังหวัด นักท่องเที่ยวที่เดินทางสู่จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นเมืองหลักทางด้านการท่องเที่ยวของภาคเหนือ ส่วนมากผ่านจังหวัดพะเยา และแวะพักรดพักคน ที่จังหวัดพะเยา ต่ำกว่ากับบรรยากาศที่สดชื่นของกว๊านพะเยา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักและมีชื่อเสียงของจังหวัดพะเยา รวมทั้งกว๊านพะเยายังขาดกิจกรรมการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวขับรถต่อไปพัก และท่องเที่ยวที่เชียงราย (ฉลอง นนทพ่ายพ์, 2548; สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา, 2559)

กว๊านพะเยา ถือเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยาเพิ่มมากขึ้น กว๊านพะเยา หมายถึง หนองน้ำ หรือบึงขนาดใหญ่ คำนี้มีใช้ในท้องถิ่นล้านนา เฉพาะที่จังหวัดพะเยาแห่งเดียวเท่านั้น กว๊านพะเยา เป็นบึงขนาดใหญ่รูปพระจันทร์เสี้ยว ที่เกิดจากการยุบตัวของเปลือกโลกเมื่อประมาณ 70 ล้านปีมาแล้ว โอบล้อมดอยแม่ใจ ซึ่งเป็นภูเขาสูงยาว เป็นแอ่งที่รวบรวมลำห้วยต่าง ๆ 18 สาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2478 กรมประมง ได้ตั้งสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดพะเยาขึ้น บริเวณต้นแม่น้ำอิง และสร้างฝายกั้นน้ำทำให้เกิดเป็นบึงใหญ่ มีความลึกเฉลี่ย 1.5 เมตร กว๊านพะเยาเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่สุดของจังหวัดพะเยา ทั้งเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญที่สุดของภาคเหนือตอนบน และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ประมาณ 12,831 ไร่ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลากว่า 50 ชนิด เช่น ปลากุลากราย ปลาสวาย ปลาเทโพ ปลาจีน ปลาโน และปลานิล อันเลื่องชื่อของจังหวัดพะเยา ทัศนียภาพโดยรอบกว๊านพะเยามีความร่มรื่น สามารถมองเห็นแนวทิวเขาสลับซับซ้อน

และงบประมาณมาก (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา จังหวัดพะเยาได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ การใช้ประโยชน์ จากกว๊านพะเยา ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว จำแนกเป็น แหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค- บริโภค และผลิตน้ำประปา แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เก็บเกี่ยวพืชน้ำ ปศุสัตว์ และด้านการประมงของจังหวัดพะเยา รวมทั้ง เป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อผลิตเป็นสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดพะเยา (สำนักงานกองทุนการวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา, 2557, สื่อบนไลน์)

กิจกรรมการท่องเที่ยวในกว๊านพะเยา ถือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา จากข้อมูลของสำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา (2558) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในจังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวบริเวณกว๊านพะเยา เพื่อแวะพักก่อนที่จะ เดินทางต่อไปยังจังหวัดเชียงราย และนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเลือกที่จะทำกิจกรรมนั่งเรือพาย เพื่อไปไหว้พระกลางน้ำที่วัดติโลกอารามในกว๊านพะเยา ซึ่งถือเป็นกิจกรรมเดียวเท่านั้นที่นักท่องเที่ยว สามารถทำได้ในกว๊านพะเยา กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำถือเป็นกิจกรรมที่มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพะเยา และยังเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว ในอดีตมีหลาย ภาคส่วน ให้ความสนใจในการพัฒนา และสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกว๊านพะเยา เพื่อที่จะส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เช่น การแข่งขันเรือใบซูเปอร์มด ประเพณีการแต่งงาน กลางกว๊านพะเยา โสมสเดย์ลอยน้ำในกว๊านพะเยา น้ำพุดนตรี หาดอิงกว๊าน ฯลฯ รวมถึงยังมีกิจกรรม อีกรวมหลาย ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา แต่ในปัจจุบันเหลือเพียงกิจกรรมไหว้พระกลางน้ำในกว๊านพะเยา เท่านั้น ที่มีความต่อเนื่อง และเป็นที่ทำให้ความสนใจของนักท่องเที่ยว ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ไม่เกิด ความต่อเนื่อง และไม่ประสบความสำเร็จ รวมทั้ง บางกิจกรรมก็มีการต่อต้าน จากสาธารณชนอีกด้วย นอกจากนี้ หลายกิจกรรมที่มีการส่งเสริมให้เกิดขึ้น ก็ประสบปัญหา ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ บางกิจกรรมขัดต่อข้อกฎหมาย และข้อบัญญัติต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา และบางกิจกรรมยังประสบปัญหาเรื่องของภัยธรรมชาติ เนื่องจากในหน้าแล้งปริมาณน้ำในกว๊านพะเยาจะลดลง และตื้นเขิน แต่ในทางกลับกันเมื่อถึงฤดูฝน ปริมาณน้ำจะสูงขึ้น บางปีอาจเกิดน้ำท่วมบริเวณโดยรอบกว๊านพะเยา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำในกว๊านพะเยาโดยตรง จากสถานการณ์ดังกล่าวที่ยังไม่มีคำตอบ ที่ชัดเจนว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ควรเป็นอย่างไร ดังนั้น ภาครัฐ และเอกชน ที่พยายามผลักดันให้เกิดกิจกรรมทางน้ำในกว๊านพะเยาจำนวนมาก จึงเกิดขึ้นอย่างไรทิศทาง หรือมีทั้งที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม ดังนั้น การศึกษาเรื่อง

การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา จึงมีความสำคัญในการที่จะเป็นแนวทางเพื่อพัฒนากิจกรรมทางน้ำให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น อันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในพื้นที่บริเวณกวีานพะเยา ภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา และเกิดการเตรียมความพร้อมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม และมีคุณภาพ ภายใต้การทำงานร่วมกัน และพัฒนา กวีานพะเยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

คำถามของการวิจัย

การพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาควรเป็นอย่างไร

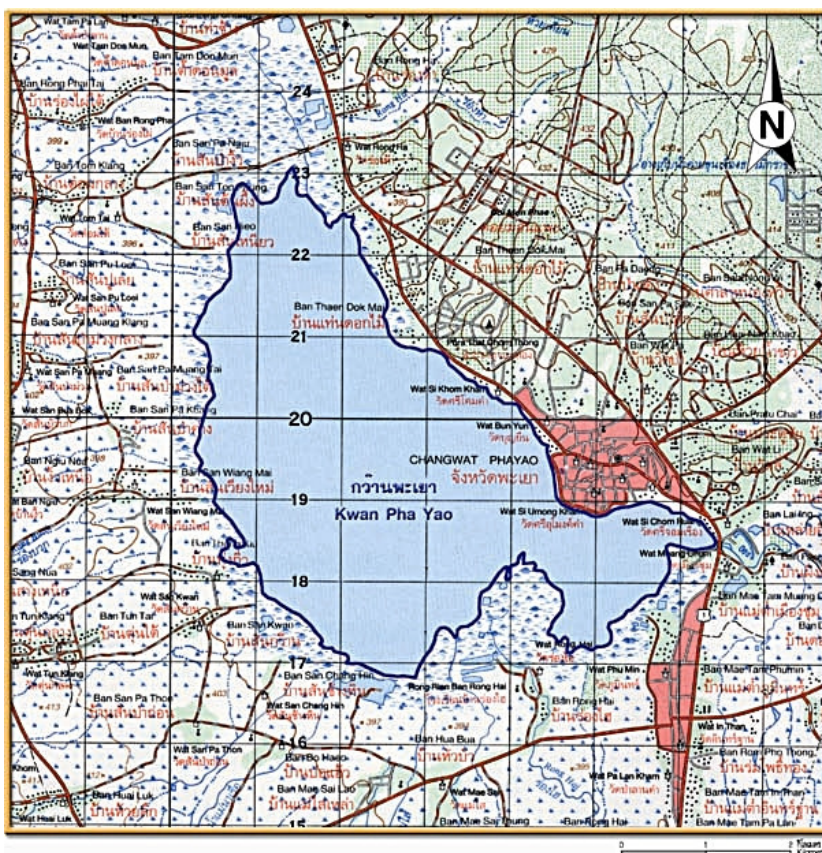
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชน ที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา
4. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยมีขอบเขต ดังนี้

1. **ขอบเขตด้านพื้นที่** กวีานพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ครอบคลุมพื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลเวียง ตำบลแม่ต้า ตำบลแม่ใส ตำบลบ้านต๋อน ตำบลบางสาบ และตำบลบ้านต๋อม

ภาพ 1 แสดงแผนที่ที่กวานพะเยา

ที่มา: สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554, สืบออนไลน์

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักวิชาการผู้มีความเชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกวานพะเยา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สำนักงานจังหวัดพะเยา สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา สำนักงานธนารักษ์พื้นที่พะเยา สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค สาขาเชียงราย และคณาจารย์จากสาขาวิชาการท่องเที่ยว การประมง และด้านกฎหมาย

2.2 ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เช่น เจ้าของกิจการด้านการท่องเที่ยว เจ้าของกิจการด้านที่พัก เจ้าของกิจการร้านอาหาร เจ้าของกิจการบริษัททัวร์ เจ้าของกิจการเรือพาย สมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา คณะกรรมการหอการค้าจังหวัดพะเยา สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา

2.3 ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน เทศบาลตำบลบ้านปาง เทศบาลตำบลบ้านต๋อม และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่กว๊านพะเยา กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยววิถีวิถีกว๊านพะเยา และชมรมเรือพายแจวจังหวัดพะเยา

2.4 นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวบริเวณรอบกว๊านพะเยา

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1 กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

3.2 ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชน ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

3.3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

3.4 แนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนากิจกรรมทางน้ำ หมายถึง แนวทางหรือแนวโน้มในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และความเหมาะสม โดยไม่ขัดต่อข้อกฎหมาย และข้อบัญญัติต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา

กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ใช้แหล่งน้ำเป็นองค์ประกอบหลักในการประกอบกิจกรรม โดยกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะใช้เรือเป็นยานพาหนะในการเดินทางเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงจะต้องมีองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity) กิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ (Activity) และที่สำคัญ

จะต้องมีระบบการรักษาความปลอดภัย (Safety) ทั้งนี้ สำหรับการศึกษาค้นคว้ากำหนดขอบเขตกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา เป็น 2 มิติ ได้แก่ กิจกรรมทางน้ำในกวีานพะเยา และกิจกรรมเชื่อมโยงในพื้นที่รอบกวีานพะเยา

ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ซึ่งอยู่ในอำนาจหรือตำแหน่งที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำ เป็นผู้ซึ่งสามารถมีอิทธิพลในการจัดสรร และจัดการต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ในชุมชนนั้น และสามารถที่จะก่อให้เกิดการกระทำกิจกรรม หรือการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาในท้องถิ่น โดยจำแนกประเภทของผู้นำท้องถิ่นตามลักษณะโครงสร้างของผู้นำ ออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำแบบเป็นทางการที่มีตำแหน่งหน้าที่ และแบบไม่เป็นทางการ เช่น ปราชญ์ชุมชน ผู้นำอาสา (ธีระพงศ์ ธนเจริญรัตน์, 2553) โดยการศึกษาครั้งนี้กำหนดผู้นำชุมชน เป็นทั้ง 2 ประเภท คือ แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางน้ำกวีานพะเยา จังหวัดพะเยา

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่มาจากเขื่อนหัวคิ้ว ซึ่งในการศึกษาค้นคว้า กำหนดขอบเขตเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยจำแนกนักท่องเที่ยวเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวท้องถิ่น ได้แก่ ผู้มาเยือนกวีานพะเยาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพะเยา โดยอาศัยอยู่อำเภออื่นที่ไม่ใช่อำเภอเมืองพะเยา และกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างถิ่น ได้แก่ ผู้มาเยือนกวีานพะเยาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด หรือภูมิภาคอื่น ๆ

ความคิดเห็นของชุมชน หมายถึง ทศนคติของผู้นำชุมชนรอบกวีานพะเยาในตำบลต่าง ๆ ประกอบด้วย ตำบลเวียง ตำบลแม่ต๋ำ ตำบลแม่ใส ตำบลบ้านต๋อน ตำบลบ้านสา และตำบลบ้านต๋อม ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว หมายถึง การตัดสินใจ หรือการวิจารณ์ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร หรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นความเชื่อของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเหตุการณ์ หรือประสบการณ์ที่ได้รับ และเป็นการแสดงออกทางความคิดเห็น ความสนใจ และความรู้สึกที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวยังกวีานพะเยา

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ซึ่งมีพื้นที่ศึกษาวิจัย คือ กวีานพะเยา อันก่อให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา และชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ ดังนี้

1. ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่บริเวณกวีานพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น และกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

2. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย หรือแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

3. นักวิชาการ และนักวิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นองค์ความรู้ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ในการนำมาใช้เป็นกรอบการวิจัย ดังนี้

1. บริบททั่วไปของพื้นที่ศึกษา และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ “กวีานพะเยา”
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
3. แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม
5. แนวคิดด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ
6. พฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว
7. การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดการวิจัย

บริบททั่วไปของพื้นที่ศึกษา และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ “กวีานพะเยา”

1. บริบททั่วไปกวีานพะเยา

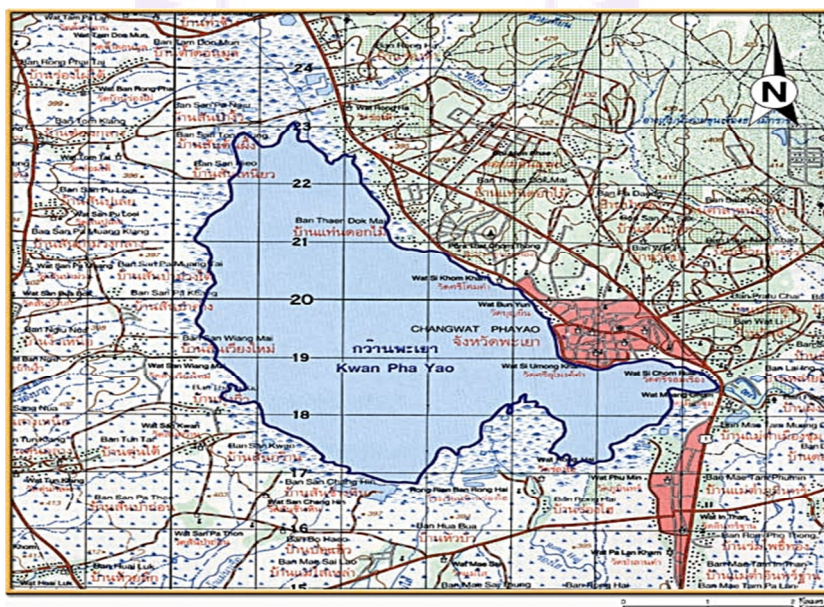
กวีานพะเยา อยู่ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นทะเลสาบน้ำจืดใหญ่เป็นอันดับ 1 ในภาคเหนือ และอันดับ 4 ของประเทศไทย (รองจากบึงบอระเพ็ด, หนองหาน และบึงละหาน) โดยเกิดจากการยุบตัวของเปลือกโลกเมื่อประมาณ 70 ล้านปีมาแล้ว เป็นแอ่งน้ำ ซึ่งเป็นที่รวบรวมของลำห้วยต่าง ๆ 18 สาย คำว่า “กวีาน” ตามภาษาพื้นเมืองหมายถึง “บึง” เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่ใจกลางเมืองพะเยา มีทิวเขาเป็นฉากหลัง มีปริมาณน้ำเฉลี่ยปีละ 29.40 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ปลาน้ำจืดกว่า 48 ชนิด มีเนื้อที่ประมาณ 12,831 ไร่ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดต่าง ๆ ทัศนียภาพโดยรอบกวีานพะเยามีส่วนทำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงาม ประทับใจผู้พบเห็น จนอาจจะกล่าวได้ว่า หัวใจของเมืองพะเยาอยู่ที่กวีานพะเยานี้เอง ในปี 2484 กรมประมงได้ตั้งสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดพะเยาขึ้น บริเวณต้นแม่ น้ำอิง และสร้างฝายกั้นน้ำ ทำให้เกิดเป็นบึงขนาดใหญ่ มีความลึกเฉลี่ย 1.5 เมตร (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2427 อ้างอิงใน วรากร จันทรเสนา, 2549) ได้เขียนเกี่ยวกับประวัติกวีานพะเยาไว้

พอสรุปได้ดังนี้ คือ ก่อนปี พ.ศ. 2484 ในช่วงฤดูแล้ง กว๊านพะเยาจะมีสภาพเป็นบึงย้อม ๆ และมี บวก หนอง อยู่รอบ ในฤดูฝนน้ำในกว๊านจึงจะมีมาก ทำให้บวกละหนองที่อยู่ติด ๆ กัน มีน้ำล้นไหลบรรจบกันเป็นผืนน้ำกว้างใหญ่สองผืน ผืนแรกเรียกว่า “กว๊านน้อย” อยู่ทางทิศตะวันตก เป็นร่องลำธารน้ำขึ้นไปหาแม่น้ำตุน และเฉียงไปหาชาวบ้านสันเวียงใหม่ ผืนที่สองเรียกว่า “กว๊านหลวง” อยู่ทางทิศตะวันออก ใกล้กับลำแม่น้ำอิงฝั่งขวา มีร่องผ่านกลาง เชื่อมติดกันตลอดกับแม่น้ำอิง เรียกว่า “ร่องเหี้ย” ไหลเชื่อมกว๊านหลวงกับแม่น้ำอิง ร่องน้ำ หนอง บวกละ บริเวณรอบกว๊าน และร่องน้ำที่เป็นแม่น้ำลำธารที่ไหลมาจากภูเขา เรียกลำห้วย เมื่อพ้นฤดูฝน ปริมาณน้ำจะลดลงเรื่อย ๆ เหลืออยู่แต่ลำคลองหรือแม่น้ำที่ไหลลงสู่กว๊านน้อย กว๊านหลวง และตาม บวกละ หนอง ร่องน้ำต่าง ๆ เท่านั้น ส่วนฝั่งกว๊านทางทิศใต้ และทิศเหนือ น้ำจะแห้งขอด ในพื้นที่รอบ ๆ กว๊านจะมีชุมชนและวัด ตั้งอยู่เป็นจุด ๆ มีระยะห่างกันประมาณ 1-2 กิโลเมตร ชาวบ้านสามารถเดินทางจากชุมชนเหล่านี้ เลาะลัดไปตามแนวสันดิน เพื่อติดต่อระหว่างชุมชนต่าง ๆ และเข้าสู่ตัวเมืองพะเยา ชาวบ้านได้อาศัยน้ำจากหนอง ลำห้วยต่าง ๆ ในการอุปโภคและบริโภค การหาปลาจากแหล่งน้ำต่าง ๆ จากลำห้วย หนอง และบวกละในบริเวณกว๊าน ในการก่อสร้างทำนบ และประตูระบายน้ำกั้นลำน้ำอิงนั้น กรมประมงได้สังเกตเห็นว่า หนองกว๊าน ในช่วงฤดูแล้งจะแห้งขอด ชาวบ้านจึงได้พากันมาจับสัตว์น้ำโดยไม่มี การควบคุม นอกจากนี้ หนองยังมีความตื้นเขินทุก ๆ ปี เนื่องจากโคลนตมที่ถูกชะล้างมาจากการทำนาบริเวณรอบ ๆ กว๊าน ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในปี 2482 กรมประมงจึงได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างประตูระบายน้ำ บริเวณด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมือง แล้วเสร็จในปี 2484 ทำให้น้ำท่วมไร่นา บ้านเรือน วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ เสียหายเป็นจำนวนหลายพันไร่ หนองน้ำธรรมชาติ เปลี่ยนไปเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มีพื้นที่เฉลี่ย 17-18 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,000 ไร่ หลวงพ่อพระธรรมวิมลโมลี (ปวง วงศ์เวียง) เจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ และรองเจ้าคณะภาค 6 จังหวัดพะเยา มีความเห็นว่า “กว๊าน” คือ “กว๊าน” เพราะกว๊านเอามาจากห้วย หนอง คลอง บึง และแม่น้ำลำธารต่าง ๆ มาไว้ในที่แห่งเดียวกัน ในภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คำว่า “กว๊าน” ความหมายหนึ่งหมายถึง ศาลากลางบ้าน หอประชุม สถานที่เหล่านี้เป็นที่ สาธารณะประโยชน์ร่วมกัน

สภาพทางกายภาพของกว๊านพะเยา เป็นระบบนิเวศน้ำจืดแบบกึ่งปิด ค่อนข้างตื้น เป็นบึงที่มีการไหลเวียนของน้ำแบบไม่ต่อเนื่อง พบนกอย่างน้อย 14 ชนิด เช่น นกเป็ดผีเล็ก นกยางกรอกพันธุ์จีน นกยางไฟธรรมดา นกกิวัก นกอีล้ำ เป็นนกประจำถิ่น 8 ชนิด นกอพยพ 2 ชนิด เป็นทั้งนกประจำถิ่น และนกอพยพ 3 ชนิด นกเหล่านี้ส่วนใหญ่มีความซุกซมน้อย ที่ซุกซมมาก คือ นกนางแอ่นบ้าน และพบปลาอย่างน้อย 47 ชนิด ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์

ได้แก่ ปลาตุ๊กตาด่าน ปลาเศรษฐกิจ ได้แก่ ปลาหมอไทย ปลากดเหลือง ปลาช่อน ปลาดุกอุย ปลาตะเพียนขาว และปลากลาย อีกทั้งยังพบพืชน้ำอย่างน้อย 14 ชนิด มีสาหร่ายกระจายอยู่ใต้น้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ตื้น พบพืชลอยน้ำหนาแน่นมากที่สุดตามขอบกว๊าน ได้แก่ ผักตบชวา ผักบุ้ง แพงพวยน้ำ จอกหูหนู และแหน พืชชายน้ำพบตามริมกว๊าน ได้แก่ หญ้าปล้อง และไมยราบยักษ์

ด้านคุณค่าและการใช้ประโยชน์ของกว๊านพะเยา เป็นแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดของภาคเหนือตอนบน รอบกว๊านพะเยาส่วนใหญ่เป็นนาข้าว มีแนวถนนรอบกว๊าน และชุมชนโดยรอบ มีการสร้างสะพานข้ามลำห้วย ลำธารสายต่าง ๆ ที่ถนนตัดผ่าน ใช้น้ำเพื่อการบริโภค และการเกษตร โดยการสูบน้ำขึ้นมาทำนา ปลูกพืชผักสวนครัว มีการทำการประมงในกว๊าน โดยใช้เรือพาย ประชาชนที่มีอาชีพการประมงมีจำนวนประมาณ 1,000 ราย สามารถสร้างรายได้ประมาณ 300–2,000 บาท กว๊านพะเยาช่วยบรรเทาอุทกภัยบริเวณพื้นที่ด้านล่างของแหล่งน้ำ นอกจากนั้น ยังเป็นแหล่งตั้งถิ่นฐานของชุมชน พื้นที่โดยรอบเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญ และเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจืด อยู่ในสถานีพัฒนาประมงน้ำจืดจังหวัดพะเยา

ภาพ 2 แสดงแผนที่กว๊านพะเยา

ที่มา: สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554, สืบออนไลน์

กว๊านพะเยา เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด ผูกพันกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งการอุปโภคบริโภค เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดของภาคเหนือ โดยเฉพาะปลาบึก ก็สามารถเพาะพันธุ์ได้ครั้งแรกของโลก ก็ที่กว๊านพะเยาแห่งนี้ โดยสำนักงานประมงจังหวัดพะเยา รอบ ๆ กว๊านพะเยาจะมีวัดวาอารามตั้งอยู่เป็นจุด ๆ แลเห็นยอดเจดีย์ วิหาร โบสถ์ ตั้งอยู่เรียงราย ในยามที่พระอาทิตย์ขึ้นจากขอบฟ้า หรือยามเย็นที่พระอาทิตย์ลับลงจากเทือกเขาตระหง่าน เป็นแนวยาว เสมือนเป็นฉากหลังให้กับบึงน้ำขนาดใหญ่ โลงกว้าง สดุดูทูลุกตา และที่สำคัญ ทิวทัศน์ที่สวยงามนั้น ยังประกอบด้วยเรือแจวลำเล็กของชาวประมงพื้นบ้าน ล่องเรือหาปลา อยู่ในกว๊านพะเยา ซึ่งเป็นภาพที่มีชีวิตชีวา สวยงามจับตา เป็นเสน่ห์ที่อยู่เคียงคู่กับบึงน้ำใหญ่แห่งนี้ มาช้านาน จนเป็นเอกลักษณ์ให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสและประทับใจ เป็นที่ตรึงตราตรึงใจแก่ผู้ที่ได้ มาพบเห็น และน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่องค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้ พะเยาเป็นเมืองที่น่าอยู่ เมืองหนึ่งของโลก (กรรณิกา พิมพ์ศรี, 2549)

2. กิจกรรมทางน้ำของกว๊านพะเยาในอดีตและปัจจุบัน

สามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.1 การแข่งขันเรือพาย

การแข่งขันเรือพายของชุมชนต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมทางน้ำที่ถูก สร้างขึ้นตามวิถีชีวิตของคนริมน้ำกว๊านพะเยา โดยการนำเรือที่ใช้ทำมาหากินในชีวิตประจำวัน มาทำการแข่งขันกันในแต่ละชุมชน ซึ่งจะมีการจัดการแข่งขันขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชนรอบกว๊านพะเยา ในระยะแรกจะเป็นการแข่งขัน โดยใช้ฝีพายเพียง 1-2 คน เนื่องจากเรือที่ใช้แข่งขันเป็นเรือขนาดเล็ก แต่ภายหลังมีการพัฒนาเรือ ที่ใช้ในการแข่งขันขึ้น โดยการประยุกต์และดัดแปลงจากเรือในจังหวัดพิจิตร และจังหวัดน่าน จนกระทั่งหลังจากนั้น เรือที่ใช้ในการแข่งขันจึงเปลี่ยนมาเป็นเรือชุดประเภท 6 ฝีพาย และ 40 ฝีพาย ตามลำดับ ปัจจุบันกิจกรรมการแข่งขันเรือพายจัดขึ้น โดยสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา

2.2 จักรยานน้ำกว๊านพะเยา

จักรยานน้ำ เป็นกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการภาคเอกชน นำมาใช้พื้นที่กว๊านพะเยาเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับเสียงตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว จักรยานเป็นกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อข้อกฎหมาย แต่ก็ยังก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกเช่นกัน เนื่องจากว่า ผู้ประกอบการไม่มีการประสานงานกับหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนในชุมชน ที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากจักรยานน้ำของนักท่องเที่ยวเข้าไปเกี่ยว ติดกับอุปกรณ์ประมงของชาวบ้านที่หาปลาในบริเวณกว๊านพะเยา จนทำให้ไม่สามารถปั่นต่อไปได้

และเกิดการทำลายอุปกรณ์ประมงของชาวบ้าน รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ก็ไม่ถูกแก้ไข จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในที่สุดกิจกรรมจักรยานน้ำในกว๊านพะเยาก็ถูกล้มเลิกไป

2.3 กิจกรรมตักบาตรทางน้ำกว๊านพะเยา

การตักบาตรทางน้ำกว๊านพะเยา จัดขึ้นโดยจังหวัดพะเยา ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา ซึ่งจัดขึ้นในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555 ตรงกับวันอาสาฬหบูชา โดยผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการ ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่มาเยือน จังหวัดพะเยา พิธีตักบาตรทางน้ำเริ่มต้นจากพุทธศาสนิกชนจะลงเรือบริเวณท่าเรือวัดติโลกอาราม แล้วล่องเรือไปยังบริเวณด้านหน้าของอนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง โดยมีพระสงฆ์ 49 รูป บนเรือพาย กิจกรรมตักบาตรทางน้ำนี้ เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากประชาชน และนักท่องเที่ยว เป็นอย่างมาก เนื่องจากการล่องเรือในกว๊านพะเยา สามารถชมความงดงามของวิวทิวทัศน์ได้ โดยรอบ ปัจจุบันกิจกรรมนี้ถูกยกเลิกไปแล้ว เนื่องจากเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนว่า ไม่เหมาะสม เนื่องจากพระสงฆ์ที่นั่งในเรืออยู่ต่ำกว่าประชาชนที่มาใส่บาตร จึงถูกยกเลิกไป

2.4 กิจกรรมขันโตกกว๊านพะเยา

กิจกรรมขันโตกกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่ทางเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ได้ระดมสมองและคิดค้นขึ้น โดยมีระบุในงานวิจัยเรื่อง การตามหาปลาร้าองเพลงที่กว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา: ต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน และความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาด้านประมง โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยจาก สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมีการจัดขึ้นจริงในการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยว โดยเป็นการร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยพะเยา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สมาคมไทยธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพจญภัย (TEATA) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเชียงราย และสมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดพะเยา

2.5 กิจกรรมจิบกาแฟสายหมอกกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นโดยเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ร่วมกับสมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา และโครงการวิจัยเรื่อง การตามหาปลาร้าองเพลงที่กว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา: ต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน และความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาด้านประมง โดยนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับบรรยากาศของกว๊านพะเยาในตอนเช้ามีด กับการนั่งเรือพายจิบกาแฟ และอาหารว่างจากชุมชน การล่องเรือจิบกาแฟสายหมอก จะล่องไปตามเส้นทางบริเวณโดยรอบกว๊านพะเยา

2.6 กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่เป็นจุดเด่น และเป็นที่ยึดใจของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ถือเป็นไฮไลต์ของกว๊านพะเยา โดยนักท่องเที่ยวจะได้นั่งเรือพายไปยังวัดติโลกอารามที่อยู่กลางกว๊านพะเยา และสักการะหลวงพ่อดิลก พระพุทธรูปที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งถูกค้นพบในกว๊านพะเยา กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำ เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เนื่องจากในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดติโลกอารามจะจัดงานเวียนเทียนกลางน้ำ ซึ่งมีความแตกต่างจากการเวียนเทียนที่วัดอื่น ๆ และมีแห่งเดียวในโลก ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของจังหวัดพะเยา

2.7 ประเพณีลอยกระทงกว๊านพะเยา จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคมของทุกปี โดยสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา ร่วมกับจังหวัดพะเยา ซึ่งภายในงานมีกิจกรรมมากมาย เช่น กิจกรรมการแสดง แสง สี เสียง ต่าง ๆ ภายในกว๊านพะเยา รวมถึงการประกวดกระทงประเภทต่าง ๆ เป็นที่ให้ความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

2.8 กิจกรรมมวยทะเลกว๊านพะเยา จัดขึ้นโดยเทศบาลเมืองพะเยาร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา โดยจัดขึ้นในช่วงวันหยุดยาวของทุกปี ภายในงานมีกิจกรรมมากมาย เช่น การแข่งขันร้วมย้อยนยุค การประกวดโคมแขวนแบบล้านนา การแข่งขันเรือพาย รวมถึงการแข่งขันมวยทะเล โดยแต่ละกิจกรรมมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

2.9 การเวียนเทียนที่วัดติโลกอาราม จัดขึ้นโดยจังหวัดพะเยา ร่วมกับสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา ซึ่งการเวียนเทียนจะมีความแตกต่างจากการเวียนเทียนในวัดอื่น ๆ คือ ผู้ที่เข้ามาเวียนเทียน จะนั่งอยู่บนเรือแจวเพื่อทำการเวียนเทียนรอบลานอิฐดินเผา และพระธาตุที่โผล่พ้นผิวน้ำ เนื่องจากอุโบสถของวัด จมอยู่ใต้กว๊านพะเยา โดยในแต่ละปีจะมีการเวียนเทียนทั้งหมด 3 ครั้ง คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และอาสาฬหบูชา ซึ่งการเวียนเทียนกลางน้ำนี้ ถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สนับสนุนโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2.10 กิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา เป็นโครงการที่สร้างขึ้นโดยความร่วมมือจากหลาย ๆ หน่วยงานในจังหวัดพะเยา เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เทศบาลเมืองพะเยา เป็นต้น ซึ่งมีแนวคิดร่วมกันผลักดัน และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา โดยให้ความสำคัญกับการใช้กว๊านพะเยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงได้เกิดโครงการ “น้ำพุดนตรี” ขึ้น ภายหลังจากประชาชนและนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

2.11 โครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำ เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะก่อสร้างอาคารที่พัก หรือโฮมสเตย์

บนท่อนลอยน้ำในกว๊านพะเยา ใกล้กับท่าเรือโบราณบ้านทุ่งกิว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยจังหวัดเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณการก่อสร้าง

2.12 โครงการ “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” เป็นโครงการที่โครงการจัดตั้ง ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา (โต) มหาวิทยาลัยพะเยา ทำขึ้น เพื่อนำประเพณีตานข้าวใหม่ อันเป็นประเพณีหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาในรอบสิบสองเดือนของล้านนา อันมีอยู่แต่เดิม มาลำดับจัดให้เป็นประเพณีที่โดดเด่นสวยงามน่าชมของจังหวัดพะเยา ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยพะเยา ต้องการให้ประเพณีการตานข้าวใหม่ใส่บาตรหลวง สามารถประชาสัมพันธ์ให้เป็นจุดขาย ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน ส่งเสริมประเพณีนี้ ให้ดำรงอยู่สืบทอดต่อไป (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558)

2.13 หาดอิงกว๊าน จัดทำขึ้นโดยสำนักงานเทศบาลตำบลบ้านต๋อม ตั้งอยู่บริเวณริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก บริเวณบ้านสันหนองเหนียว ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีความสวยงามอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดพะเยา ซึ่งนักท่องเที่ยว จะได้สัมผัสกับธรรมชาติบริเวณรอบกว๊านพะเยา เพราะนอกจากจะมีทัศนียภาพที่สวยงามแล้ว ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์ จะมีน้ำเปิดจากถิ่นอื่น บินมาอาศัยแหล่งอาหาร ยังบริเวณหาดอิงกว๊าน รวมทั้งยังเป็นแหล่งทำประมงพื้นบ้านอีกด้วย

2.14 กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา จัดทำขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวงานเทศกาลดอกไม้งามและพลุสวย ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยาส่งเสริมความตื่นตาตื่นใจแก่ประชาชน และนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้ผ่อนคลายโดยการปั่นเรือภายในกว๊านพะเยา และยังสามารถชมวิวในกว๊านพะเยาได้อีกด้วย

2.15 กิจกรรมแต่งงานตามวิถีล้านนากลางกว๊านพะเยา จัดทำขึ้นโดยจังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมและสืบสาน งานประเพณีแต่งงานแบบล้านนา และวิถีชีวิตอันดีงามของชาวล้านนาให้คงอยู่ ซึ่งจะยึดถือตามขนบธรรมเนียมประเพณีแบบล้านนาทุกขั้นตอน

2.16 กิจกรรมบานาน่าไปท์กว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว จัดทำขึ้น เพื่อดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดพะเยา ซึ่งบานาน่าไปท์ เป็นเครื่องเล่นสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบความท้าทาย ตื่นเต้น รวมทั้งยังได้สัมผัสกับความงดงามของทัศนียภาพในกว๊านพะเยา ปัจจุบันกิจกรรมบานาน่าไปท์ถูกยกเลิกไปแล้ว เนื่องจากขัดต่อข้อกำหนดของกว๊านพะเยา

3. บริบทด้านประวัติศาสตร์ของกวีานพะเยา

3.1 จากหนองเอี้ยงสู่กวีานพะเยา

ก่อนที่จะเป็นกวีานพะเยาในวันนี้ พื้นที่แห่งนี้เดิมมีสภาพเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำริมแม่น้ำอิง ที่ประกอบไปด้วย “บวก” อันเป็นพื้นที่น้ำขังขนาดเล็ก และ “หนอง” ที่เป็นพื้นที่น้ำขังขนาดใหญ่ โดยมี “หนองเอี้ยง” เป็นหนองน้ำที่สำคัญที่สุด “หนองเอี้ยง” ได้ชื่อว่าเป็นต้นกำเนิดของกวีานพะเยา ซึ่งในนิทานกวีานพะเยา ได้เล่าถึงชื่อของหนองเอี้ยงว่ามีที่มาจากสองเรื่องเล่าด้วยกัน เรื่องแรกเล่าว่า เมื่อครั้งที่พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนกเอี้ยงอาศัยอยู่บนดอยจอมทอง ได้บินลงไปอาบน้ำกินน้ำในหนองน้ำแห่งนี้ทุกวัน แต่วันหนึ่งถูกเหยี่ยวมาจับกินเป็นอาหาร จึงเรียกหนองน้ำแห่งนี้ว่า “หนองเอี้ยง” เรื่องที่สองเล่าว่า ครึ่งหนึ่งพญาร่วงกษัตริย์สุโขทัย ได้เสด็จมาเยี่ยมพญางำเมืองกษัตริย์พะเยา แต่พญาร่วงผู้เป็นสหายกลับลักลอบเป็นชู้กับพระมเหสีของพญางำเมือง ครั้นพญางำเมืองเมื่อทราบเรื่องจึงให้ไพร่พลตามจับพญาร่วง หลังจากนั้น พญาร่วงจึงแปลงเป็นนกเอี้ยงบินหนีไป แต่ต้องมนต์ของพญางำเมือง ทำให้อ่อนแรงตกลงในหนองน้ำ หนองน้ำแห่งนี้จึงเรียกว่า “หนองเอี้ยง”

จากตำนาน ความเชื่อ หนองเอี้ยงนอกจากจะเป็นเรื่องเล่าในนิทานกวีานพะเยาแล้ว ยังมีตำนานเล่าว่า หนองน้ำแห่งนี้เป็นที่อยู่อาศัยของพญานาคนามว่า “พญาธุมะสิกษี” มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล พญาธุมะสิกษี ถือเป็นเจ้าแห่งหนองน้ำแห่งนี้ ครั้นเมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาประทับที่บริเวณหนองเอี้ยง เมื่อฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว พระอานนท์ได้เดินลงไปริมหนองน้ำเพื่อตักน้ำมาถวายแด่พระพุทธเจ้า แต่กลับถูกพญาธุมะสิกษีขัดขวาง พร้อมแสดงความเป็นเจ้าของหนองน้ำแห่งนี้ ทำให้พระพุทธเจ้าต้องลงมากำราบ โดยแสดงปาฏิหาริย์เนรมิตพระวรกายให้สูงใหญ่กว่าพญาธุมะสิกษี เมื่อพญาธุมะสิกษีเห็นในอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้า จึงเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธองค์ พร้อมกับถวายตนเป็นผู้รับใช้ในพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสว่า เมื่อตถาคตปรินิพพานล่วงไปได้ 5 พันปี ท่านจงมาสร้างรากฐานพระพุทธศาสนาไว้ที่หนองน้ำแห่งนี้ ครั้นกาลเวลาล่วงผ่านมาครบตามกำหนด พญาธุมะสิกษี ได้แปลงเป็นบุรุษหนุ่มชาวหม่มชาวแล้วไปเล่าให้สองตายายผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาที่อาศัยอยู่ริมหนองพัง พร้อมกับมอบทองคำจำนวนมาก ที่นำมาจากเมืองพญานาคให้สองตายายนำไปสร้างพระพุทธรูปขึ้น ซึ่งพระพุทธรูปที่สร้างนั้น ก็คือ “พระเจ้าตนหลวง” พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองพะเยา ที่ประดิษฐานอยู่ที่ “วัดศรีโคมคำ” ในตัวเมืองพะเยาในปัจจุบัน (ปีน บุตรี, 2554, สื่อออนไลน์)

จากตำนาน และความเชื่อต่าง ๆ ของผู้คนโดยรอบพื้นที่กวีานพะเยา จะเห็นว่า “หนองเอี้ยง” หรือ “หนองนกเอี้ยง” มีความสัมพันธ์ทางด้านความเชื่อ ศาสนา และวิถีชีวิตของคนพะเยา ที่ดำรงสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ แม้ว่าในปัจจุบันหนองเอี้ยงจะกลายเป็นเพียง

ตำนานไปแล้ว แต่ยังคงมีกวีานพะเยาที่เป็นสัญลักษณ์ให้ระลึกถึงอดีตที่ผ่านมา ที่ผู้คนมีความเชื่อและความศรัทธาเกี่ยวกับสายน้ำ โดยในปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับกวีานพะเยา ทั้งทางด้านการอุปโภคบริโภค ด้านการเกษตร รวมถึงการใช้ประโยชน์จากกวีานพะเยา ในด้านการประมงอีกด้วย

3.2 ประวัติศาสตร์กวีานพะเยา

ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ที่มีความสัมพันธ์กับกวีานพะเยา ซึ่งไม่มีหลักฐานระบุชัดเจนว่า ในช่วงต้น ๆ ที่เมืองเชียงใหม่มีอำนาจทางการเมืองเหนือเมืองพะเยานั้น ได้จัดวางนโยบายเกี่ยวกับการเมืองภายในของเมืองพะเยาไว้อย่างไร แต่อาจเป็นไปได้ว่าในช่วงแรก ๆ นั้น เมืองพะเยาได้ถูกจัดให้อยู่ภายใต้การปกครองของเมืองเชียงราย ซึ่งถูกปกครองโดยเชื้อพระวงศ์ผู้ใกล้ชิดกับกษัตริย์เมืองเชียงใหม่ เช่น ในครั้งพญากือนาครองเมืองเชียงใหม่ ใน พ.ศ.1910 ได้ส่งท้าวมหาพรหมพระอนุชา มาครองเมืองเชียงราย และในครั้งพญาแสนเมืองมา กษัตริย์องค์ต่อมา ก็ได้ส่งท้าวยี่กุมกามพระราชโอรสองค์ใหญ่มาปกครอง แต่อย่างไรก็ตาม อำนาจของเมืองเชียงรายต่อเมืองพะเยา อาจไม่เบ็ดเสร็จนัก ด้วยปรากฏหลักฐานว่า ชาวพะเยาได้ร่วมกันต่อต้านทัพกรุงสุโขทัย ที่ยกตีเมืองเชียงใหม่ ให้ท้าวยี่กุมกามผู้ครองเชียงราย จึงอาจเป็นไปได้ว่า มีขั้วอำนาจของเมืองเชียงใหม่ อยู่ภายในเมืองพะเยาด้วย

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราช พ.ศ.1984–2030 ครองเมืองเชียงใหม่ ขอบเขตของเมืองเชียงใหม่ ได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ด้านทิศเหนือจรดดินแดนสิบสองปันนา เชียงรุ่ง ด้านทิศตะวันออกจรดเมืองแพะ เมืองน่าน ซึ่งเป็นเขตต่อแดนพระราชอำนาจของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ในครั้งนั้นพระยาอุชชิษฐิระเจ้าเมืองพิษณุโลกเชื้อสายราชวงศ์พระร่วง เกิดผัดใจกับสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยา จึงเข้ามาสวามิภักดิ์ต่อพระเจ้าติโลกราช หลังจากนั้น พระองค์จึงโปรดให้พระยาอุชชิษฐิระขึ้นไปครองเมืองภูคา ในเวลาต่อมา เมื่อหมื่นมอกลองเมืองพะเยา ได้สิ้นพระชนม์ในสงครามระหว่างพระเจ้าติโลกราชและสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระเจ้าติโลกราช จึงโปรดให้พระยาอุชชิษฐิระครองเมืองพะเยาใน พ.ศ.1994 ในขณะนั้น เมืองพะเยาเป็นเมืองหน้าด่านด้านทิศตะวันออกที่สำคัญของอาณาจักรล้านนา และมีขอบเขตครอบคลุมถึงเมืองแพะ เมืองงาว และเมืองน่านทั้งปวง ครั้งพระยาอุชชิษฐิระครองเมืองพะเยานี้ ได้มีการสร้างวัดขึ้นหลายแห่ง เช่น วัดป่าแดงหลวงดอนไชย ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระแก่นจันทน์แดง และอาจรวมถึงวัดบุณนาค ซึ่งเป็นเจดีย์ที่มีองค์ระฆังแบบสุโขทัย ทั้งยังพบจารึกระบุชื่อผู้สร้างว่า “พญาร่วง” จึงน่าจะเป็นการสร้างขึ้นโดยพระยาอุชชิษฐิระเช่นเดียวกัน (พระครูโสภณปริยัติสุธี, 2548, สื่อออนไลน์) ซึ่งในบรรดาวัดทั้งหลายที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่สำคัญ คือ วัดติโลกอาราม สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2019–2029 ในบริเวณที่เรียกว่า “บวกลีแจ่ง” วัดแห่งนี้เป็นชื่อวัด

ที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึก ซึ่งถูกค้นพบได้ในวัดร้างกลางกว๊านพะเยา หรือในบริเวณหนองเต่า จากข้อความในจารึก ทำให้รู้ว่าวัดนี้มีอายุเก่าแก่มากกว่า 500 ปี สร้างในสมัยพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์ผู้ครองเมืองเชียงใหม่ วัดนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพราะเป็นวัดที่พระยาอุชิตธุระ ผู้ปกครองเมืองพะเยา ได้สร้างถวายเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติแก่พระเจ้าติโลกราช ในฐานะทรงเป็น กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งอาณาจักรล้านนา วัดติโลกอารามจมอยู่ในกว๊านพะเยา เนื่องจากในปี พ.ศ. 2482 กรมประมงสร้างประตูกั้นน้ำในกว๊านพะเยาเพื่อกักเก็บน้ำ จึงทำให้บริเวณกว๊านพะเยา ที่แต่เดิมเป็นชุมชนโบราณ และมีวัดอยู่เป็นจำนวนมากต้องจมอยู่ในน้ำ ซึ่งในอดีตพื้นที่ที่กว๊านพะเยา เป็นพื้นที่รองรับน้ำจากเทือกเขา ไหลลงมาเป็นลำห้วย ลำธาร แม่น้ำ และกลายเป็นหนองน้ำ เล็กใหญ่ในช่วงฤดูแล้ง ระหว่างเดือนมีนาคม-มิถุนายน ของทุกปี ปริมาณน้ำจะลดลง ทำให้ชาวบ้านสามารถใช้พื้นที่เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และเป็นเส้นทางสัญจรไปมาระหว่างตัวเมือง กับหมู่บ้านรอบ ๆ กว๊านพะเยา และเมื่อหลายร้อยปีมานั้น พื้นที่ในบริเวณของกว๊านพะเยาจะเป็น ชุมชน หมู่บ้าน มีวัดวาอารามอยู่หลายวัด และวัดติโลกอารามเป็นโบราณสถานแห่งหนึ่งที่จมอยู่ใน กว๊านพะเยา (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา, 2556, สืบออนไลน์)

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ “กว๊านพะเยา”

กว๊านพะเยา เป็นแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ ที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของผู้คน ในจังหวัดพะเยา มีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภายในกว๊านพะเยามีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว มากมาย เช่น การพายเรือไหว้พระกลางน้ำ เวียนเทียนกลางน้ำ น้ำพุดนตรี ฯลฯ ซึ่งกิจกรรม การท่องเที่ยวในกว๊านพะเยาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ช่วงระยะเวลา พอสังเขป ดังนี้ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา, 2557)

4.1 กิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2520-2549

4.1.1 ประเพณีลอยกระทงกว๊านพะเยา จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ของทุกปี โดยสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา ร่วมกับจังหวัดพะเยา ซึ่งภายในงานมีกิจกรรม มากมาย เช่น กิจกรรมการแสดง แสง สี เสียง ต่าง ๆ ภายในกว๊านพะเยา รวมถึงการประกวดกระทง ประเภทต่าง ๆ เป็นที่ให้ความสนใจของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

ภาพ 3 แสดงประเพณีลอยกระทงที่วชิรญาณ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, สื่อดอนไลน์

4.1.2 กิจกรรมการแข่งขันเรือพายและมวยทะเลที่วชิรญาณ จัดทำขึ้นในช่วงวันออกพรรษาของทุกปี โดยสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา ภายในงานมีกิจกรรมมากมาย เช่น การแข่งขันรำวงย้อนยุค การประกวดโคมแขวนแบบล้านนา การแข่งขันเรือพาย รวมถึงการแข่งขันมวยทะเล โดยแต่ละกิจกรรมมีนักท่องเที่ยวยุโรป และชาวต่างประเทศให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

ภาพ 4 แสดงกิจกรรมการแข่งขันเรือพายและมวยทะเลที่วชิรญาณ

4.2 กิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2550–2560

4.2.1 การเวียนเทียนที่วัดติโลกอารามกลางกว๊านพะเยา มีความแตกต่างจากการเวียนเทียนในวัดอื่น ๆ คือ ผู้ที่เข้ามาเวียนเทียน จะนั่งอยู่บนเรือแจวเพื่อทำการเวียนเทียนรอบลานอิฐดินเผา และพระธาตุที่โผล่พ้นผิวน้ำ เนื่องจากอุโบสถของวัดจมอยู่ใต้กว๊านพะเยา โดยในแต่ละปีจะมีการเวียนเทียนทั้งหมด 3 ครั้ง คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และอาสาฬหบูชา ซึ่งการเวียนเทียนกลางน้ำนี้ ถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สนับสนุนโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ภาพ 5 แสดงการเวียนเทียนที่วัดติโลกอารามกลางกว๊านพะเยา

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา, 2557, สื่อบนไลน์

4.2.2 กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เมื่อเดินทางมาที่จังหวัดพะเยา เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสความงามของกว๊านพะเยา โดยการนั่งเรือพาย เพื่อไปไหว้พระที่วัดติโลกอาราม

ภาพ 6 แสดงกิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา

4.2.3 กิจกรรมจักรยานน้ำกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความท้าทาย โดยการปั่นจักรยานน้ำในกว๊านพะเยา เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสบรรยากาศภายในกว๊านพะเยาได้ด้วยตนเอง และนักท่องเที่ยวยังสามารถปั่นจักรยานน้ำไปยังวัดติโลกอารามกลางกว๊านพะเยาได้อีกด้วย นอกจากการนั่งเรือพาย

ภาพ 7 แสดงกิจกรรมจักรยานน้ำกว๊านพะเยา

ที่มา: ชมรม ชมไทย, 2550, สื่อออนไลน์

4.2.4 กิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา เป็นโครงการที่สร้างขึ้นโดยความร่วมมือจากหลาย ๆ หน่วยงานในจังหวัดพะเยา เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เทศบาลเมืองพะเยา เป็นต้น ซึ่งมีแนวคิดร่วมกันผลักดัน และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา โดยให้ความสำคัญกับการใช้กว๊านพะเยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงได้เกิดโครงการ “น้ำพุดนตรี” ขึ้น ภายหลังประชาชนและนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

ภาพ 8 แสดงกิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา

4.2.5 โครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำกว๊านพะเยา เป็นโครงการที่จัดทำขึ้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ที่จะก่อสร้างอาคารที่พัก หรือโฮมสเตย์ บนทุ่นลอยน้ำในกว๊านพะเยา ใกล้กับท่าเรือโบราณ บ้านทุ่งกิว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยจังหวัดเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณการก่อสร้าง

ภาพ 9 แสดงโครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำกว๊านพะเยา

4.2.6 กิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” เป็นโครงการที่โครงการจัดตั้ง ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา (ไต) มหาวิทยาลัยพะเยา ทำขึ้น เพื่อนำประเพณีตานข้าวใหม่ อันเป็นประเพณีหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาในรอบสิบสองเดือนของล้านนา อันมีอยู่แต่เดิม มาลำดับจัดให้เป็นประเพณีที่โดดเด่น สวยงาม น่าชม ของจังหวัดพะเยา ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยพะเยา ต้องการให้ประเพณีการตานข้าวใหม่ใส่บาตรหลวง สามารถประชาสัมพันธ์ให้เป็นจุดขาย ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน ส่งเสริมประเพณีนี้ ให้ดำรงอยู่สืบทอดต่อไป (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558)

ภาพ 10 แสดงกิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง”

ที่มา: มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558

4.2.7 หาดอิงกว๊าน ตั้งอยู่บริเวณริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก บริเวณบ้านสันหนองเหนียว ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีความสวยงามอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดพะเยา ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติบริเวณรอบกว๊านพะเยา เพราะนอกจากจะมีทัศนียภาพที่สวยงามแล้ว ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์ จะมีนกเป็ดน้ำจากถิ่นอื่น บินมาอาศัยแหล่งอาหารยังบริเวณหาดอิงกว๊านรวมทั้ง ยังเป็นแหล่งทำประมงพื้นบ้านอีกด้วย

ภาพ 11 แสดงหาดอิงกว๊าน

ที่มา: กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2554, สื่อดอนไลน์

4.2.8 กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา จัดทำขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวงานเทศกาลดอกไม้งามและพลุสวย ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยาสร้างความตื่นตา ตื่นใจแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้ผ่อนคลาย โดยการปั่นเรือภายในกว๊านพะเยา และยังสามารถชมวิวในกว๊านพะเยาได้อีกด้วย

ภาพ 12 แสดงกิจกรรมเรือปั่นกวีานพะเยา

ที่มา: ยุทธภูมิ นามวงศ์, 2556

4.2.9 ประเพณีแต่งงานตามวิถีล้านนากลางกวีานพะเยา จัดทำขึ้นโดยจังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริม และสืบสานงานประเพณีแต่งงานแบบล้านนา และวิถีชีวิตอันดั้งเดิมของชาวล้านนาให้คงอยู่ ซึ่งจะยึดถือตามขนบธรรมเนียมประเพณีแบบล้านนาทุกขั้นตอน

ภาพ 13 แสดงการแต่งงานตามวิถีล้านนากลางกวีานพะเยา

ที่มา: MGR online, 2008, Online

นอกจากกิจกรรมตัวอย่างที่ได้กล่าวมานี้ พบว่า มีหลาย ๆ หน่วยงานที่พยายามสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในกว๊านพะเยา เนื่องจากกว๊านพะเยาถือเป็นจุดเด่นและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดพะเยา ปัจจุบันจังหวัดพะเยา เริ่มมีการตื่นตัวทางด้านการท่องเที่ยว และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทั้งนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากการเปิดประชาคมอาเซียน รวมถึงกว๊านพะเยาซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลักที่จะเดินทางเข้ามา จะเห็นว่ามีอีกหลาย ๆ กิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา เช่น การนั่งเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง การล่องเรือจิบกาแฟกลางกว๊านพะเยา และการทานขันโตกในกว๊านพะเยา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะส่งผลให้เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยามีแนวโน้มที่ดีขึ้นในอนาคต

ตาราง 1 แสดงช่วงปีในการจัดกิจกรรมทางน้ำ “กว๊านพะเยา”

ปี (พ.ศ.)	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียด
2482-2519	กิจกรรมการหาปลาของชาวประมง	เป็นกิจกรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษของชุมชนรอบกว๊านพะเยา
2520-2549	ประเพณีลอยกระทงกว๊านพะเยา	จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคมของทุกปี
2550-2560	กิจกรรมการแข่งขันเรือพายและมวยทะเลกว๊านพะเยา	จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษาของทุกปี
	กิจกรรมเวียนเทียนที่วัดติโลกอารามกลางกว๊านพะเยา	จัดขึ้นปีละ 3 ครั้ง ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันออกพรรษา ของทุกปี
	กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา	ทำเรือเปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00 น.-17.00 น.
	กิจกรรมจักรยานน้ำกว๊านพะเยา	ปัจจุบันกิจกรรมนี้ถูกยกเลิกไปแล้ว
	กิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา	เปิดแสดงเวลา 19.00 น. ของทุกวัน
	โครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำกว๊านพะเยา	ปัจจุบันกิจกรรมนี้ถูกยกเลิกไปแล้ว

ตาราง 1 (ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียด
2550–2560 (ต่อ)	กิจกรรม “दानข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” หาดอังกูว๊าน	จัดขึ้นในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี ตั้งอยู่บริเวณริมกว๊านพะเยา ฝั่งตะวันตก
	กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา	จัดขึ้นเป็นครั้งคราว อยู่ในความ รับผิดชอบของเทศบาลเมืองพะเยา
	กิจกรรมแต่งงานตามวิถีล้านนา กลางกว๊านพะเยา	ปัจจุบันกิจกรรมนี้ถูกยกเลิกไปแล้ว

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมนันทนาการ และการเดินทาง ไม่ใช่การท่องเที่ยวเสมอไป มีการประชุมของสหประชาชาติ ว่าด้วยเรื่องของการเดินทาง และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ยอมรับข้อเสนอเกี่ยวกับ คำจำกัดความของการท่องเที่ยว จากนักวิชาการจากองค์การการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (United Nations World Tourism Organization) ว่า การเดินทางที่จัดเป็นการท่องเที่ยวต้องมี ลักษณะดังนี้ 1) เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ 3) ไม่ใช่เดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพและการหารายได้

1.1 องค์ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีลักษณะเฉพาะเกี่ยวข้องกับธุรกิจหลายประเภท ดังนั้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ นักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การพิจารณาองค์ประกอบแต่ละส่วน จะทำให้สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

1.1.1 นักท่องเที่ยว

องค์การสหประชาชาติ (United Nation: UN) ให้ความหมายของ “นักท่องเที่ยว” ไว้ดังนี้ ผู้มาเยือน (Visitor) หมายถึง บุคคลที่เดินทางไปยังประเทศที่ตนมิได้พักอาศัยอยู่เป็นประจำ

ด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ที่มีใช้ไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ ดังนั้น ผู้มาเยือน จึงหมายรวมถึง ผู้เดินทาง 2 ประเภท คือ

1) นักท่องเที่ยว (Tourist) คือ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวที่พักอยู่ในประเทศ ที่มาเยือน ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง

2) นักทัศนจร (Excursionist) คือ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ใน ประเทศที่มาเยือน น้อยกว่า 24 ชั่วโมง

สำหรับประเทศไทย ได้กำหนดว่า “นักท่องเที่ยว” หมายถึง บุคคลที่เดินทาง จากท้องถิ่นที่อยู่โดยปกติของตน ไปยังท้องถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้นิยามศัพท์ทางนักท่องเที่ยวเพื่อใช้ในงานสถิติ ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Visitor) คือ บุคคลที่มีได้มี ที่พำนักถาวรในราชอาณาจักรไทย เดินทางเข้ามาเพื่อประกอบภารกิจใด ๆ ทั้งนี้ ต้องมิได้รับค่าจ้าง ในการประกอบภารกิจนั้น จากผู้ใดในราชอาณาจักรไทย

2) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Visitor) คือ บุคคลทุกสัญชาติ ที่มีที่พำนักถาวรอยู่ในราชอาณาจักรไทย และเดินทางไปยังสถานที่หนึ่งในอีกจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีใช้ถิ่นที่อยู่ประจำ เพื่อประกอบภารกิจใด ๆ ทั้งนี้ ต้องมิได้รับค่าจ้างในการประกอบภารกิจ นั้น ๆ จากผู้ใด ณ สถานที่แห่งนั้น

1.1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

นิตา ชัชกุล (2557) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Travel Resources) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีคุณค่า มนุษย์สร้างขึ้นที่หมายถึง ชีวิต และวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชนนั้น ๆ รวมถึงวัฒนธรรม เทศกาล งานประเพณีประจำปี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งดึงดูดใจ หรือ “จุดขาย” ของการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือน ครั้งแล้วครั้งเล่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจจะหมายถึง สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศ ต่างก็มีการพัฒนาเจริญเติบโต เรื่อยมา มีการลงทุนก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว แต่มีสิ่งหนึ่ง ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นการใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ได้โดยไม่ต้องลงทุนอะไรเลย เพียงแต่ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเดินเล่น ชื่นชม และใช้บริการ ไม่ได้คิดวางแผนอนุรักษ์ไว้ จนกระทั่งเกิดปัญหาหรือผลกระทบ ซึ่งเป็นผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ทุกคนบนโลกนี้ ไม่ใช่เกิดผล กระทบเฉพาะนักท่องเที่ยว สิ่งนั้นคือ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชีวิตความเป็น

วัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) หรือสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Cultural Environment) มีความสำคัญมากมาอย่างต่อเนื่อง ต่อมนุษยชาติ และต่อโลกด้วย เพราะเหตุว่า

1) สิ่งแวดล้อม (Environment) เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญกับวิถีชีวิตของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นอย่างมาก ชุมชนใดที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ชุมชนนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ การท่องเที่ยวก็เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เช่น มีแหล่งน้ำดี มีพืชพรรณไม้ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ นักท่องเที่ยวจะชอบและสนใจที่จะไปเยือน

2) ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เช่น หาดทรายขาวสะอาด น้ำทะเลสีเขียวใส ระบบนิเวศวิทยา ดินฟ้าอากาศที่มีความเหมาะสมถูกต้องตามฤดูกาล เช่น ในฤดูหนาว บนภูเขาที่มีปริมาณหิมะและกระแสลมเหมาะกับการเล่นสกี

3) ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวสนใจในสิ่งแปลกใหม่ ในเทศกาลประเพณี และวัฒนธรรม เช่น ลักษณะคนในท้องถิ่น ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น บ้านเรือนสถานที่ก่อสร้างแบบโบราณของคนในท้องถิ่น ล้วนเป็นสิ่งแปลกตา นำศึกษาสำหรับนักท่องเที่ยว

4) ให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว มีการลงทุนสร้างเสริมสิ่งอำนวยความสะดวก (Infrastructure) เช่น ถนน สนามบิน ท่าเรือ ระบบสื่อสาร และสิ่งอำนวยความสะดวก (Superstructures) เช่น สถานที่พักแรม ภัตตาคาร ศูนย์การค้า แหล่งบันเทิงต่าง ๆ และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย

1.1.3 การคมนาคมขนส่ง

วิทยาลัยเทคโนโลยีการจัดการเพชรเกษม (2558) ระบุว่า การคมนาคมขนส่งจัดว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวไปได้อย่างกว้างขวาง และถือได้ว่าเป็นธุรกิจหนึ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ในการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่า การคมนาคมขนส่งเป็นธุรกิจที่มีผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

การคมนาคมขนส่ง หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้าย คน สัตว์ สิ่งของ จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยอาศัยสื่อกลางต่าง ๆ ภายใต้ราคาที่ตกลงกันได้

1) พัฒนาการขนส่งทางบก

1.1) เริ่มขึ้นสมัยยุคบาบิโลน (200 ปี ก่อนคริสตกาล)

1.2) มีการประดิษฐ์รถม้าโดยสารขึ้นเป็นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ

1.3) ต้นศตวรรษที่ 18 มีการประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำขึ้นเพื่อช่วยพัฒนา

การขนส่งทางเรือ และรถไฟ

1.4) ปี ค.ศ. 1920 มีการคิดค้นและประดิษฐ์รถยนต์ขึ้น ปัจจุบันนี้ การเดินทางโดยรถยนต์ถือได้ว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวทางบกที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก

2) การพัฒนาการขนส่งทางน้ำ

2.1) การขนส่งทางน้ำ เป็นการขนส่งที่เก่าแก่ที่สุดในโลก

2.2) ประมาณ 400 ปีก่อนคริสตกาล ได้มีการพัฒนาเรือให้สามารถ นำมาใช้หาปลาตามชายฝั่งในบริเวณทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

2.3) ชาวฟินิเซียน ได้ใช้เรือในการเดินทางขนส่งทางน้ำเป็นครั้งแรก

2.4) การขนส่งผู้โดยสารทางเรือ เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1772 ในประเทศอังกฤษ ระหว่างเมือง Manchester และ London Bridge

2.5) เรือสำราญ Princesses Victoria Louis เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว และเป็นที่มาของเรือยอร์ชราคาแพง

2.6) เรือที่สามารถเดินทางข้ามมหาสมุทรเป็นครั้งแรกได้คือ เรือกลไฟ Savannah

2.7) บริษัท Star Curies เป็นสายการบินเรือที่ใหญ่สายหนึ่งของโลก

2.8) ในประเทศไทย มีบริษัทเรือสำราญของคนไทย 2 บริษัท คือ บริษัทซีทราน ควีน กับ บริษัท สยามครุฑ จำกัด

2.9) โดยเรือ Seatran Queen ให้บริการฝั่งอ่าวไทย ส่วนเรือ Andaman Prince ให้บริการในบริเวณอ่าวอันดามัน

3) พัฒนาการขนส่งทางอากาศ

3.1) สองพี่น้องตระกูล Wright ได้คิดค้นและประดิษฐ์เครื่องบิน เป็นครั้งแรก

3.2) เที่ยวบินทางด้านธุรกิจเกิดขึ้นครั้งแรกระหว่างประเทศ London และ Paris

3.3) มีการจัดตั้งบริษัทสายการบินแห่งชาติ เช่น B.A. (British Airways ของอังกฤษ), AF (Air France) ของฝรั่งเศส, LH (Lufthansa German ของเยอรมัน)

3.4) เที่ยวบินให้บริการในการขนส่งผู้โดยสารได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ในประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างเมือง Boston และ New York และเริ่มมีการจ้างพนักงาน บนเครื่องบิน

1.1.4 ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว

ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ในด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการสินค้าที่ระลึก และปัจจัยที่สนับสนุนอื่น ๆ ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และเพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือน และหากนักท่องเที่ยว มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการพิจารณา ก็จะทำให้สามารถตัดสินใจ ในการเดินทางได้ง่ายขึ้น และยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้วย นอกจากนี้ นักท่องเที่ยว ยังต้องการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว เพื่อทำการรู้จักกับสถานที่ที่จะไปเยือน หรือสถานที่ที่ กำลังเที่ยวชม ข้อมูลข่าวสารที่ดีมีรายละเอียดครบถ้วน ทันสมัย เข้าถึงง่าย จะช่วยให้นักท่องเที่ยว เดินทางท่องเที่ยวด้วยความมั่นใจ และมีความรู้ความเข้าใจในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ นักท่องเที่ยว ก็จะได้รับประสบการณ์ที่ดีกลับไป การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวมีวิธีการดังนี้ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ คู่มือนักท่องเที่ยว (Travel Manual) แผ่นพับ (Brochure) แผ่นภาพหรือโปสเตอร์แหล่งท่องเที่ยว งานประเพณี รวมทั้งสื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก โดยไม่ต้องเดินทางไปยังแหล่งข้อมูล และยังสามารถให้บริการออนไลน์ ด้วยระบบการจองสายการบิน โรงแรม บริการขนส่ง และบริการนำเที่ยวอีกด้วย (ฉันทิช วรรณถนอม, 2557)

1.1.5 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

Rangsimun Jakeaw (2556) กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไป ด้วยความสะดวกและปลอดภัย โดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้น เพื่อรองรับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น การอำนวยความสะดวกในการเข้าออกประเทศ เช่น การตรวจหนังสือเดินทาง การต่อวีซ่า นอกจากนี้ ยังรวมถึงการให้บริการต่างที่ก่อให้เกิดความสะดวกระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว เช่น บริการที่พักแรม บริการอาหาร บริการนำเที่ยว บริการขนส่ง บริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีนักท่องเที่ยว รัฐบาลก็ต้องมี สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แก่ประชาชน ส่วนการให้บริการนักท่องเที่ยวก็ถือเป็นผลพลอยได้

เช่น การสื่อสาร การไฟฟ้า การประปา การคมนาคม การรักษาความปลอดภัย และการรักษาพยาบาล ฯลฯ

ธนกฤต สังข์เฉย (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง เพราะมิได้หมายความแต่การเดินทางเพียงอย่างเดียว หรือมุมมองเฉพาะในส่วนของผู้เดินทางเท่านั้น หากพิจารณาจากกระบวนการของการท่องเที่ยวจะพบว่า เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นซึ่งกันและกัน ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้จัดบริการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น หากจะอธิบายความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวให้ครอบคลุม อาจจะต้องพิจารณา 4 ประเด็น ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยที่วัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยว จะเป็นปัจจัยกำหนดกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางไปเยือน

2. ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการ หรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

3. หน่วยงานภาครัฐ หมายถึง องค์กรของรัฐบาลที่มีหน้าที่ดูแลกำกับกับการท่องเที่ยว ให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้วางไว้ เนื่องจากรัฐบาลในหลายประเทศมักให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศ อันเกิดจากรายได้ของธุรกิจใต้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่จัดสินค้าและบริการให้แก่นักท่องเที่ยว

4. ประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับนักท่องเที่ยว ในการต้อนรับ และเป็นเจ้าบ้านที่ดี แล้วยังมีโอกาสเข้ามาประกอบอาชีพเป็นบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย (กุลวดี ละม้ายเงิน, 2552)

สรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับธุรกิจหลายแขนง โดยองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย นักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และอาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับกับกลุ่มคน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้บริการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

1.2 บทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจมากมายหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจด้านการขนส่ง ที่พักแรม อาหาร

และเครื่องดื่มน้ำ ธุรกิจบริการท่องเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสินค้าทางการเกษตร หัตถกรรม การก่อสร้าง อุตสาหกรรมเครื่องจักร รวมทั้งกิจการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของรัฐ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญต่อสังคม ทั้งในท้องถิ่นที่มีการท่องเที่ยว และยังขยายส่งผลไปถึงระดับประเทศด้วย ซึ่งพอจำแนกถึงบทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยว ได้หลายประการ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2535, หน้า 2-3 อ้างอิงใน นิศา ชัชกุล, 2557)

1.2.1 บทบาทและความสำคัญที่มีต่อเศรษฐกิจ

1) ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีส่วนช่วยให้ประเทศได้รับรายได้ในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศ และรายได้ดังกล่าวก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการส่งออกสินค้าออกไปขายในต่างประเทศ แต่เป็นสินค้าออกประเภท “ไม่เห็นตัวสินค้า” (Invisible Export) ซึ่งมีผลทำให้ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศดีขึ้น ทำให้ภาวการณ์จ้างงานทำมาหากินมากขึ้น รายได้จากนักท่องเที่ยว เป็นรายได้ที่กระจายสู่ประชากรทั่วประเทศ ดังนั้น ภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น มีการสร้างสิ่งใหม่ ๆ เกิดอาชีพใหม่ และมีความต้องการแรงงานมากมาย รวมทั้ง ยังนำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น เกิดการจ้างงาน เป็นต้น

2) การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้อย่างสูงสุด เป็นอุตสาหกรรมเชิงซ้อน (Multifaceted Industry) ที่มีผลต่อเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อเทียบกับสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ

3) การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบมากนัก ผลผลิตขายได้ทุกเวลา แล้วแต่ความเหมาะสม และความสามารถของผู้ขาย และเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย (Limitless Industry) สิ่งที่ถูกค้าต้องการเป็นเรื่องของนามธรรมที่ไม่สามารถวัด หรือตรวจสอบได้ว่า มีปริมาณความต้องการเท่าใดอย่างแน่นอน การท่องเที่ยวเป็นเรื่องของการพึงพอใจของแต่ละบุคคล จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการขายในการตลาดของผู้ผลิต และสินค้าบริการที่ผลิตนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเกิดจากสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ไม่ต้องอาศัยปัจจัยองค์ประกอบภายนอกอย่างอื่นเหมือนกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

4) มีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ มีการกระจายการลงทุนไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น โดยที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวทำให้เกิดการลงทุนในหมวดอุตสาหกรรมอื่น ๆ รวมทั้ง การพัฒนาภูมิภาคของรัฐบาลในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค ถนนหนทาง การประปา ไฟฟ้า การติดต่อสื่อ

1.2.2 บทบาทและความสำคัญที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม

1) การท่องเที่ยวมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ก่อให้เกิดสันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรี และความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของประเทศและผู้มาเยือน และสร้างความสามัคคีของคนในประเทศ มีการเดินทางไปมาหาสู่กัน พบปะทำความรู้จักกัน

2) ช่วยให้สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นดีขึ้น เพราะต้องอนุรักษ์และบำรุงรักษาสสิ่งแวดล้อม และป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาสกปรก ความเสื่อมโทรม ความไม่ปลอดภัย โดยทุกคนจะช่วยกันสอดส่องดูแล เพราะถ้าหากสถานที่ใดสภาพแวดล้อมไม่ดี ไม่มีความปลอดภัย ไม่สะดวก นักท่องเที่ยวก็ไม่ประสงค์ที่จะเดินทางไปเยือน

3) การท่องเที่ยวช่วยขจัดปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ช่วยขจัดการเคลื่อนย้ายอพยพเข้ามาหางานทำ หรือเสี่ยงโชคในเมืองใหญ่ ๆ ของประชาชนในชนบท เช่น ปัจจุบันที่พยายามส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทต่าง ๆ ตามภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อสกัดกั้นการหลั่งไหลของผู้คนทางแถบภูมิกานั้น เข้ามาหางานทำในภาคกลาง

4) ช่วยให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ในการผลิตและประดิษฐ์สิ่งของใช้ในรูปของสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการหาอาชีพเสริม (Part Time Job) เป็นการหารายได้จุนเจือครอบครัวเพิ่มขึ้น

5) ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของตน ช่วยอนุรักษ์และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น ความเป็นมิตรไมตรีของคนไทย ได้แก่ การต้อนรับตามประเพณีไทย การไหว้ การช่วยเหลือมีน้ำใจซึ่งกันและกัน การยิ้มต้อนรับ การจัดเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นการจูงใจให้นักท่องเที่ยว เดินทางกลับมาเยือนอีกครั้งแล้วครั้งเล่า

1.2.3 บทบาทและความสำคัญที่มีต่อการเมือง

1) การท่องเที่ยวช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก การท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงมีองค์กรต่าง ๆ ที่ให้การส่งเสริม และมีการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้ง มีการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการเงิน การวิจัย การพัฒนาร่วมกัน มีการประชุมร่วมกันระหว่างประเทศอยู่เสมอ

2) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดสันติภาพ เมื่อการท่องเที่ยวเจริญเติบโตทุกประเทศย่อมมุ่งที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าประเทศ เป็นการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ประเทศอื่น ๆ ก็จะมีมองเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว ดังเช่น ประเทศจีน ลาว เวียดนาม ในขณะนี้กำลังเร่งพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

ในทุก ๆ ด้าน เช่น การก่อสร้างสนามบินพาณิชย์ การก่อสร้างโรงแรม การแก้กฎหมายบางประการ เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวมากขึ้น (นิตยา ชัชกุล, 2557)

สรุปได้ว่า บทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยว มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านการเมือง ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ กระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ 2) การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรม โดยมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเป็นมิตรไมตรี ระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน และช่วยให้สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นดีขึ้น เนื่องจากจะต้องอนุรักษ์และบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม และแก้ปัญหาการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของผู้คนที่เดินทางไปทำงานในเมืองใหญ่ ประชาชนใช้เวลาว่างอย่างเกิดประโยชน์ โดยการนำภูมิปัญญามาใช้ในการผลิตสินค้าพื้นเมืองเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้ง คนในชุมชนจะเห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นของตน และช่วยกันอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่ต่อไป 3) การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการเมือง โดยจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ องค์กรต่าง ๆ ให้การส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีการร่วมมือทั้งในด้านการเงิน การวิจัย และการพัฒนาร่วมกัน ก่อให้เกิดสันติภาพ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น

1.3 กิจกรรมท่องเที่ยว

การกำหนดกิจกรรม หรือการจัดกิจกรรมนันทนาการการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ทางธรรมชาติ ต้องพิจารณาตัวกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่ และที่สำคัญต้องเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ใช้ประโยชน์ มีความสะดวกในการเข้าถึงง่าย กิจกรรมท้าทายและมีคุณค่า ก่อให้เกิดความประทับใจและพึงพอใจในการกำหนดกิจกรรมนันทนาการ จำเป็นต้องทราบความต้องการของผู้ใช้บริการ หรือควรมีการสำรวจความต้องการด้านการตลาดและการลงทุน ตลอดจนความคุ้มทุนในการจัดกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ

เหตุการณ์ (Events) และกิจกรรม (Activities) นับเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญประการหนึ่ง ของจุดหมายการท่องเที่ยว (Tourist destination) ซึ่งอาจมีบทบาทได้ทั้งในฐานะที่เป็นทรัพยากรหลัก หรือทรัพยากรสนับสนุน ในบางครั้งเมื่อรวมทรัพยากรสนับสนุนหลายอย่างเข้าด้วยกัน ก็สามารถมีแรงดึงดูดและศักยภาพ ทำให้กลายเป็นทรัพยากรหลักไปก็ได้

เหตุการณ์ (Events) มีขอบเขตครอบคลุมตั้งแต่ เทศกาล ประเพณี การแข่งขัน ประเภทต่าง ๆ และกิจกรรมทางธุรกิจ เทศกาลประเพณี (Festivals) นั้น มีรากฐานมาจากวิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น จัดขึ้นโดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะ แต่ก็อาจมีความน่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยว จนกลายเป็นทรัพยากรหลักได้ นอกจากเทศกาลและประเพณีแล้ว ยังรวมไปถึงขบวนแห่ตามท้องถนน (Carnival) งานชุมชนเฉลิมฉลองของชุมชน เป็นต้น ส่วนการแข่งขัน (Competition) ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันเกมกีฬาต่าง ๆ การประกวดประชันดนตรี อาหาร ศิลปะต่าง ๆ และกิจกรรมทางธุรกิจ เป็นต้นว่า งานแสดงสินค้า นิทรรศการ การจัดประชุม นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสนองประชาชนในท้องถิ่น และผู้เยี่ยมชมเยื่อนตามกลุ่มความสนใจต่าง ๆ ทั้งนี้ จะต้องมีการจัดเป็นประจำในช่วงเวลาที่แน่นอน และจะต้องมีความดึงดูด ความน่าสนใจ และขนาดใหญ่พอที่จะดึงดูดผู้เยี่ยมชม เยื่อน จึงจะมีศักยภาพเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้ แม้ว่าเหตุการณ์ (Events) จะเป็นสิ่งที่จัดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ แต่สามารถช่วยส่งเสริมความสำคัญของจุดหมายทางการท่องเที่ยว (Tourist Destination) ได้ และเมื่อพ้นช่วงระยะเวลาการจัด ก็สามารถพัฒนาทรัพยากรด้านอื่น ๆ เพื่อดึงดูดผู้เยี่ยมชมเยื่อนได้เช่นกัน ทั้งนี้ จะต้องมีการจัดการในด้าน Events-Festivals-Activities ที่มีความต่อเนื่อง หลากหลาย น่าสนใจ และมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการที่เป็นระบบ

กิจกรรม หมายถึง สิ่งดึงดูดใจและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหรือสร้างขึ้น โดยมุ่งที่จะให้บริการต่อการท่องเที่ยว นันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น กอล์ฟ สวนสนุก ศูนย์การบันเทิงเรีงรมย์ สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ สวน รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ในจุดหมายทางการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้เยี่ยมชมเยื่อนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นต้นว่า กีฬา การจับจ่ายซื้อของ หรือแม้แต่กิจกรรมทางธุรกิจเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ มีทั้งประเภทที่ต้องมีพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกมาก เช่น สนามกอล์ฟ สนามกีฬาต่าง ๆ ไปจนถึงประเภทที่ไม่ต้องการพัฒนามาก หรือไม่มีเลย เช่น การเดินทางท่องเที่ยว การเดินชมธรรมชาติ เช่นเดียวกัน กิจกรรมในทางธุรกิจจะมีตั้งแต่ศูนย์ประชุมแสดงสินค้าขนาดใหญ่ ไปจนถึงการเยี่ยมชมโรงงานผลิต เช่น โรงงานผลิตไวน์ เครื่องแก้ว เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น และร้านค้าย่อยที่เปิดโอกาสให้มีการเที่ยวจับจ่ายซื้อของ (Leisure shopping) จำพวกศิลปะหัตถกรรม ห้องแสดงภาพ ของที่ระลึก และสินค้าอื่น ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น เป็นต้น กิจกรรมสามารถเป็นได้ทั้งทรัพยากรหลักและทรัพยากรสนับสนุน กิจกรรมที่มีระดับและช่วงระยะยาว ประกอบกับความหลากหลาย (Range and diversity of activities) จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยดึงดูดให้ผู้เยี่ยมชมเยื่อนมีเวลาพักยาวนานขึ้น (Long-stay visitor) ส่วนผู้เยี่ยมชมเยื่อนมีเวลาพักสั้น (Short-

stay visitor) จะให้ความสนใจต่อความหลากหลายของกิจกรรมมากกว่า แต่ในความหลากหลายนั้น ควรจะสะท้อนภาพลักษณ์ของทรัพยากรที่เป็นจุดดึงดูดหลักของจุดหมายการท่องเที่ยว นั้น ๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้พิจารณาแบ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ประเภทเทศกาลและงานประเพณี ประเภทการจัดแสดงแสง-เสียง ประเภทกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว ประเภทกิจกรรมพิเศษ ในปฏิทินท่องเที่ยวของแต่ละปี จะรวมการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดในประเภทต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมเทศกาลงานประเพณี โดยเฉพาะประเพณีที่มีการจัดเหมือนกันในทุกที่ ได้แก่ เทศกาลประเพณีในท้องถิ่นที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา สถานที่สำคัญในท้องถิ่น รวมถึงวิถีชีวิตทางการเกษตร หรือการประมง เป็นต้น ซึ่งจะมีเอกลักษณ์ ความน่าสนใจ ความเชื่อ และศรัทธาของคนในท้องถิ่น เป็นแรงสำคัญ ที่ทำให้มีการสืบทอดกิจกรรมนั้นมาโดยตลอด กิจกรรมอื่น ๆ ในปฏิทินท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แก่ กิจกรรมกีฬา การแข่งขัน การแสดงแสงเสียง การจัดเทศกาล นิทรรศการเกี่ยวกับการเกษตร อุตสาหกรรม อาหาร รวมถึงเทศกาลเที่ยวเมืองไทย (กรรณิกา พิมพ์ศรี, 2553)

สรุปได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ สิ่งดึงดูดใจและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มุ่งจะให้บริการต่อการท่องเที่ยว นันทนาการ การพักผ่อนหย่อนใจ และกิจกรรมอื่น ๆ ในจุดหมายทางการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้เยี่ยมชมมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทเทศกาลและงานประเพณี 2) ประเภทการจัดแสดงแสง-เสียง 3) ประเภทกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว และ 4) ประเภทกิจกรรมพิเศษ เป็นต้น

1.4 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2548 อ้างอิงใน ธนกฤต สังข์เฉย, 2550) แบ่งตามความสำคัญ และสภาพแวดล้อม ได้ 12 ประเภท ดังนี้

1.4.1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น จะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.4.2 แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่

ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุชี้ว่ากิจกรรมนั้น ๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลาย ๆ แห่ง ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเฉพาะทาง แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุทยานธรรมชาติและเทคโนโลยี และ MICE (Meeting, Incentives, Conventions and Exhibitions) เป็นต้น

1.4.3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่ หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

1.4.4 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ อาจจะเป็นความงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์หายากที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ อันเป็นเอกลักษณ์ หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้

1.4.5 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพ ให้ความสนุกสนานรื่นรมย์ บันเทิง และการศึกษาหาความรู้ แม้ไม่มีความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม แต่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ตัวอย่างเช่น ย่านบันเทิงหรือสถานบันเทิง สวนสัตว์ สวนสนุก และสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สวนสาธารณะและสนามกีฬา

1.4.6 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณี ที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

1.4.7 แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นกรอบแนวทางการจัดการ

แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติอย่างชัดเจน โดยเน้นในด้านการกำหนดมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการบริการต่าง ๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากน้ำพุร้อน จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติประเภทหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวใด ๆ อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้ นอกจากนี้ การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ยังมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของตน และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

1.4.8 แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการ ในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายหาด ได้แก่ การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นต้น

1.4.9 แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการ ในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่งการดูนก และการตกปลา เป็นต้น

1.4.10 แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การเข้าชมบรรยากาศและหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ การศึกษาด้านโบราณคดีของมนุษย์ยุคต่าง ๆ ที่เคยอาศัยในถ้ำ การนมัสการพระพุทธรูป การให้อาหารสัตว์ การปิกนิก และรับประทานอาหาร เป็นต้น

1.4.11 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีเกาะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน และนันทนาการ ในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ ได้แก่ การดำน้ำดูปะการังและสัตว์ทะเล การเล่นน้ำ การเที่ยวชมชายหาดหรือน้ำตก และการดูนก เป็นต้น

1.4.12 แหล่งท่องเที่ยวประเภทแก่ง หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแก่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน และนันทนาการ ในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การล่องแก่ง การพายเรือ การพักผ่อน และการเดินป่า ซึ่งอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติเข้าไปด้วย ได้แก่ การดูนก การสำรวจธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกออกเป็น 12 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง การเดินทางไปที่ท่องเที่ยวในสถานที่ธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ลำธาร ทะเล หาดทราย เกาะ แก่ง น้ำพุร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ อุทยาน-แห่งชาติ วนอุทยาน เป็นต้น ที่เปิดให้สาธารณชน (นักท่องเที่ยว) เข้าไปใช้สถานที่เพื่อการท่องเที่ยว โดยสถานที่เหล่านั้น อาจอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนเป็นเจ้าของก็ได้ (ปรีชา แดงโรจน์, 2544, หน้า 229)

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ อาจจะเป็นความงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ ลักษณะที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ อันเป็นเอกลักษณ์ หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Nature-based Tourism) หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานในการประกอบกิจกรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง แต่จะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น พืชพรรณ

และสัตว์ป่า และจะรวมไปถึงสภาพภูมิทัศน์ ลักษณะภูมิประเทศ และพื้นน้ำเป็นพื้นฐานในการประกอบกิจกรรม ซึ่งได้แก่ ท่งหญ้า ป่าไม้ น้ำตก ถ้ำ เกาะ ชายหาด ลำน้ำ แอ่งน้ำ บ่อน้ำร้อน ธรณีสัณฐาน เป็นต้น (สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส และศิริลักษณ์ ปิ่นเกสร, 2535; Ceballos-Lascurain, 1996; นภวรรณ สุานะกาญจน์ และคณะ, 2541; ดร.รชนี เอมพันธ์, 2547 อ้างอิงใน ปาหนัน นุรัฐชา, 2556) โดยทรัพยากรนันทนาการ หรือทรัพยากรท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องนั้น หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ทั้งที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์ในด้านนันทนาการ ซึ่งจะส่งผลไปถึงการพัฒนาด้านจิตใจและร่างกาย และความพึงพอใจของผู้ใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยไม่ได้หมายถึงเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของที่ดินและแหล่งน้ำที่มีความโดดเด่นเท่านั้น แต่ยังคงมีความหมายครอบคลุมถึงองค์ประกอบ หรือการผสมผสานระหว่างคุณภาพของธรรมชาติ กับความต้องการของมนุษย์ที่จะใช้ประโยชน์เพื่อการนันทนาการ (สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส และศิริลักษณ์ ปิ่นเกสร, 2535; ดร.รชนี เอมพันธ์, 2544; มนัส สุวรรณ, 2544 อ้างอิงใน ปาหนัน นุรัฐชา, 2556) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ โดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นฐานในการประกอบกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้ ยังอาจจะมีแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศอยู่ในพื้นที่อีกด้วย

2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีลักษณะเด่น สวยงาม แปลก และมีคุณค่าในการที่จะเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน หรือศึกษาหาความรู้ (วรรณ วลัยวานิช, 2539, หน้า 65)

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1.1 ประเภทน้ำตก น้ำตกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวท้องถิ่น และจากความเจริญที่กระจายตัวไปยังพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้ง การขยายตัวของสังคมเมือง ทำให้ความต้องการท่องเที่ยวประเภทนี้มีมากขึ้น นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นกลุ่มใหญ่ และมักเป็นการท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ น้ำตกไม่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

2.1.2 ประเภทถ้ำ ถ้ำเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ค่อยเป็นที่นิยมมากนัก มักเป็นเพียงจุดแวะหรือจุดท่องเที่ยวในระยะเวลานสั้น หรืออาจจะอยู่ใกล้ที่พักหรือใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ดังนั้น การท่องเที่ยวถ้ำจึงถือได้ว่า มีขอบเขตค่อนข้างจำกัด

2.1.3 ประเภทเนินเขา พื้นที่บริเวณภูเขา นับเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยว สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากตามลักษณะทางภูมิศาสตร์

พื้นที่บริเวณภูเขาจะเป็นบริเวณที่พื้นผิวโลกมีระดับสูง-ต่ำ แตกต่างกันมาก นอกจากนี้บริเวณภูเขาส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยความหลากหลายทางพันธุ์ไม้ และสัตว์นานาชนิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้บริเวณภูเขาเกิดทัศนียภาพที่สวยงาม น่าตื่นตาตื่นใจ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2.1.4 ประเภทชายทะเล ชายทะเลเป็นบริเวณที่มีคุณค่าต่อมนุษย์ เป็นแหล่งอาหารเป็นที่ขนถ่ายสินค้า และเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันกิจกรรมที่ทำรายได้มากให้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

2.2 หลักการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นแนวคิดสากลที่ได้รับการยอมรับจากทุกประเทศ ทั้งองค์การสหประชาชาติ องค์การสากลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และองค์การด้านการท่องเที่ยวระดับโลก และระดับภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งนี้ องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ The United Nations World Tourism Organization ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็น “การท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพื่อเอื้อให้สามารถใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต” ทั้งนี้ หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังที่กล่าวข้างต้น มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการ 3 ประการ คือ 1) คุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม 2) คุณภาพของประสบการณ์ท่องเที่ยว และ 3) การมีส่วนร่วมและคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

ดังนั้น จะเห็นว่า สิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และ/หรือสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรฐานของการพัฒนา และการให้บริการ หากได้รับการดูแลรักษาและจัดการให้มีคุณภาพและคงไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถเอื้อให้ผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพหรือมีคุณค่าตามที่คาดหวังไว้ และที่สำคัญจะเป็นสิ่งดึงดูดให้มีนักท่องเที่ยวทั้งหน้าใหม่และหน้าเก่ามาเยือนแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และ/หรือชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถได้ผลตอบแทนหรือยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามไปด้วย แต่การที่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรท่องเที่ยวจะมีคุณภาพและยั่งยืนได้ เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือชุมชนท้องถิ่น จะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี รวมทั้งมีการจัดการผลิตภัณฑ์ (กิจกรรม) และการบริการให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และสอดคล้องกับความคาดหวัง หรือความต้องการของผู้มาเยือน โดยมีเงื่อนไข ปริมาณของผู้มาเยือน และความต้องการจะต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับได้ของสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรท่องเที่ยว (ดรรชนี เอ็มพันธ์, 2546 อ้างอิงใน อำนาง รักษาพล และคณะ, 2553)

ดังนั้น โดยสรุป การท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และไม่ใช้เดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพและการหารายได้ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 5 ส่วน คือ นักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และยังมีความสำคัญต่อธุรกิจในด้านต่าง ๆ มากมาย อาทิ ธุรกิจที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา ทะเล น้ำตก เกาะ อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น มาใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว โดยก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด ซึ่งอาจรวมถึง การพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม หรือทดแทนความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด และ/หรือสถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน รวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานในการประกอบกิจกรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง แต่จะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย ประเภทน้ำตก ประเภทถ้ำ ประเภทเนินเขา และประเภทชายทะเล เป็นต้น

แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สฤษฎ์ แสงอรุณ (2548) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Ecotourism เป็นแนวคิดที่ปรากฏขึ้นมานาน และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Bio Tourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ด้วยการท่องเที่ยวที่มีความหมายรวมถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศด้วย”

ต่อมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษา ระบบนิเวศ และขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมาย ในที่สุดได้ความหมายของคำว่า Ecotourism คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545) คำว่า “การจัดการ” (Management) อาจให้ความหมายได้ว่า เป็นกระบวนการของการทำงาน และการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในเชิงระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยวิธีการในการดำเนินการจะประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ และการนำหรือชักจูง และการควบคุมแต่กระบวนการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่สำคัญ คือ ต้องสอดคล้องกับหลักการ และแนวทางในการจัดการ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ยั่งยืน และคำนึงถึงสภาพการณ์ที่แท้จริง ตลอดจนข้อจำกัด ต่าง ๆ ของสังคม และสภาพแวดล้อมประกอบไปด้วย ไม่เช่นนั้นแล้ว การจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะดำเนินไปอย่างไม่ถูกต้อง ไร้ทิศทาง ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และประสบการณ์ล้มเหลวในที่สุด

กรมป่าไม้ (2548, สื่อบนออนไลน์) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่า “การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรม อย่างมีความรับผิดชอบต่อ ไม่ก่อให้เกิดการรบกวน หรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับ ทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย” องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) เสนอแนวคิดในเอกสารเผยแพร่ ในปี พ.ศ. 2545 ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติ มีการให้ความรู้ และการสื่อความหมาย เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มเล็ก สดผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับธรรมชาติ ก่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ ทำความเข้าใจกับพัฒนาการทางวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิด ความเสียหายต่อระบบนิเวศ

Raff (1992 อ้างอิงใน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542, สื่อออนไลน์) นิยามว่า คือ การท่องเที่ยวที่ถูกจัดการดูแลอย่างยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ มีการศึกษาด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม และ/หรือสิ่งแวดล้อม เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

จากการให้ความหมาย และคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

2. หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยการออกแบบสิ่งก่อสร้างจะต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และช่วยลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม
3. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจการจัดการ เพื่อให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และรู้สึกเป็นเจ้าของ

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้ และสัมผัสกับระบบนิเวศ (Eco-System) มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ (ที่รวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ไว้) ลักษณะเฉพาะนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism และ Historical Tourism) แม้ว่าจะมีความคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยว

ธรรมชาติ (Natural Tourism) จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกัน ด้วย ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงมีบางส่วนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ หรือแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ อาจมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ ได้ จากลักษณะดังกล่าวจึงมีสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติม ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบปกติ หรือแบบประเพณีนิยม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก และเน้นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่สิ่งตรงข้ามกับการท่องเที่ยวแบบคณะใหญ่ (Mass Tourism) เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ได้ถูกจำกัดที่ขนาดของการท่องเที่ยว แต่จำกัดที่รูปแบบกิจกรรม และขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ สามารถทำลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกัน หรือมากกว่านักท่องเที่ยวคณะใหญ่ หากปราศจากการจัดการที่ดี การจัดการกับการท่องเที่ยวคณะใหญ่ในทิศทาง และภายใต้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้จัดเป็น Mass Ecotourism

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องเป็นการจัดการที่ง่าย ๆ ราคาถูก มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยากลำบาก มีรายได้จากการท่องเที่ยวที่น้อย เพียงแต่มีการจัดการที่ดี มีการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว และให้ประโยชน์ที่เหมาะสมตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับ และมีรายได้สูงได้เช่นกัน

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงให้ความสำคัญในการให้การศึกษ และสร้างจิตสำนึกมากกว่าการให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีขอบเขตของนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีการประสานความเข้าใจกันอย่างเหมาะสมตลอดกระบวนการ

3. องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 อ้างอิงใน ธนกฤต สังข์เฉย, 2550) องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการ คือ

3.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-based tourism)

3.2 องค์ประกอบด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมไปถึง

การอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการ เรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศ ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education-based tourism)

3.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วม ของชุมชน และประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วม บำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการ แหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้ว ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมชุมชน (Community participation-based tourism)

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว จะเห็นว่าองค์ประกอบ ด้านการมีส่วนร่วม นั้น จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับ คุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น เมื่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งประเทศไทย ให้ทำการศึกษาโครงการดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสถาบันดังกล่าว ได้ทำรายงานขั้นสุดท้ายเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2540 ในรายงานได้มีการเสนอแนะ และกลยุทธ์ในการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทาง ให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งประเทศไทย, 2542, สื่อบนไลน์) เสนอไว้ในรายงาน มีดังนี้

3.1 ต้องมีการควบคุม ดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยง หรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกกระทบหรือพื้นตัวได้ยาก

3.2 ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม

3.3 ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษา ระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว

3.4 ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรในท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมของชุมชน ในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกๆระดับ

3.5 ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

3.6 นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

3.7 สนับสนุนการศึกษาวิจัยและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

3.8 มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำตักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

3.9 จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

3.10 จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในทางแนวตั้ง และแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสาร และการจัดการร่วมกันในทุกๆระดับ

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม อย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

โดยอาศัย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรม จากการศึกษาและรวบรวมของ หัทยา สิริพัฒนากุล (2550 อ้างอิงใน สุภาพนา บุญยประวีตร และปัทม์ ญาติมาก, 2555, สืบออนไลน์) จากกลุ่มวิชาการอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร ได้รวบรวมความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมไว้ ดังนี้

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม หรือ Cultural Landscape เป็นแนวความคิดในการจำกัดความของมรดกวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นพัฒนาการของการบูรณาการระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม สำหรับประเทศไทย แนวความคิดเรื่องภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมเป็นที่แพร่หลายอย่างมาก ในระยะหลายปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า หลายหน่วยงานได้เริ่มมีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม เช่น ในปี พ.ศ. 2549 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ได้ดำเนินโครงการสำรวจภูมิทัศน์วัฒนธรรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ในพื้นที่นำร่อง 12 จังหวัด ในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษา เช่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็ได้ทำการศึกษาวิจัย และตีพิมพ์หนังสือแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยได้รับการสนับสนุนจาก สวช. แม้กระนั้นก็ตาม จากสถานการณ์ในปัจจุบันของการบริหารจัดการ หรือการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ก็ยังมีคำถาม และมีความสับสนในประเด็นที่ว่า “ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม คือ อะไร ” จาก Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention 2005 ขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ภูมิทัศน์วัฒนธรรม คือ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงการผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เป็นพัฒนาการของสังคมมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานผ่านกาลเวลา ภายใต้อิทธิพลของข้อจำกัดทางกายภาพ และ/หรือเป็นสิ่งที่เห็นได้จากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และแรงขับเคลื่อนทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม ที่สืบเนื่องกันมา ใน World Heritage Convention ได้กำหนดมรดกโลกประเภทภูมิทัศน์วัฒนธรรม เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ภูมิทัศน์ที่ได้รับการออกแบบและสร้างสรรค์อย่างตั้งใจโดยมนุษย์
2. ภูมิทัศน์ที่มีวิวัฒนาการอันเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง ศาสนา และความเชื่อ ได้แก่ พื้นที่ปรากฏร่องรอยของภูมิทัศน์โบราณ และภูมิทัศน์ที่ยังคงมีวิวัฒนาการอยู่อย่างต่อเนื่อง

3. ภูมิทัศน์ที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น ศาสนา ลัทธิ ความเชื่อ ในขณะเดียวกัน National Parks Service ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับชาติของสหรัฐอเมริกาที่ดูแลในเรื่องการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางธรรมชาติ ซึ่งรวมถึงมรดกวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมไว้ว่า เป็นพื้นที่ภูมิประเทศที่ประกอบด้วยแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ กิจกรรม บุคคล หรือกลุ่มบุคคล แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

3.1 ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ที่ได้รับการออกแบบ (Historic Designed Landscape)

3.2 ภูมิทัศน์ท้องถิ่นที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (Historic Vernacular Landscape)

3.3 พื้นที่ประวัติศาสตร์ (Historic Site)

3.4 ภูมิทัศน์ที่แสดงถึงชาติพันธุ์ (Ethnographic Landscape)

สรุปได้ว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรม คือ แนวคิดทางมรดกวัฒนธรรมที่เป็นการบูรณาการระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม และหรือทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงการผสมผสานเชื่อมโยง ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ภูมิทัศน์ที่ได้รับการออกแบบ และสร้างสรรค์อย่างตั้งใจโดยมนุษย์ ภูมิทัศน์วิวัฒนาการอันเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง ศาสนา และความเชื่อ และภูมิทัศน์ที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในพื้นที่ เป็นต้น

แนวคิดด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ

1. การท่องเที่ยวทางน้ำระดับโลก

การเดินทางสัญจรทางน้ำ สันนิษฐานว่า คงเริ่มขึ้นพร้อมกับการที่มนุษย์รู้จักการว่ายน้ำ ดังที่ วิกาวิ พลรัตน์ (2551) กล่าวไว้ว่า จากหลักฐานในยุคอียิปต์โบราณมีการใช้เรือกรรเชียง การใช้เรือตามแนวชายฝั่งทะเลเพื่อหาปลาในบริเวณทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนในพงศาวดารจีน ยุคแรก ได้กล่าวถึง “ช่องเต๋อเอี้ยมสินล่ง” ที่ได้รับสั่งให้ต่อสำเภาเรือเดินทะเลขึ้น เพื่อเป็นพาหนะ และที่พักแรม สำหรับเดินทางหาอายุวัฒนะ ต่อมาก็มีพ่อค้าชาวพินีเซียน ได้นำเรือที่มีทั้งใบเรือ และฝีพาย ออกสู่ทะเล เพื่อไปค้าขายทางทะเลยังต่างเมือง จนกระทั่งช่วงพุทธศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา วิทยาการด้านการเดินเรือมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้เกิด “เส้นทางสายแพรไหมทางทะเล” ขึ้นมาทดแทนเส้นทางแพรไหมทางบก ต่อมาในปี พ.ศ. 2035 คริสโตเฟอร์ โคลัมบัสกับคณะ ได้แล่นเรือข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก จากเกาะฝั่งตะวันตกของทวีปแอฟริกา ไปยังเกาะฝั่งตะวันออกของทวีปอเมริกาได้สำเร็จ และในปี พ.ศ. 2040 วาสโกดา กามา

ชาวโปรตุเกส ได้นำเรือออกจากกรุงลิสบอน ประเทศโปรตุเกส แล่นอ้อมข้ามทวีปแอฟริกา ตัดข้ามส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดียไปยังเมืองแคลลิกัทซ์ ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของประเทศอินเดีย

สำหรับการบริการขนส่งผู้โดยสารทางเรือ เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2315 ในประเทศอังกฤษ โดยท่าน คุกแห่งบริตจวอเตอร์ เป็นผู้ริเริ่มกิจการเดินเรือในลำน้ำระหว่างเมืองแมนเชสเตอร์ กับสะพานลอนดอน ซึ่งบนเรือมีห้องสำหรับตีมหาคาแพเพื่อบริการผู้โดยสาร ต่อมาในปี พ.ศ. 2358 มีเรือเครื่องจักรไอน้ำบริการขนส่งผู้โดยสารด้วยเรือ จากนั้น การท่องเที่ยวทางเรือได้มีการพัฒนา มาอย่างต่อเนื่อง จากการใช้เรือใบมาเป็นเรือกลไฟขับเคลื่อนด้วยเครื่องจักรไอน้ำ ในปี พ.ศ. 2362 เรือกลไฟที่เดินทางข้ามมหาสมุทรลำแรกชื่อ เรือกลไฟ “ซาวานนาร์” เดินทางระหว่างเอซาวนาร์ ในรัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา กับเมืองลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ ซึ่งการเดินทางครั้งนี้ ใช้เวลาทั้งสิ้น 29 วัน เรือกลไฟรุ่นนี้เป็นเรือบรรทุกไปรษณีย์ภัณฑ์เป็นหลัก ส่วนผู้โดยสาร มีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากอัตราค่าโดยสารค่อนข้างแพงมาก

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้น การเดินทางด้วยเรือเพื่อการท่องเที่ยว เกือบจะต้องหยุดลงอย่างสิ้นเชิง จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ธุรกิจการบินพาณิชย์ เริ่มเจริญก้าวหน้าขึ้น ทำให้การเดินทางด้วยเรือเริ่มหมดความนิยมลง เนื่องจากผู้โดยสารหันไปนิยม การเดินทางด้วยเครื่องบิน ซึ่งสะดวกรวดเร็วกว่า ทำให้ธุรกิจการเดินเรือขนส่งผู้โดยสาร เปลี่ยนมาเป็นกิจการเดินเรือสมุทรเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพานักท่องเที่ยว แสวงหาความสำราญในเรือ ด้วยการใช้เรือสำราญเป็นพาหนะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การเดินทางท่องเที่ยวด้วยเรือได้รับการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการเดินเรือ การต่อเรือ ปรับปรุงสมรรถนะความเร็ว เพื่อสร้างความสะดวกสบาย และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวทางน้ำในประเทศไทย

สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำในประเทศไทยนั้น วิชาวี พลรัตน์ (2551) กล่าวไว้ว่า เริ่มต้นด้วยการใช้เรือขนาดเล็ก เพื่อนำมาใช้เป็นยานพาหนะในการเดินทาง ทำการประมง และขนส่งสินค้า ดังตัวอย่างเช่น ในสมัยสมเด็จพระนารายมหาราช (พ.ศ. 2199–2231) การค้ากับ ชาวยุโรปเจริญรุ่งเรืองมาก ทำให้เกิดการเดินท่างระหว่างประเทศโดยใช้เรือสำเภ (Junk) หรือเรือกำปั่น (Argosy) จนกระทั่งในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (พ.ศ. 2310–2325) ได้มีการชุดคลองหลอดขึ้น เป็นคลองประจำเมืองธนบุรี ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การท่องเที่ยวรัชกาลที่ 1–รัชกาลที่ 4 ได้กล่าวถึงการเดินทางของพระสุนทรโวหาร หรือสุนทรภู่ กวีเอกของโลกว่า แต่งนิราศไว้หลายเรื่อง ซึ่งพรรณนาถึงสถานที่ ทิวทัศน์ สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตตามเส้นทางที่เดินทางผ่าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้เรือในการเดินทาง ในรัชสมัย

ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นับได้ว่า พระองค์ทรงเป็นนักเดินทางท่องเที่ยวที่ยิ่งใหญ่ และการเดินทางของพระองค์ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบ้านเมืองอย่างมากมาหลายทศวรรษ ใน ปี พ.ศ. 2440 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่เสด็จถึงทวีปยุโรป ได้เจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศ โดยมีเรือพระที่นั่งมหาจักรีเป็นราชพาหนะ การเดินทางในครั้งนั้น ทำให้พระองค์ได้นำความรู้ และวิทยาการมาปรับใช้ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับบ้านเมืองในทุกด้าน นับตั้งแต่เรื่องประเพณีในราชสำนัก การเลิกระบบทาส มีการนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องจักรกลเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น รถไฟ รถราง เรือกลไฟ เรือเมล์ กล้องถ่ายภาพ เป็นต้น จากนั้นในปี พ.ศ. 2450 เสด็จประพาสยุโรปอีกครั้งเพื่อท่องเที่ยววดอากาศ และรักษาพระวรกาย นอกจากการเสด็จประพาสยุโรปแล้ว พระองค์ยังได้เสด็จประพาสต้นไปตามหัวเมืองต่าง ๆ ทั่วหลายหัวเมืองในประเทศ เพื่อเยี่ยมเยียนราษฎร และสำรวจสภาพทั่วไปของประเทศด้วย

เมื่อถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ช่วงปี พ.ศ. 2479 ถือได้ว่า การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อกระทรวงพาณิชย์ และคมนาคม เสนอโครงการบำรุงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่องานโฆษณาเชิญชวนนักท่องเที่ยว งานรับนักท่องเที่ยว และที่พัก นอกจากนี้ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482-2488) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เป็นช่วงที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้ามากที่สุด มีการก่อตั้งหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวระดับประเทศ คือ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศในหลายด้าน โดยเฉพาะการนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ รวมถึงการกระจายรายได้ และสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวด้านการลงทุนของกิจการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น รวมถึงการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางการคมนาคมทางน้ำด้วย (วิภาวี พลรัตน์, 2551)

3. รูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำ

การท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ใช้แหล่งน้ำเป็นสื่อกลาง การท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นเพียงเส้นทางคมนาคม หรือเป็นการท่องเที่ยวที่จัดกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินก็ได้ โดยสามารถให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่ในแหล่งน้ำ หรือมองเห็นได้จากพาหนะเดินทาง

รูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำ สามารถจำแนกตามเงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การท่องเที่ยวที่กำหนดตามคาบเวลาการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวคาบเวลายาว การท่องเที่ยวคาบเวลากลาง และการท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ

3.2 การท่องเที่ยวที่กำหนดตามลักษณะของการเดินทาง ได้แก่ การเดินทางโดยใช้เรือและการเดินทางทางน้ำ ซึ่งต่อเนื่องกับการเดินทางโดยวิธีอื่น ๆ

3.3 การท่องเที่ยวที่กำหนดตามลักษณะของพาหนะ ได้แก่ การเดินทางโดยเรือซึ่งจะทำให้ได้บรรยากาศที่แตกต่างกันด้วย (วิภาวี พลรัตน์, 2551)

4. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางน้ำ

การท่องเที่ยวทางน้ำ มีองค์ประกอบพื้นฐานของการท่องเที่ยวโดยทั่วไป คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังประกอบด้วย ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ การใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง และมีลำน้ำเป็นเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกันไป ตามระยะเวลาที่ขึ้นอยู่กับระยะทางของเส้นทางท่องเที่ยว นอกจากนี้ ระยะเวลาของการท่องเที่ยวทางน้ำ ยังขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเดินทาง เช่น ถ้านักท่องเที่ยวต้องการเพียงเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างฉาบฉวย ระยะเวลาในการเดินทางจะค่อนข้างสั้น แต่ถ้านักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิตโดยรอบของแหล่งน้ำ ระยะเวลาในการเดินทางก็จะยาวนานขึ้น องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวทางน้ำแบ่งได้เป็น

4.1 แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่หรือบริเวณที่มีเหตุจูงใจให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชม สัมผัส หรือประกอบกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ เช่น การล่องเรือเพื่อชมโบราณสถานในแหล่งน้ำ และการสัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้านโดยรอบแหล่งน้ำ เป็นต้น

4.2 บรรยากาศและทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ เนื่องจากการท่องเที่ยวทางน้ำ มิได้หมายถึง การเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเท่านั้น แต่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสและรับรู้รู้สึกประทับใจได้จากทัศนียภาพโดยรอบของแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวทางน้ำ ควรให้ความสำคัญกับทัศนียภาพริมน้ำ และจะต้องมีการดูแลเรื่องความสะอาดของแหล่งน้ำ ความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งอื่น ๆ ที่มีผลต่อทัศนียภาพโดยรวมของพื้นที่ริมน้ำ รวมทั้งจะต้องมีการควบคุมกิจกรรมทางน้ำบางอย่างที่ขัดต่อความสะอาด สุขอนามัย และคุณภาพน้ำ เป็นต้น

4.3 การบริการ คือ ลักษณะของยานพาหนะ การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องโดยมีมัคคุเทศก์ และการสร้างกิจกรรม

เพื่อทดแทนความเปื้อน่ายให้นักท่องเที่ยว ในระหว่างที่ทำการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ (วิภาวี พลรัตน์, 2551)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางน้ำ คือ รูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ใช้แหล่งน้ำ เป็นสื่อกลางการท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นเพียงเส้นทางคมนาคม หรือเป็นการท่องเที่ยวที่จัดกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในแหล่งน้ำ โดยมี 3 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว บรรยากาศและทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ และการบริการ เช่น การล่องเรือชมความงามริมสองฝั่งของน้ำ เป็นต้น

พฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

1. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่า การกระทำนั้น นักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม ก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้ โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย รวมทั้งความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ (ชวัลนุช อุทยาน, 2552) ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ

1.1 เป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุก ๆ พฤติกรรม จะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ ต้องการเกียรติยศ โดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยว โดยที่สภาพแวดล้อมในสถานที่ตนเดินทาง ยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศดั้งเดิม

1.2 ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักความผจญภัยนิยมไต่เขา ปีนหน้าผา ต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ แล้วสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้

1.3 สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบ ไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง

1.4 การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุดในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกา เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน

1.5 การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด เพื่อพักผ่อน ดังนั้น นักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทาง และจัดการดำเนินการล่วงหน้า ในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินทาง กิจกรรมการจองที่พัก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

1.6 ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ เช่น นักท่องเที่ยวได้มีกำหนดการเดินทางไว้เพื่อมาพักผ่อนวันหยุดในประเทศไทย แต่ปรากฏว่า ในเวลานั้นเกิดการชุมนุมที่สนามบิน และทำให้สนามบินต้องปิดทำการ เครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้ มีผลลัพธ์ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหมายไว้ได้

1.7 ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่า เป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น การก่อวินาศกรรมในเมืองมูมไบ ประเทศอินเดีย ในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2008 นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจจะเดินทางไปเมืองดังกล่าว จะต้องเกิดความผิดหวัง เพราะเกิดความกังวลด้านความปลอดภัย และอาจล้มเลิกความตั้งใจในการเดินทาง หรืออาจเปลี่ยนเส้นทางไปเมืองอื่นที่ปลอดภัยกว่า

สรุปได้ว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว คือ การกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยว ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว เพื่อมุ่งตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ทั้งภายในและภายนอก จะมีความสัมพันธ์กัน และมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ เป้าหมาย ความพร้อม สถานการณ์ การแปลความหมาย การตอบสนอง ผลลัพธ์ที่ตามมา และปฏิกริยาต่อความผิดหวัง เป็นต้น

2. ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว

คำว่า ความคิดเห็น (opinion) และทัศนคติ (attitude) มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกันมาก ความหมายของความคิดเห็นที่ปรากฏในพจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตสถาน (ราชบัณฑิตสถาน, 2524, หน้า 246-247 อ้างอิงใน ชูลิมา พนมศักดิ์, 2549)

ให้ความหมายไว้ว่า “เป็นข้อพิจารณาเห็นว่า เป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอก็ตาม” ส่วนพจนานุกรมเวปสเตอร์ (New Webster’s Dictionary, 1974, p. 644 อ้างอิงใน ชูสิมา พนมศักดิ์, 2549) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น หมายถึง การตัดสินใจ คำวิจารณ์ ความเห็นหรือรูปแบบของการประเมินผลในใจเกี่ยวกับข่าวสารที่ได้รับ เป็นความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์ หรือข่าวสาร โดยความเชื่อนั้นจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการสังเกตของแต่ละบุคคล หรือความคิดเห็น คือ การแสดงออกทางความคิด ความสนใจ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง และพจนานุกรมออกฟอร์ด แอดวานซ์ เลอเรียนเนอร์ คอมแพสส์ (Oxford Advance Learner’s Dictionary, 2005, p. 539 อ้างอิงใน ชูสิมา พนมศักดิ์, 2549) ได้ให้ความหมาย ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึก ความนึกคิด ความเชื่อ การตัดสินใจเกี่ยวกับคนใดคนหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่อาจจะบอกได้ว่า เป็นการถูกต้องหรือไม่

โดยสรุปได้ว่า ความคิดเห็นนักท่งเที่ยว คือ การตัดสินใจ หรือการวิจารณ์ของนักท่งเที่ยว เกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร หรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการท่งเที่ยว เป็นความเชื่อของนักท่งเที่ยวที่มีต่อเหตุการณ์ หรือประสบการณ์ที่ได้รับ และเป็นการแสดงออกทางความคิด ความสนใจ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่งเที่ยว

การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่งเที่ยว มีวิธีการที่หลากหลาย สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์ SWOT Analysis ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ SWOT Analysis

กมล วงศ์อนันต์ และอภิชา ประกอบแสง (2555, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า การวิเคราะห์ SWOT Analysis ถูกคิดค้นขึ้นโดย ฮัลเบิร์ต ฮัมฟรี (Humphrey, 2005, Online) ได้ชื่อว่า เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดนี้ โดยนำเทคนิคนี้มาแสดงในงานสัมมนาที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สำหรับหลักการสำคัญของ SWOT ก็คือ การวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายใน และสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (situation analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้ว และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ

และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป

1.1 องค์ประกอบของSWOT

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เช่น จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านทรัพยากรบุคคล องค์กรจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งองค์กรจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหานั้น

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส การที่สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร เอื้อประโยชน์ หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้น เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน นักการตลาดที่ดีจะต้องเสาะแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ และใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น เช่น การเมืองการปกครอง กฎหมาย ราคาน้ำมัน ค่าเงินบาท คู่แข่ง เป็นต้น

T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค ข้อจำกัด ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก บางครั้งการจำแนกโอกาส และอุปสรรค เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้ เช่น ค่าเงินบาท คู่แข่ง เป็นต้น

1.2 ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT Analysis

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ จะช่วยให้เข้าใจได้ว่าปัจจัยแต่ละอย่างเหล่านี้มีอิทธิพลต่อองค์กรอย่างไร จุดแข็ง ของบริษัทจะเป็นความสามารถภายในที่นำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนจะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสภายนอกจะเป็นสถานการณ์ที่ส่งเสริมโอกาสในการบรรลุเป้าหมาย และในทางกลับกัน อุปสรรคจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย

1.3 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ SWOT Analysis

1.3.1 การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จะเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากร และความสามารถภายในองค์กรในทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายในคือ ระบุข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ

วิธีการปฏิบัติงาน บรรยายภาคในการทำงาน และทรัพยากรในการบริหารงาน ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุ การจัดการ รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กร เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ และผลของกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ก่อนหน้านี้ด้วย

จุดแข็งขององค์กร คือ การวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรนั้นเองว่า ปัจจัยใดที่เป็นข้อได้เปรียบ หรือเป็นจุดเด่นที่นำมาพัฒนาได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความแข็งแกร่งขององค์กร ส่วนจุดอ่อนของบริษัทรุ่น เป็นปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรว่า ปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสียเปรียบ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือขจัดให้หมดไป

1.3.2 การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้น จะทำให้สามารถค้นหาโอกาส และอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ ทั้งในและระหว่างประเทศ เช่น ด้านเศรษฐกิจ (เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบายการเงิน งบประมาณ) ด้านสังคม (เช่น ระดับการศึกษา และอัตราการรู้หนังสือของประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี) ด้านการเมือง (เช่น พระราชบัญญัติ มติคณะรัฐมนตรี นโยบายทางการเมือง) ด้านเทคโนโลยี (เช่น นวัตกรรมการผลิต พัฒนาการด้านเครื่องมือและอุปกรณ์) เป็นต้น

โอกาสจากสภาพแวดล้อมจะเป็นการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยภายนอกปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรง และทางอ้อม ต่อการดำเนินธุรกิจ และสามารถนำข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้องค์กรเข้มแข็งขึ้น สำหรับอุปสรรคจากสภาพแวดล้อม จะเป็นการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อ และก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องหลีกเลี่ยง หรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่ง และมีความพร้อมที่จะเผชิญกับผลกระทบดังกล่าว (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2557, สื่อออนไลน์)

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ SWOT Analysis คือ แนวคิดด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กร เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่จะช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งการวิเคราะห์ SWOT Analysis ไม่ได้ใช้วิเคราะห์เฉพาะองค์กรทางด้านธุรกิจเท่านั้น แต่ยังสามารถประยุกต์ใช้กับหลาย ๆ องค์กร รวมทั้งสามารถนำมาใช้กับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น การวิเคราะห์จุดแข็ง และจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงข้อดี และข้อด้อยของแหล่งท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่กระบวนการทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Matrix

พรชัย องค์กรวงศ์สกุล (2549) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก จะทำให้ได้โอกาส/ข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจ และจุดแข็ง/จุดอ่อนที่เป็นขีดความสามารถขององค์กร สิ่งที่ต้องทำต่อไปสำหรับการวิเคราะห์ SWOT Analysis ไม่ได้จบอยู่เพียงแต่การวิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อนภายใน และโอกาส/ข้อจำกัดภายนอกเท่านั้น จุดที่สำคัญของการทำ SWOT Analysis อยู่ที่การสรุป และประมวลเพื่อสร้างตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการ เราเรียกว่า การทำ SWOT Matrix

ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์ SWOT Matrix

ภายใน Internal	จุดแข็ง Strengths	จุดอ่อน Weaknesses
ภายนอก External	S	W
โอกาส Opportunities	SO Strategies	WO Strategies
O	กลยุทธ์เชิงรุก (Penetrations Strategy)	กลยุทธ์เสริมความมั่นคง (Strengthening Strategy)
	รุกไปข้างหน้า	พัฒนาภายใน
ข้อจำกัด Threats	ST Strategies	WT Strategies
T	กลยุทธ์คงสภาพธุรกิจ (Holding Strategy)	กลยุทธ์การหยุดยั้ง (Terminating Strategy)
	ปรับภายนอก	เปลี่ยนภายใน

จากตารางที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ SWOT Matrix ที่เป็นกระบวนการนำการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน-ปัจจัยภายนอก มาวิเคราะห์ประกอบกับวัตถุประสงค์ (Objective) ขององค์กร เพื่อที่จะนำไปสู่การวางกลยุทธ์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสามารถกำหนดกลยุทธ์ 4 แนวทาง ตามสภาพแวดล้อม และความสามารถขององค์กรที่วิเคราะห์ได้ มากำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ

2.1 SO Strategies หากวัตถุประสงค์ขององค์กร มีจุดแข็งภายในองค์กร และมีโอกาสจากสภาพแวดล้อมภายนอก ถือว่าเป็นความได้เปรียบอย่างยิ่งที่อาจจะเรียกว่า The Best-Case Scenario การกำหนดกลยุทธ์ในช่องนี้ โดยนำจุดแข็งประสานกับความได้เปรียบในโอกาสกลยุทธ์ที่นำมาใช้ คือ การรุกไปข้างหน้า หรือเรียกว่า กลยุทธ์เชิงรุก (Penetrations Strategy)

2.2 WT Strategies หากวัตถุประสงค์ขององค์กร เป็นจุดอ่อนภายใน และเป็นอุปสรรค จากสภาพแวดล้อม ถือเป็นความเสียเปรียบอันสำคัญที่ถือเป็น The Worst-Case Scenario การกำหนดกลยุทธ์ในช่องนี้ โดยระมัดระวังจุดอ่อนและหลบหลีกข้อจำกัด จะต้องใช้กลยุทธ์ การหยุดยั้ง (Terminating Strategy) เพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค และการปรับเปลี่ยนภายใน โดยการเสริมให้เกิดจุดแข็งภายในให้ได้ เพื่อความพร้อมที่มากกว่าเดิม

2.3 WO Strategies หากวัตถุประสงค์ขององค์กรมีโอกาสที่ดี แต่มีจุดอ่อนภายใน ควรใช้กลยุทธ์เสริมความมั่นคง (Strengthening Strategy) เพื่อการปรับสภาพและความสามารถ ขององค์กร และพยายามปรับสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อให้เกิดโอกาสที่ดีในอนาคต

2.4 ST Strategies หากวัตถุประสงค์ขององค์กรมีความพร้อมในขีดความสามารถ แต่มีอุปสรรคในสภาพแวดล้อมภายนอก ทำให้ไม่สามารถทำวัตถุประสงค์นั้นได้ ควรใช้กลยุทธ์ คงสภาพ (Holding Strategy) กล่าวคือ การเตรียมความพร้อมเพื่อให้มีโอกาสที่ดีในอนาคต

ในสภาพความเป็นจริงของการนำการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน-ปัจจัยภายนอก มาประยุกต์ให้เข้ากับวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อให้ได้กลยุทธ์ที่สร้างความได้เปรียบ ทางการแข่งขัน กลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรอาจจะมีหลากหลายรูปแบบตามการวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางน้ำ

กนกอร อาสาแข็ง (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชนบุรี เพื่อการท่องเที่ยวทางน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพปัจจุบันของแม่น้ำ เจ้าพระยา และคลองในพื้นที่ชนบุรี ความคิดเห็น และความต้องการพัฒนาแม่น้ำ และคลอง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ และเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่ดังกล่าว โดยโอบล้อมด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองสายหลัก ได้แก่ คลองบางกอกน้อย และคลอง บางกอกใหญ่ มีคลองมอญเป็นคลองสายรอง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่แสดง ความคิดเห็น โดยคัดเลือกอย่างเจาะจงจากนักท่องเที่ยวที่ต้องการท่องเที่ยวทางน้ำ จำนวน 150 คน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยอาศัยเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลภาคเอกสาร แบบสอบถาม ความคิดเห็น และความต้องการในการพัฒนาแม่น้ำและคลองเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ โดยพบว่า ปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองในพื้นที่ชนบุรี มีสภาพลำน้ำที่ขาดความต่อเนื่องในย่านประวัติศาสตร์ การเข้าถึงโบราณสถาน สภาพปัญหา ของคลองคูเมืองเดิมมีการรุกร้ำพื้นที่ริมฝั่งคลอง การตื่นเขินของคลอง ระดับน้ำไม่คงที่

การบังคับทัศนียภาพของเขื่อนริมน้ำ เพราะทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตั้งอยู่เรียงราย บริเวณริมน้ำ ซึ่งมีผลดึงดูดใจต่อการท่องเที่ยว ปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกของท่าเทียบเรือ บริการเรือเช่าเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ ระบบความปลอดภัย แหล่งบริการด้านอาหาร และบริการการท่องเที่ยวรองรับการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวทางน้ำส่วนใหญ่ นิยมแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การชมทัศนียภาพ และบรรยากาศของลำน้ำ มุ่งเน้นให้มีการเข้าถึง และการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรูปแบบการเดินทางไปเรือ และกลับเรือ ใช้เวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว เต็มทั้งวันมากที่สุด

จุฬารัตน์ จินดาประเสริฐ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทัศนคติ และความพร้อม ของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวทางน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวทางน้ำ เพื่อศึกษาทัศนคติของชุมชนที่มีต่อความพร้อม และการมีส่วนร่วม ในการจัดการ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาพื้นที่ศึกษา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชัยนาท จำนวน 245 คนครัวเรือน ตำบลมะขามเต่า อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 13 คนครัวเรือน และตำบลคิ่งสำเภ อำเภอมโนรมย์ จำนวน 87 คนครัวเรือน นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองชัยนาท จำนวน 50 ราย ตำบลมะขามเต่า อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 30 ราย และตำบลคิ่งสำเภ อำเภอมโนรมย์ จำนวน 20 ราย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยเขต 7 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดชัยนาท นายกเทศมนตรี เมืองชัยนาท องค์การบริหารส่วนตำบลมะขามเต่า องค์การบริหารส่วนตำบลคิ่งสำเภ การศึกษานี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test และ การสำรวจพื้นที่ทั้งทางบกและทางน้ำ จากการศึกษา พบว่า หน่วยงานราชการ ให้การสนับสนุน ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว มีความสนใจการท่องเที่ยวทางน้ำเป็นอย่างดี

สรายุทธ ผลโพธิ์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำ กรณีศึกษา เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างกรุงเทพมหานครถึงพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืน บนเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา ระหว่างกรุงเทพมหานครถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ทำการศึกษาถึงศักยภาพของ แหล่งท่องเที่ยวริมน้ำตลอดเส้นทาง และลำดับศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว โครงสร้าง

ทัศนคติ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการ ปัญหา และความพร้อมในด้านการบริการ ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น ศึกษาศาสนาที่ท่องเที่ยวและเส้นทาง การท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา จากนั้น จึงนำข้อมูลทั้งหมดดังกล่าวมาวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืน ขั้นตอนการศึกษาใช้วิธีการสำรวจ และการออกแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ส่วนข้อมูลทุติยภูมิใช้วิธีการรวบรวม เอกสารที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาที่ได้ ทำให้ทราบถึงศักยภาพโดยทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษา ศักยภาพของ แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง และข้อมูลพื้นฐาน ทัศนคติ และความต้องการของนักท่องเที่ยวทางเรือ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ ต่อการบริการของเรือท่องเที่ยว และการบริการ ภายในแหล่งท่องเที่ยว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา

ชวาลี เตือนดาว (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการกว๊านพะเยาและพื้นที่โดยรอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของประชาชนในการจัดการ และการใช้ประโยชน์ของกว๊านพะเยา และพื้นที่โดยรอบ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมได้โดยการใช้แบบสอบถาม จากประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณเขตกว๊านพะเยา และพื้นที่โดยรอบ ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลเมือง พะเยา และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 แห่ง โดยแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล เก็บข้อมูลในสัดส่วนที่เท่ากัน รวมทั้งสิ้น 397 คน แล้วประมวลผลข้อมูลโดยใช้สถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ จากการศึกษา พบว่า ในปัจจุบันการใช้ประโยชน์จากกว๊านพะเยา และพื้นที่โดยรอบเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ร่องลงมา คือ การใช้น้ำจากกว๊านเพื่อการอุปโภค โดยได้รับหรือมีการใช้ประโยชน์จากกว๊านในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น และความต้องการได้รับประโยชน์ จากกว๊านพะเยา และพื้นที่โดยรอบกับการพักผ่อนหย่อนใจ ร่องลงมา คือ การประมง และการเกษตร

เทอดศักดิ์ กำลังหาญ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ ต่อชุมชนที่มีอาชีพประมงพื้นบ้านรอบกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบจากกิจกรรมมนุษย์ที่มีผลต่อชุมชนที่มีอาชีพประมงพื้นบ้านรอบกว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา และศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และผลกระทบจากกิจกรรมมนุษย์ที่มีต่อ ชุมชนที่มีอาชีพประมงพื้นบ้านรอบกว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา การศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวม จากแบบสอบถาม โดยประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนซึ่งประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน รอบกว๊านพะเยา จำนวน 519 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการศึกษา พบว่า ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

ส่งผลมีรายได้น้อยลง รองลงมา ก่อให้เกิดการชบเซาของตลาดปลา การสูญเสียรายได้ จากกิจกรรมประมง ผลกระทบจากรายได้น้อยลง พบว่า ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านการสร้างงาน การส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ และการจัดตั้งกลุ่มองค์กรช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณของชาวชุมชน ผลกระทบด้านสังคม พบว่า ก่อให้เกิดการแก่งแย่งทรัพยากรประมงจนเกิดการขัดแย้งขึ้น การทำอาชีพประมงน้อยลง เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการทำประมงเป็นอาชีพอื่น

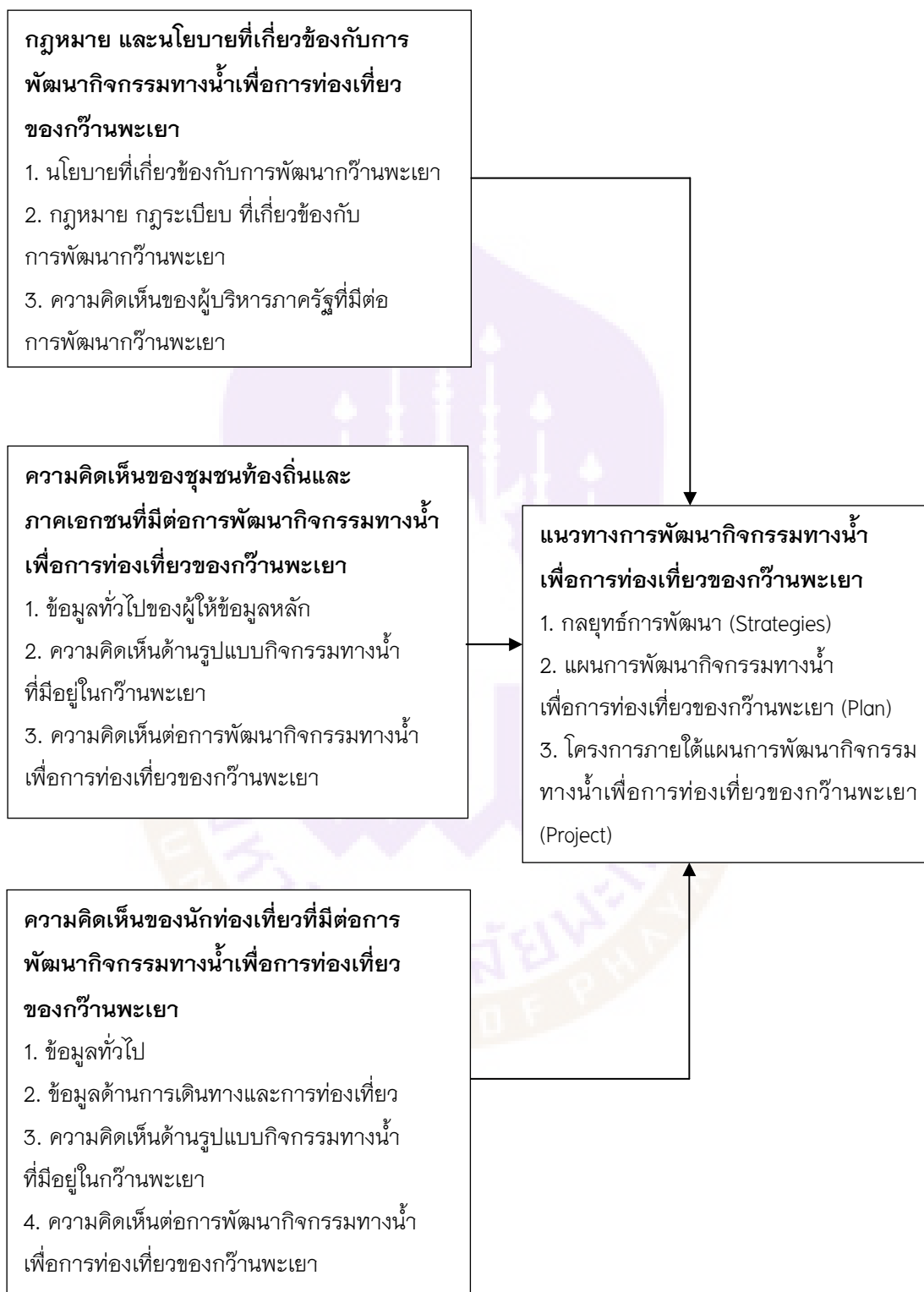
อานนท์ ชูระ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกวีานพะเยา ในพื้นที่ของเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การบริหารจัดการกวีานพะเยา ด้านความสะอาด ด้านความสะอาด ด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลเมืองพะเยา ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการร้านอาหารริมกวีานพะเยา และศึกษาแนวทาง ในการปรับปรุงการบริหารจัดการกวีานพะเยา ด้านความสะอาด ด้านความสะอาด ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการร้านอาหารริมกวีาน จากการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการกวีานพะเยาของเทศบาลเมืองพะเยา ด้านประสิทธิภาพในการจัดการ อยู่ใน ระดับกลาง ประกอบด้วย ด้านความสะอาด ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนด้านความสะอาด นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการร้านอาหาร เห็นว่า การบริหารจัดการกวีานพะเยาของเทศบาลเมืองพะเยา อยู่ในระดับดี

วิชญ์ สุกุลเจียมใจ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากวีานพะเยา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวกวีานพะเยา ในปัจจุบัน ปัญหาและผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่กวีานพะเยา และแนวทางในการพัฒนากวีานพะเยาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการ ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ผู้นำ ผู้รู้ แกนนำชุมชน นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา รวมผู้ให้ข้อมูล จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบการสัมภาษณ์ จากการศึกษา พบว่า ในด้านพื้นที่ควรมีการจัดโซนให้นักท่องเที่ยว ที่นำอาหารมารับประทานเอง ด้านการจัดการ ควรมีการจัดการของหน่วยงานต่าง ๆ มีการบริหารจัดการที่ดี และสร้างความร่วมมือให้ทุกหน่วยงานได้ตระหนักถึงคุณค่าของกวีานพะเยา และด้านกิจกรรมและกระบวนการ ควรสร้างกิจกรรมที่หลากหลายที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว

และด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานราชการ
ร้านค้า เอกชน

ณัฐพล พัฒนชู (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของนโยบายการพัฒนา
กว๊านพะเยา ที่มีต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนริมกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม อันเนื่องมาจากการพัฒนา
กว๊านพะเยา ที่มีต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ริมกว๊าน การศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม
โดยประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นประชากรของชุมชนริมกว๊านพะเยา จำนวน 364 คน
โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
ผลการศึกษาผลกระทบของนโยบายการพัฒนากว๊านพะเยาที่มีต่อสภาพเศรษฐกิจด้านบวก
โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า การพัฒนารอบกว๊านพะเยาทำให้มีร้านค้าต่าง ๆ ในหมู่บ้าน
ทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราในชุมชนมากขึ้น และการพัฒนากว๊านพะเยามีผลต่อการกระตุ้น
การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีถนนหนทางที่ดีขึ้น มีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง รวมทั้งก่อให้เกิด
การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น ผลกระทบทางด้านลบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า
การพัฒนารอบกว๊านพะเยา ก่อให้เกิดค่านิยมในการออกไปทำงานทำในเมืองต่างชุมชนมากขึ้น
เนื่องจากการเดินทางสะดวกขึ้น รวมถึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชนบท คนในท้องถิ่น
เปลี่ยนไปเป็นความสัมพันธ์แบบคนเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 14 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งสิ้น 4 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษากฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ผู้วิจัยได้ใช้แบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) และเชิงสำรวจ (Survey Research)

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ผู้วิจัยได้ใช้แบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method)

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ผู้วิจัยได้ใช้แบบการวิจัยประเภทผสมผสานวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative method) และเชิงปริมาณ (quantitative method)

4. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ผู้วิจัยได้ใช้แบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method)

โดยมีรายละเอียดแต่ละวัตถุประสงค์ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษากฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร เป็นการศึกษากฎหมายจากเอกสารทางวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลกฎหมายและนโยบาย แล้วนำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา หลังจากนั้น ศึกษาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกวีานพะเยา เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1. การศึกษากฎหมาย กฎเกณฑ์และระเบียบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ กว๊านพะเยา

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารด้านกฎหมาย กฎเกณฑ์ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกว๊านพะเยา ซึ่งหลังจากที่รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยจะนำมาทำการสังเคราะห์ โดยดึงองค์ประกอบต่าง ๆ เกี่ยวกับกฎระเบียบ และข้อห้ามต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกว๊านพะเยา โดยมีขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประยุกต์จากเทคนิควิธีการสังเคราะห์ข้อมูลที วีรพล ทองมา (2552) กล่าวไว้ ดังนี้

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษากฎหมาย นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา

1.2 ศึกษาองค์ประกอบของชอกกฎหมาย และนโยบายด้านการท่องเที่ยวแล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1.3 เลือกและนำข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มาสรุปเป็นหมวดหมู่

1.4 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนด โดยการผสมผสานส่วนประกอบ/ข้อมูลที่เลือกรวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ตามความเหมาะสม และความจำเป็น

1.5 ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ปรับปรุงแก้ไข สรุปผลชอกกฎหมาย และนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา เพื่อให้ทราบถึงระเบียบต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา

2. การศึกษานโยบายการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการศึกษานโยบายการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ผู้วิจัยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และ/หรือตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา โดยผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ที่สามารถกำหนดนโยบายด้านการพัฒนากว๊านพะเยา และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกว๊านพะเยา ได้แก่ สำนักงานจังหวัดพะเยา สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา สำนักงานธนารักษ์พื้นที่พะเยา สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน และสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค สาขาเชียงราย ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ การที่ผู้วิจัยจะเลือกประชากรที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นั่นหมายถึงว่า โอกาสที่หน่วยของประชากรจะถูกเลือกขึ้นมาศึกษาต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นประการสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นตัวแทนแต่ละองค์กร จำนวน 9 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนากิจกรรมการทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยมีส่วนประกอบดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ส่วนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามหลัก

2.2.1 ข้อมูลด้านนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกวีานพะเยา

2.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมของกวีานพะเยา

2.2.3 แนวทางในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมายและนโยบายการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content of validity) โดยก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย มีการตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยผ่านคณาจารย์ คณะกรรมการที่ปรึกษา และอาศัยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาและตรวจสอบข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน ข้อคำถามถูกต้องเหมาะสม ตรงตามโครงสร้าง และภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล ด้วยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item Objective Congruence = IOC) ในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์จะเลือกใช้ข้อคำถามที่มีช่วงค่าคะแนนอยู่ที่ 0.66 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1997 อ้างอิงใน อัมพร กันทา, 2559)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานโยบายการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยามีขั้นตอน ดังนี้

2.4.1 นัดหมายเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกวีานพะเยา

2.4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรับฟังนโยบายและระเบียบต่าง ๆ ที่แต่ละหน่วยงานบริหารจัดการกวีานพะเยา รวมถึงเพื่อรับฟังแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

2.4.3 ผู้วิจัยบันทึกการสัมภาษณ์ และนำเสียงที่บันทึกนั้นมาถอดเทป โดยพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

2.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ที่ใช้ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) การจัดทำข้อมูล (Data Processing) หรือการจัดระเบียบข้อมูล
- 2) การตรวจสอบข้อมูล
- 3) วิเคราะห์ข้อมูล
- 4) สรุปผลการศึกษา

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสรุปข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ในด้านนโยบาย และระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

วิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิเป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยตรงจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา โดยผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ประกอบการหน่วยงานเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา และประชาชนท้องถิ่นโดยรอบกว๊านพะเยา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน เทศบาลตำบลบ้านสา เทศบาลตำบลบ้านต๋อม และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่กว๊านพะเยา กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา

ชมรมเรือพายแจวจังหวัดพะเยา และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยว
รักษ์กว๊านพะเยา และกลุ่ม OTOP จังหวัดพะเยา จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและการบริการ รวมทั้งภาคเอกชน
ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา เช่น เจ้าของกิจการด้านการท่องเที่ยว เจ้าของ
กิจการด้านที่พัก เจ้าของกิจการร้านอาหาร เจ้าของกิจการบริษัททัวร์ เจ้าของกิจการเรือพาย
สมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา คณะกรรมการหอการค้าจังหวัดพะเยา
สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา กลุ่มผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (YEC พะเยา)
และศูนย์เครือข่ายธุรกิจ BIZ CLUB จังหวัดพะเยา จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างด้านการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว
ของกว๊านพะเยา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 ความความคิดเห็นด้านรูปแบบกิจกรรมทางน้ำที่มีอยู่ในกว๊านพะเยา

ส่วนที่ 3 ความความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนากิจกรรมทางน้ำของกว๊านพะเยา

3. การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบความตรงของเนื้อหา (content of validity) หมายถึง เครื่องมือนั้น
ได้ครอบคลุมเนื้อหา หรือประเด็นในสิ่งที่ต้องการวัดได้ครบถ้วน (วีระพล ทองมา, 2552, หน้า 175)
ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม จากแนวทางที่ผู้วิจัยได้ประมวลจากการตรวจเอกสาร
ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นพื้นฐานในการสร้างประเด็นคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหา
ส่วนต่าง ๆ จากนั้น นำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ
และแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะให้ถูกต้องสมบูรณ์ ด้วยวิธีการคำนวณค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (Indexes of Item Objective Congruence = IOC) ในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์
จะเลือกใช้ข้อคำถามที่มีช่วงค่าคะแนนอยู่ที่ 0.66 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1997 อ้างอิงใน
อำพร กันทา, 2559)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชน ที่มีต่อกิจกรรมทางน้ำ
เพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 นัดหมายผู้นำชุมชน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และแจกแบบสอบถาม เพื่อเพื่อรับฟังความคิดเห็น และแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

4.3 ผู้วิจัยบันทึกการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.4.1 การจัดทำข้อมูล (Data Processing) หรือการจัดระเบียบข้อมูล

4.4.2 การตรวจสอบข้อมูล

4.4.3 วิเคราะห์ข้อมูล

4.4.4 สรุปผลการศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้รวบรวมจากผู้นำชุมชน และภาคเอกชน ผู้วิจัยได้นำมาประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วสรุปผลตามประเด็นการศึกษาในเชิงพรรณนา

วิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

1. ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเยือนกวีานพะเยา จำนวน 84,108 คน/ปี (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา, 2557)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดขนาดตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเยือนกวีานพะเยา (โดยเก็บข้อมูลจากผู้มาใช้บริการเรือ ที่ท่าเรือวัดติโลกอาราม) จำนวน 84,108 คน/ปี (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา, 2557) ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่กวีานพะเยา ผู้วิจัยใช้สูตรในการคำนวณของ Taro Yamane ที่มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือยอมให้มีค่าความผิดพลาดได้เพียงร้อยละ 5 ดังนี้ (Yamane, 1973 อ้างอิงใน ชาวลี เดือนดาว, 2551)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

กำหนดให้ $N =$ จำนวนประชากรทั้งหมด

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

e = ระดับที่ยอมให้เกิดความผิดพลาด

$$n = \frac{84,108}{1+84,108(0.05)^2}$$

$$n \approx 398.10$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวในพื้นที่กวันพะเยา ที่นำมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในการสุ่มตัวอย่างของผู้มาเยือน จำนวนขั้นต่ำ 399 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 425 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างดังกล่าวมาเป็นเป้าหมายขั้นต่ำในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยถือว่า ทุกหน่วย หรือทุกสมาชิก มีโอกาสจะถูกเลือกเท่า ๆ กัน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนตามต้องการโดยไม่มีหลักเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาเยือนกวันพะเยา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวันพะเยา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการเดินทาง และการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมทางน้ำที่มีอยู่ในกวันพะเยา

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวันพะเยา

4. การทดสอบเครื่องมือ

4.1 การทดสอบความตรงของเนื้อหา (content of validity) หมายถึง เครื่องมือนั้นได้ครอบคลุมเนื้อหา หรือประเด็นในสิ่งที่ต้องการวัดได้ครบถ้วน (วิระพล ทองมา, 2552, หน้า 175) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากแนวทางที่ผู้วิจัยได้ประมวลจากการตรวจเอกสาร ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นพื้นฐานในการสร้างประเด็นคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหาส่วนต่าง ๆ จากนั้น นำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ด้วยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item Objective Congruence = IOC) ในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ จะเลือกใช้ข้อคำถามที่มีช่วงค่าคะแนนที่ 0.66 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1997 อ้างอิงในอำพร กันทา, 2559)

4.2 การทดสอบความเที่ยง (reliability) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ที่ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้ว ไปทดสอบความเที่ยงกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ คือ หนองเล็งทราย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา โดยวิธีการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 125; กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550, หน้า 35-38)

$$\text{ดังนี้} \quad \alpha = \frac{n}{n-1} \left[\frac{1 - \sum Si^2}{St^2} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

n = จำนวนข้อในแบบสอบถาม

si^2 = ความแปรปรวนของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

st^2 = ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยว และใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการโดยเก็บข้อมูลในพื้นที่ (On-site survey)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จำแนกเป็น

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยวนั้น หลังจากเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการกรอกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ส่วนสถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) กับค่าสถิติพื้นฐานคือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

6.2 การแปลค่า \bar{X} แบ่งออกเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีค่าคะแนนต่างกัน 0.80 คะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

1. ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการกำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมดูแลพื้นที่กวีานพะเยา ผู้ประกอบการหน่วยงานเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกวีานพะเยา และชุมชนท้องถิ่นโดยรอบกวีานพะเยา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักวิชาการผู้มีความเชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกวีานพะเยา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา และนักวิชาการจากสาขาวิชาการท่องเที่ยว กฎหมาย จำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและการบริการ รวมทั้งภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของกิจการด้านการท่องเที่ยว เจ้าของกิจการด้านที่พัก เจ้าของกิจการร้านอาหาร เจ้าของกิจการบริษัททัวร์ เจ้าของกิจการเรือพาย สมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา คณะกรรมการหอการค้าจังหวัดพะเยา สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน เทศบาลตำบลบ้านสา เทศบาลตำบลบ้านต๋อม และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่กวีานพะเยา และกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา จำนวน 8 คน

2. ขั้นตอนและเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูล โดยการศึกษาจากเอกสารที่ได้รับรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1-3 โดยการสรุปในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์แต่ละประเด็นมาทำการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

2.2 ร่างแบบประเมินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยใช้ SWOT Matrix Analysis เป็นการวิเคราะห์กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ในประเด็นด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในรูปแบบของแบบประเมินสภาพแวดล้อม หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และให้ค่าถ่วงน้ำหนักในแต่ละประเด็นทั้งนี้ในการประเมินสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 23 คน

2.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินสภาพแวดล้อม SWOT Matrix การพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา จากนั้นนำมาร่างเป็นแผนงานโครงการ เพื่อทำการประเมินความเร่งด่วนของแผนงานโครงการ

2.4 ทำการประเมินความเร่งด่วนของแผนงานโครงการการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา โดยประเมินกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดิม จำนวน 23 คน หลังจากนั้น ทำการสรุปผลการประเมินเพื่อทำการกำหนดแนวทางการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

2.5 ทำการกำหนดแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา นำเสนอโดยการสัมมนา (Seminar) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง โดยจะนำเสนอผลการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มเกิดแนวคิด และแสดงประเด็นที่ได้จากการศึกษา โดยดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้ตอบให้ข้อมูลรายละเอียดในประเด็นที่ศึกษามากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาในแต่ละวัตถุประสงค์ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และผลการประเมินความเร่งด่วนของแผนงานโครงการ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณา และร่วมทำการวิเคราะห์สภาพการณ์ภายใน และสภาพการณ์ภายนอก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดตำแหน่ง และกลยุทธ์ รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ และการกำหนดกลยุทธ์ต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ต่อไป

2.6 สรุปผลการศึกษาแล้วจัดทำรายงาน “แนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา”

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ประกอบการ และตัวแทนจากชุมชนต่าง ๆ รอบกวีานพะเยา ผู้วิจัยนำมาประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วสรุปผลตามประเด็นการศึกษาในเชิงพรรณนา ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนา (Strategies) 2) แผนการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา (Plan) 3) โครงการภายใต้แผนการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา (Project) เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายและนโยบาย ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชน รวมทั้ง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ซึ่งมีผลการศึกษาของแต่ละวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 กฎหมาย และนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

การศึกษาด้านกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่กวีานพะเยา ซึ่งกวีานพะเยามีปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหา ด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากมีผู้ใช้ประโยชน์หลากหลายกลุ่ม และมีความต้องการ ที่แตกต่างกัน สภาพปัญหากวีานพะเยาก็มีหลายปัญหา และเกี่ยวข้องกับภารกิจของหลายหน่วยงาน ที่ผ่านมา รูปแบบการบริหารจัดการกวีานพะเยาแบบบูรณาการยังไม่มีชัดเจนมากนัก ทั้งในด้านขององค์กร บทบาทหน้าที่ และวิธีการปฏิบัติ แต่มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ในการบริหารจัดการกวีานพะเยา ได้แก่ กรมประมง โดยสำนักงานประมงจังหวัดพะเยา และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพะเยา หลายหน่วยงานพยายามที่จะบริหารจัดการกวีานพะเยา ในรูปแบบของคณะกรรมการพัฒนากวีานพะเยา โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน รวมทั้ง ภาควิชาการ เป็นต้น (สันธิวัฒน์ พิทักษ์พล, 2556, สื่อบนออนไลน์) ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาข้อกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากวีานพะเยาของหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีการเก็บรวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้แก่ สำนักงานจังหวัดพะเยา สำนักงานประมง จังหวัดพะเยา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา สำนักงานโยธาธิการ และผังเมืองจังหวัดพะเยา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา สำนักงานธนารักษ์พื้นที่พะเยา สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค สาขาเชียงราย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรอบกว๊านพะเยา ซึ่งสามารถสรุป และวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา อธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland)

“กว๊านพะเยา” จัดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังที่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2552) ตามคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 การทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่อง ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทย และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ เนื่องจากในปี 2538 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเดิม) ได้ดำเนินโครงการสำรวจ จัดทำทะเบียนรายนามสถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย โดยพบว่าพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ประกอบด้วย พื้นที่ชุ่มน้ำแหล่งน้ำจืด ทั้งแหล่งน้ำไหล และน้ำนิ่ง ได้แก่ คลอง ห้วย ลำธาร แม่น้ำ น้ำตก หนอง อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ทะเลสาบ บึง พรุหญ้า พรุน้ำจืด ที่มีไม้พุ่ม ที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่เกษตรที่มีน้ำท่วมขัง และพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล ได้แก่ ปากแม่น้ำ ชายหาด หาดเลน ป่าชายเลน ปะการัง ครอบคลุมพื้นที่อย่างน้อย 36,616.16 ตารางกิโลเมตร (22,885,100 ไร่) คิดเป็นร้อยละ 7.5 ของพื้นที่ในประเทศไทย และได้พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ ออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งต่อมามีมติเห็นชอบตามความเห็นของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 ดังนี้ 1) ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ 61 แห่ง 2) ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ 48 แห่ง 3) ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น 19,295 แห่ง 4) พื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Sites) ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นอันดับแรก 9 แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการคุ้มครองและฟื้นฟูโดยเร่งด่วน 28 แห่ง

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (อนุสัญญาแรมซาร์) เป็นลำดับที่ 110 ซึ่งพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำมีผลบังคับ เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541 โดยเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำเขื่อน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) แห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญา คือ ประเทศภาคีจะต้องกำหนดพื้นที่ชุ่มน้ำที่เหมาะสมในดินแดนของตนเพื่อรวมไว้ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (List of Wetland of International Importance)

โดยคำนึงถึงความสำคัญในระดับนานาชาติ ทั้งด้านนิเวศวิทยา พุทธศาสนา สังคมศาสตร์ ชลชีววิทยา และอุทกวิทยา และต้องดำเนินการส่งเสริมการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์พื้นที่ ชุ่มน้ำนั้น ๆ อย่างชาญฉลาดให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ในปี 2558 คณะรัฐมนตรีได้ทำการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำอีกครั้งหนึ่ง โดยในวันที่ 5 พฤษภาคม 2558 เรื่อง ขอบทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 เรื่อง การทบทวนมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่อง ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทย และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ข้อ 10 โดยมีมติ ดังต่อไปนี้

1. อนุมัติตามความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับข้อเสนอของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 (การทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 เรื่อง ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติของประเทศไทย และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ) ข้อ 10 เป็น “ให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) สำหรับโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่ออกตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535” จะทำให้มีแนวทางที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐต่อไป อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ถ้อยคำตามมติคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย จึงให้แก้ไขถ้อยคำเป็น “ให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) สำหรับโครงการหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตามประกาศที่ออกตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535”

2. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เห็นควรมอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับคณะอนุกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ดำเนินการจัดทำบัญชีรายชื่อประเภทและขนาดของโครงการพัฒนา ที่ไม่เข้าข่ายเป็นโครงการต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 แต่มีความล่อแหลมและเป็นอันตราย อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มเติม รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม อาทิ การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environmental Examination: IEE)

หรือมาตรการอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับมติที่ประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2558 เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2558 ไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่อยู่ในทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ หรือแรมซาร์ไซด์ ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง โดยอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน 9 แห่ง และอยู่ในพื้นที่ชุมชน และ/หรือที่สาธารณะ รวม 3 แห่ง ดังนี้

ตาราง 3 แสดงพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

1. พรุควนขี้เสียน ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
2. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง
3. ปากแม่น้ำกระบี่
4. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ (พรุโต๊ะแดง)
5. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-หมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง
6. อุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากคลองกะเปอร์-ปากแม่น้ำกระบี่
7. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง
8. อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา
9. พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย
10. ดอนหอยหลอด
11. อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
12. กุดทิง

พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย ประกอบด้วย ป่าชายเลน ป่าพรุ หนอง บึง สบู่ ทุ่งนา ทะเลสาบ และแม่น้ำ กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 36,616,16 กิโลเมตร หรือประมาณ 22,885,100 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 6.75 ของประเทศไทย และในจำนวนนี้มีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับนานาชาติ 69 แห่ง ระดับชาติ 47 แห่ง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้สำรวจ และพบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำ ประกอบด้วย ป่าชายเลน ป่าพรุ หนอง บึง สบู่ ทะเลสาบ และแม่น้ำ กระจายอยู่ทั่วประเทศ รวมเนื้อที่ได้ประมาณ 22,885,100 ไร่ เท่ากับร้อยละ 6.75 ของพื้นที่ประเทศ โดยแบ่งกลุ่มตามลำดับความสำคัญตามอนุสัญญา

แรมซาร์ ได้ดังนี้ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับระหว่างประเทศที่ขึ้นทะเบียนแรมซาร์ 12 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ 61 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ 48 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น 19,295 แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีสมควรได้รับการคุ้มครองและฟื้นฟู 28 แห่ง

กว๊านพะเยาถือเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ซึ่งมีคุณลักษณะตามที่คณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำกำหนด โดยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณา ทั้งหมด 4 ข้อ ได้แก่ 1) เกณฑ์สำหรับประเมินคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นตัวแทนหรือมีเอกลักษณ์เฉพาะ 2) เกณฑ์ทั่วไปสำหรับการใช้พืชและสัตว์ในการจำแนกวิญฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ 3) เกณฑ์เฉพาะสำหรับการใช้น้ำในการจำแนกวิญฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ 4) เกณฑ์เฉพาะสำหรับการใช้พันธุ์ปลาในการจำแนกพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ ซึ่งกว๊านพะเยาตั้งอยู่บริเวณที่ลุ่มด้านทิศตะวันตก ของจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ลุ่มน้ำอิง และลุ่มน้ำกว๊านพะเยา มีลักษณะเป็นที่ราบก้นกระทะ เกิดจากการทรุดตัวตามแนวเลื่อนในบริเวณแนวแม่น้ำอิง บริเวณนี้นอกจากมีกว๊านพะเยา ยังมีหนองน้ำต่าง ๆ ประมาณ 10 แห่ง มีร่องน้ำเชื่อมต่อระหว่างหนองน้ำ และมีร่องน้ำเชื่อมต่อกว๊านกับแม่น้ำอิง ในฤดูฝนจะมีพื้นที่น้ำมาก แต่ในฤดูแล้งจะมีน้ำเฉพาะในแม่น้ำอิง และบริเวณหนองต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2482 มีการสร้างประตูกักเก็บน้ำกั้นลำน้ำอิง ทำให้เกิดแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดในภาคเหนือตอนบน ความลึกเฉลี่ย 1.93 เมตร ตำแหน่งของกว๊านพะเยาอยู่ที่ปลายด้านใต้ของแนวภูเขาตอยห้วยน้ำขาว และแนวภูเขาตอยสันกลาง เป็นแหล่งรับน้ำจากแม่น้ำ ลำห้วย และพื้นที่โดยรอบ ด้านทิศตะวันออกของกว๊านพะเยาเป็นที่ตั้งของชุมชนด้านทิศตะวันตกเป็นที่ราบกว้างลาดจากแนวภูเขาสูงสู่กว๊าน ประกอบด้วยลำธารหลายสาย ได้แก่ ห้วยแม่ต๋อม ห้วยแม่ใส น้ำแม่เรือ ห้วยแม่ต้า ห้วยแม่เหยียน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม

สำหรับกฎหมายที่คุ้มครองและเกี่ยวข้องกับ “กว๊านพะเยา” จำแนกเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง ยานพาหนะ มลพิษ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 4 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง

การจำแนก	ข้อห้าม	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง	1. ห้ามเข้าหักร้างจัดทำ หรือ ปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต เป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่	1. พ.ร.ฎ. กำหนดเขตหวงห้าม ที่ดินบริเวณกว๊านพะเยา 2482 2. พ.ร.บ. กรมประมง 2558 3. พ.ร.บ. ชลประทานหลวง 2485

ตาราง 4 (ต่อ)

การจำแนก	ข้อห้าม	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับสิ่งปลูกสร้าง (ต่อ)	2. ห้ามติดตั้ง วาง หรือสร้าง เชื่อน ฝาย ทำนบ รั้ว และสิ่งปลูกสร้าง 3. ห้ามปลูกสร้าง แก้ไข หรือ ต่อเติมสิ่งก่อสร้าง หรือปลูก ปักสิ่งใด หรือทำการเพาะปลูก รुक้าทางน้ำชลประทาน 4. ห้ามปลูกสร้างอาคาร ตามกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการก่อสร้างอาคาร ในเขตโบราณสถาน 5. ห้ามซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายโบราณสถาน หรือส่วนต่าง ๆ ของ โบราณสถาน	4. พ.ร.บ. โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ 2504

ตาราง 5 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะ

การจำแนก	ข้อห้าม	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับยานพาหนะ	1. พาหนะที่นำมาใช้ในกวีาน พะเยาต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษ เกินกว่ามาตรฐานควบคุม มลพิษจากแหล่งกำเนิด ที่กำหนด	1. พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2535 2. พ.ร.บ. การประมง 2558 3. พ.ร.บ. ชลประทานหลวง 2485

ตาราง 5 (ต่อ)

การจำแนก	ข้อห้าม	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับยานพาหนะ (ต่อ)	<p>2. ห้ามนำเรือประมงที่ทำ การประมงฝ่าฝืนพันธกรณี ตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือ พันธกรณีอื่นใด ตามบัญชี รายชื่อเรือที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดเข้ามาในเขต ราชอาณาจักร</p> <p>3. ห้ามมิให้เรือยนต์หรือเรือ กลไฟรับจ้างขนส่งคนโดยสาร หรือสินค้าหรือรับจ้างลากจูง ในทางน้ำชลประทานประเภท 2 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก เจ้าพนักงาน</p> <p>4. อธิบดีกรมชลประทาน มีอำนาจ จำกัดหรือกำหนด เงื่อนไขในการใช้เรือ แพ การใช้น้ำ การระบายน้ำ หรือการอื่นในทางชลประทาน ประเภท 4 โดยประกาศไว้ ณ ที่ชุมนุมชนในท้องถิ่น ล่วงหน้าไม่เกิน 7 วัน</p>	

ตาราง 6 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ

การจำแนก	ข้อห้าม	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ	<p>1. ห้ามมิให้ผู้ใด ปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุอันตรายลงสู่ กว๊านพะเยา และกระทำการใด ๆ อันเป็นอันตรายและจะทำให้สัตว์น้ำ ในกว๊านพะเยามีเน่า</p> <p>2. ห้ามมิให้ผู้ใดใช้กระแสไฟฟ้า ในการทำประมง หรือใช้วัตถุระเบิด ในกว๊านพะเยา เว้นแต่เป็นการกระทำ เพื่อประโยชน์ของทางราชการ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือ จากอธิบดีกรมประมง</p> <p>3. เจ้าของหรือผู้ครอบครอง แหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดทำระบบบำบัดน้ำเสีย ตามที่พนักงานควบคุมมลพิษ กำหนด</p> <p>4. ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งมูลฝอย ซากสัตว์ ซากพืช แก้ว ถ่าน หรือสิ่งปฏิกูล ลงในทางน้ำชลประทานหรือทำให้น้ำ เป็นอันตรายต่อการเพาะปลูก หรือการบริโภค</p> <p>5. ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำ ชลประทาน จนอาจทำให้น้ำ ในทางชลประทานเป็นอันตราย แก่เกษตรกรรม การอุปโภค บริโภค หรือสุขภาพอนามัย</p>	<p>1. พ.ร.บ. การประมง 2558</p> <p>2. พ.ร.บ. ส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ 2535</p> <p>3. พ.ร.บ. ชลประทานหลวง 2485</p>

ตาราง 7 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การจำแนก	ข้อห้าม	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน	<p>1. ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของพื้นที่นั้น จากลักษณะตามธรรมชาติหรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม</p> <p>2. ในเขตที่ได้มีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมแล้ว ห้ามบุคคลใดใช้ประโยชน์ที่ดินผิดไปจากที่ได้กำหนดไว้ในผังเมืองรวม หรือปฏิบัติการใด ๆ ซึ่งขัดกับข้อกำหนดของผังเมืองรวมนั้น</p> <p>3. เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม และจะใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปเมื่อมีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมแล้ว แต่ถ้าคณะกรรมการผังเมืองเห็นว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปเป็นการขัดนโยบายของผังเมืองรวมในสาระสำคัญที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม คณะกรรมการผังเมืองมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป ภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรได้</p> <p>4. ห้ามบุคคลใดใช้ประโยชน์ที่ดินหรือแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอสังหาริมทรัพย์ให้ผิดไปจากที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติให้ใช้บังคับผังเมืองเฉพาะ หรือในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 42 หรือมาตรา 45 และในกรณีที่เขตผังเมืองเฉพาะ รวมเขตขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหลายเขต</p>	<p>1. พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพ</p> <p>2. พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2535</p> <p>3. พ.ร.บ. การผังเมือง 2518</p>

ตาราง 8 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้

การจำแนก	ข้อห้าม	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้	ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกบัว ข้าว ปอ พืช หรือพันธุ์ไม้อื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งมีใช้ที่ของเอกชน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่	พ.ร.บ. การประมง 2558

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวิานพะเยา อธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง

ที่ดินรกร้างว่างเปล่าซึ่งต้องหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกานี้ คือ ที่ดินที่อยู่ในเขตหวงห้ามตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าหักร้างจัดทำ หรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ และห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง วาง หรือสร้างเขื่อน ฝาย ทำนบ รั้ว สิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือที่เป็นตาข่าย หรือเครื่องมือทำการประมงอื่นใดในที่จับสัตว์น้ำกั้นทางเดินของสัตว์น้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่ผู้ใดกระทำการประมง หรือติดตั้งเครื่องมือทำการประมง สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งใด ๆ ลงในที่จับสัตว์น้ำ โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการรื้อถอน หรือทำลายเครื่องมือทำการประมง สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งเช่นว่านั้น ได้เสียทันที

พนักงานเจ้าหน้าที่ จะสั่งให้บุคคลตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการรื้อถอน หรือทำลายเครื่องมือทำการประมง สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งใด ๆ นั้น ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนดซึ่งไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งก็ได้ และหากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการรื้อถอน หรือทำลายเครื่องมือทำการประมง สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งเช่นว่านั้น โดยให้ผู้นั้นเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้าง แก้ไข หรือต่อเติมสิ่งก่อสร้าง หรือปลูกปักสิ่งใด หรือทำการเพาะปลูก รุกกล้าทางน้ำชลประทาน ในกรณีที่มีการฝ่าฝืน นอกจากที่ผู้ฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว เมื่อโจทก์ร้องขอก็ให้ศาลสั่งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างนั้นด้วย รวมทั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในเขตของโบราณสถาน ซึ่งอธิบดี

ได้ประกาศขึ้นทะเบียน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร ในกรณีที่มีการปลูกสร้างอาคารโดยมิได้รับอนุญาต ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งระงับการก่อสร้าง และให้รื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารนั้น ภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันได้รับคำสั่ง ผู้ใดขัดขืนไม่ระงับการก่อสร้าง หรือรื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารตามคำสั่งอธิบดี มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน และให้อธิบดีดำเนินการรื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารนั้นได้ โดยเจ้าของผู้ครอบครอง หรือผู้ปลูกสร้างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย หรือดำเนินคดีกับผู้รื้อถอนไม่ว่าด้วยประการใดทั้งสิ้น สัมภาระที่รื้อถอนถ้าเจ้าของไม่ขนย้ายออกไปจากเขตโบราณสถาน ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันรื้อถอนเสร็จ ให้อธิบดีจัดการขายทอดตลาดสัมภาระนั้น เงินที่ได้จากการขายเมื่อหักค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนและการขายแล้ว เหลือเท่าใดให้คืนให้เจ้าของสัมภาระนั้น และห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายโบราณสถาน หรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือชุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดี หรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใด ก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 10 หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต ตามมาตรา 10 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 4 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินบริเวณถ้ำผานพเพยา พ.ศ. 2482, มาตรา 32, 79 และ 81 พระราชบัญญัติกรมประมง พ.ศ. 2558, มาตรา 23¹⁷ พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 มาตรา 7 ทวิ⁵ และมาตรา 10 ทวิ⁷ มาตรา 35³¹ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504)

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะ

การนำยานพาหนะมาใช้ประโยชน์ในถ้ำผานพเพยา ต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษเกินกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนด และห้ามมิให้ผู้ใดนำเรือประมงที่ทำการประมงฝ่าฝืนพันธกรณีตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือพันธกรณีอื่นใด ทั้งนี้ ตามบัญชีรายชื่อเรือที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเข้ามาในเขตราชอาณาจักร ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่า ได้มีการใช้ยานพาหนะโดยฝ่าฝืน พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะนั้นโดยเด็ดขาด หรือจนกว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดกำหนด ในการออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะตามพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกคำสั่ง และทำเครื่องหมายให้เห็นปรากฏเด่นชัดเป็นตัวอักษรที่มีข้อความว่า “ห้ามใช้เด็ดขาด” หรือ “ห้ามใช้ชั่วคราว” หรือเครื่องหมายอื่นใดซึ่งเป็นที่รู้และเข้าใจของประชาชน โดยทั่วไปว่า มีความหมายอย่างเดียวกัน ณ ส่วนใดส่วนหนึ่งของยานพาหนะนั้น ในส่วนของการทำ

และการยกเลิกเครื่องหมายห้ามใช้ดังกล่าว หรือการใช้ยานพาหนะในขณะที่มีเครื่องหมายดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง รวมทั้ง ห้ามมิให้ใช้เรือยนต์ หรือเรือกลไฟ เดินในทางน้ำชลประทานประเภท 1 เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงาน เป็นครั้งคราว ตามความจำเป็น และห้ามมิให้เรือยนต์ หรือเรือกลไฟรับจ้างขนส่งคนโดยสาร หรือสินค้าหรือรับจ้างลากจูงในทางน้ำชลประทานประเภท 2 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก เจ้าพนักงาน และอธิบดีกรมชลประทานมีอำนาจ จำกัดหรือกำหนดเงื่อนไขในการใช้เรือ แพ การใช้น้ำ การระบายน้ำ หรือการอื่นในทางชลประทานประเภท 4 โดยประกาศไว้ ณ ที่ชุมนุมชน ในท้องถิ่น ล่วงหน้าไม่เกิน 7 วัน (มาตรา 64, 65, 66 และ 67 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 59 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 มาตรา 13 เบญจ¹⁵ มาตรา 16¹⁶ พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485)

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ

ห้ามมิให้ผู้ใด ปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุอันตรายลงสู่กว้านพะเยา และกระทำการใด ๆ อันเป็นอันตราย และจะทำให้สัตว์น้ำในกว้านพะเยามีเนมา รวมทั้งห้ามมิให้ ผู้ใดใช้กระแสไฟฟ้าในการทำประมง หรือใช้วัตถุระเบิดในกว้านพะเยา เว้นแต่เป็นการกระทำ เพื่อประโยชน์ของทางราชการ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมประมง ในกรณี ที่ปรากฏว่า ท้องที่ใดมีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ออนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุม มลพิษ เพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษได้ และให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ควบคุมมลพิษ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสีย หรือของเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อม นอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตาม มาตรา 55 หรือมาตรฐานที่ส่วนราชการใดกำหนด โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น และมาตรฐานนั้นยังมีผลใช้บังคับตามมาตรา 56 หรือมาตรฐานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด เป็นพิเศษ สำหรับเขตควบคุมมลพิษตามมาตรา 58 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่กำหนดตามมาตรา 69 มีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบ กำจัดของเสีย ตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดเพื่อการนี้ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ จะกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง มีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบ กำจัดของเสียที่กำหนดให้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีขึ้นนั้นด้วยก็ได้ ในกรณีที่ แหล่งกำเนิดมลพิษใดมีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียอยู่แล้วก่อนวันที่มีประกาศ

ของรัฐมนตรี ตามมาตรา 69 ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษแจ้งต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเพื่อตรวจสอบ หากเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเห็นว่า ระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่มีอยู่แล้วนั้น ยังไม่สามารถทำการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดไว้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ มีหน้าที่ต้องดำเนินการแก้ไข หรือปรับปรุงตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด

ในเขตควบคุมมลพิษใด หรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 70 วรรคหนึ่งซึ่งยังมีได้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด หรือไม่ประสงค์ที่จะทำการก่อสร้าง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดดังกล่าว มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตนไปทำการบำบัด หรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมที่มีอยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษ หรือเขตท้องที่นั้น และมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้ หรือโดยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และในเขตควบคุมมลพิษใด หรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภท เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตามมาตรา 70 มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียที่เกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษของตนไปทำการบำบัด หรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมที่มีอยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษ หรือเขตท้องที่นั้น และมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้ หรือโดยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียของตนเองแล้ว ละสามารถทำการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียได้ตามมาตรฐานที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งมูลฝอย ซากสัตว์ ซากพืช ถ้ำถ่าน หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือทำให้น้ำเป็นอันตรายต่อการเพาะปลูก หรือการบริโภค ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในทางชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การอุปโภค บริโภค หรือสุขภาพอนามัย หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับห้าพันบาทถึงห้าแสนบาท (มาตรา 26 87 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 มาตรา 59, 69, 70, 71 และ 72 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 28²⁰ พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485)

4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ในกรณีที่น่าปรากฏว่า พื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลาย หรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่าย หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ หรือศิลปะอันควรแก่การอนุรักษ์ และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่นั้น เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในการออกกฎกระทรวงดังกล่าว ให้กำหนดมาตรฐานการคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้ ไว้ในกฎกระทรวงด้วย

4.1 กำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ หรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ หรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

4.2 ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตราย หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติ หรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

4.3 กำหนดประเภท และขนาดของโครงการ หรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่จะทำการก่อสร้าง หรือดำเนินการในพื้นที่นั้น ให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4.4 กำหนดวิธีจัดการโดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้น รวมทั้งการกำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการร่วมมือ และประสานงานให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ หรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่นั้น

4.5 กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร และเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น

ในเขตที่ได้มีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมแล้ว ห้ามบุคคลใดใช้ประโยชน์ที่ดิน ผิดไปจากที่ได้กำหนดไว้ในผังเมืองรวม หรือปฏิบัติการใด ๆ ซึ่งขัดกับข้อกำหนดของผังเมืองรวมนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองที่ดินได้ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม และจะใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป เมื่อมีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมแล้ว แต่ถ้าคณะกรรมการผังเมืองเห็นว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป เป็นการขัดนโยบายของผังเมืองรวมในสาระสำคัญที่เกี่ยวกับสุขภาพ ลักษณะความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม คณะกรรมการผังเมืองมีอำนาจกำหนด

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรได้ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขดังกล่าว ให้คำนึงถึงกิจการที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพของที่ดิน และทรัพย์สินอื่น ที่เกี่ยวกับที่ดิน การลงทุน ประโยชน์ หรือความเดือดร้อนรำคาญที่ประชาชนได้รับจากกิจการนั้น ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการผังเมืองเชิญเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินมาแสดงข้อเท็จจริง และความเห็น ประกอบด้วย เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าวในวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการผังเมืองมีหนังสือแจ้งให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองที่ดินทราบ และเจ้าของ หรือผู้ครอบครองที่ดิน มีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามมาตรา 70 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำผิดแก้ไขสภาพของอสังหาริมทรัพย์ ที่ถูกเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในผังเมืองรวม หรือในผังเมืองเฉพาะ ภายในระยะเวลา ที่กำหนดให้ หรือให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไข ให้เป็นไปตามผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะนั้น และคิดเอาค่าใช้จ่ายจากเจ้าของหรือผู้ครอบครอง อสังหาริมทรัพย์ ตามที่จ่ายจริงโดยประหยัด

ถ้าเจ้าของ ผู้ครอบครองที่ดิน หรือผู้มีสิทธิก่อสร้างอาคารเหนือที่ดินของผู้อื่น ประสงค์จะจัดสรรที่ดินหรือก่อสร้างอาคารเพื่อประโยชน์แก่การศึกษา การสาธารณสุข หรือสาธารณูปการ ในเขตที่ได้ติดประกาศไว้ในมาตรา 30 หรือมาตรา 31 ให้มีหนังสือแสดงความประสงค์พร้อมกับส่งโครงการดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือกรมโยธาธิการและผังเมือง แล้วแต่กรณี รวมทั้ง ในท้องที่ที่ใช้บังคับพระราชบัญญัติให้ใช้บังคับผังเมืองเฉพาะ ห้ามบุคคลใด ใช้ประโยชน์ที่ดินหรือแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงอสังหาริมทรัพย์ให้ผิดไปจากที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติให้ใช้บังคับผังเมืองเฉพาะ หรือในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 42 หรือมาตรา 45 และในกรณีที่เขตผังเมืองเฉพาะรวมเขตขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหลายเขต รัฐมนตรีจะออกกฎกระทรวงให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่อนุญาตการก่อสร้าง ดัดแปลง ต่อเติม หรือซ่อมแซมอาคารแต่เพียงผู้เดียว ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นดังกล่าว มีอำนาจหน้าที่อนุญาตการก่อสร้าง ดัดแปลง ต่อเติม หรือซ่อมแซมอาคารตลอดเขตแห่งผังเมืองเฉพาะนั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มีความผิดต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำผิดแก้ไขสภาพของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในผังเมืองรวมหรือในผังเมืองเฉพาะ ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ หรือให้เจ้าพนักงาน

ท้องถิ่น มีอำนาจจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เป็นไปตามผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะนั้น และคิดเอาค่าใช้จ่ายจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ตามที่จ่ายจริงโดยประหยัด (มาตรา 43 และ 44 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 27, 34, 48, 49 และ 83 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518)

5. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชหรือพันธุ์ไม้

ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกบัว ข้าว ปอ พืช หรือพันธุ์ไม้น้ำอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในที่จับสัตว์น้ำซึ่งมิใช่ที่ของเอกชน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท (มาตรา 29 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558)

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา พบว่า มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นเจ้าของกฎหมายที่บังคับใช้กับพื้นที่กว๊านพะเยา อาทิเช่น สำนักงานจังหวัดพะเยา สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา สำนักงานธนารักษ์พื้นที่พะเยา สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค สาขาเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรอบกว๊านพะเยา โดยกรมธนารักษ์เป็นเจ้าของพื้นที่ที่กว๊านพะเยา แต่ในส่วนของ การใช้ประโยชน์ที่กว๊านพะเยา จะเป็นหน้าที่ของกรมประมง ซึ่งทั้งสองหน่วยงานนี้จะมีข้อกำหนดชัดเจนในการบังคับใช้ แต่อย่างไรก็ตามหากมีหน่วยงานอื่น ๆ ต้องการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่กว๊านพะเยา โดยเฉพาะในส่วนของ การสร้างสิ่งปลูกสร้าง และการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ หน่วยงานนั้น ๆ จะต้องมี การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) สำหรับโครงการหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามประกาศที่ออกตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อศึกษาว่าโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำในพื้นที่ที่กว๊านพะเยานั้น มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด เนื่องจากพื้นที่ที่กว๊านพะเยาเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ และอยู่ในการดูแลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะดูแลในเรื่องของผลกระทบต่าง ๆ ที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่กว๊านพะเยาด้วย อย่างไรก็ตามหากโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ไม่มีผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินการได้โดยได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในกว๊านพะเยา ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่อยู่โดยรอบ และกิจกรรมที่อยู่ภายในกว๊านพะเยา จะต้องคำนึงถึงข้อกฎหมายที่สำคัญ 5 ประเด็นหลัก อันประกอบด้วย 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะ 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ 4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน 5) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้ ซึ่งกฎหมายทั้ง 5 ประเด็นนี้ เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมการใช้ประโยชน์ของกว๊านพะเยา โดยมีการบริหารจัดการร่วมกันในหลายหน่วยงาน

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊าน-พะเยา สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา มีนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561-2564 ภายใต้วิสัยทัศน์ “การพัฒนาเมืองพะเยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์” โดยมีประเด็นด้านการพัฒนา 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และการบริการ
- 1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.3 การพัฒนามาตรฐานและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- 1.4 การพัฒนาด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
- 1.5 การพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน โดยมีเป้าหมายในเรื่องเศรษฐกิจและการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งในระดับพื้นที่จะแบ่งออกเป็น 4 คลัสเตอร์ย่อยตามอำเภอต่าง ๆ ได้แก่ ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา จะเน้นในเรื่องของการสร้างกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวที่กว๊านพะเยามากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางน้ำ ซึ่งทางสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา มีนโยบายที่จะสร้างท่าเรือเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแห่ง บริเวณชุมชนประมงพื้นบ้านสันแกลบด้า ชุมชนวัดบุญยืน เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวแห่งใหม่เพิ่มขึ้น เช่น การพายเรือชมวิถีประมงพื้นบ้านเชื่อมโยงน้ำบ่อทิพย์ วัดพระธาตุหนองแก้ว และสะตือกว๊านพะเยา โดยมีการเชื่อมโยงกับชุมชนหัตถกรรมต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา ด้านทิศตะวันตก ได้แก่ ชุมชนตีมีด ชุมชนการทำปลาสาม ชุมชนจักสาน ชุมชนครกหิน และชุมชนแกะสลักพระพุทธรูปหินทราย เป็นต้น

2. สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน จากทรัพยากรสัตว์น้ำ ภายในที่จับสัตว์น้ำในเขตประมงน้ำจืด หรือเขตประมงทะเลชายฝั่ง ให้กรมประมงดำเนินการให้ความช่วยเหลือ หรือสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้

2.1 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดทำนโยบาย การพัฒนาการประมง

2.2 สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม และการจัดให้มีการขึ้นทะเบียนขององค์กรชุมชนประมงท้องถิ่น

2.3 เผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ

นิติบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประมงในท้องถิ่นใด มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่องค์กรนั้นตั้งอยู่ต่อกรมประมง

3. สำนักงานจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า สำนักงานจังหวัดพะเยา โดยผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยามีนโยบายพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา ตามแผนพัฒนาจังหวัดพะเยา 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการดำเนินการเน้นการบูรณาการทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวสู่การให้บริการอย่างมีคุณภาพ และมาตรฐานในระดับสากล

3.2 พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจังหวัดพะเยา รวมทั้งผลักดันและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า นโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดพะเยา เนื่องจากจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และประเพณีวัฒนธรรมที่ดึงดูด และพัฒนานักกีฬาให้มีชื่อเสียง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา จึงมีนโยบาย การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกีฬา ดังนี้

4.1 ส่งเสริมและสนับสนุนพะเยาเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และเชื่อมโยงกับเครือข่ายสินค้า OTOP ที่อยู่ในจังหวัดพะเยา

4.2 ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา การอำนวยความสะดวก ตลอดจนการบริหารเพื่อสร้างตลาดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายใน กลุ่มจังหวัดอื่น ๆ ตลอดจนทั้ง กลุ่มประเทศอาเซียน

4.3 ส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณี เพื่ออนุรักษ์และเป็นกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ และเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน เช่น งานสืบสานวัฒนธรรมไทลื้อ งานประเพณียี่เป็ง งานประเพณีไหว้สาพระเจ้าตนหลวง งานประเพณีปีใหม่เมือง งานประเพณี ตานก๋วยสลาก งานตักบาตรเทโว และถนนวัฒนธรรม เป็นต้น

4.4 ส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นเลิศทางกีฬาให้นักกีฬาจังหวัดพะเยา ให้มีชื่อเสียง ใช้กีฬาเป็นตัวเชื่อม และยกระดับความสัมพันธ์ขององค์กรต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้กีฬาเป็นการป้องกันและรักษาสุขภาพทางกาย และทางใจ

4.5 สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนากีฬา โดยให้ประชาชนออกกำลังกาย มีสถานที่/ ลานกีฬาชุมชน หมู่บ้าน ตำบล รวมทั้งสนับสนุนอุปกรณ์กีฬา

ตาราง 9 แสดงนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกัวนพะเยา

ทิศทางการพัฒนา	หน่วยงาน						สรุปหน่วยงาน ที่มีความ สอดคล้องกัน (หน่วยงาน)
	ทกจ.	ประมง	จังหวัด	อบจ.	เทศบาล	ทสจ.	
1. การพัฒนาเมืองพะเยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้ วิถีชีวิตชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์	✓			✓	✓		3
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ	✓		✓	✓	✓		4
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก	✓			✓	✓		3
4. การพัฒนามาตรฐานและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว	✓				✓		2
5. การพัฒนาด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	✓		✓	✓	✓		4
6. การพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	✓			✓	✓		3
7. พัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอต่าง ๆ	✓			✓			2
8. การสร้างกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	✓			✓	✓		3

ตาราง 9 (ต่อ)

ทิศทางการพัฒนา	หน่วยงาน						สรุปหน่วยงาน ที่มีความ สอดคล้องกัน (หน่วยงาน)
	ทกจ.	ประมง	จังหวัด	อบจ.	เทศบาล	ทสจ.	
9. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงท้องถิ่น ในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืนจากกวีานพะเยา	√	√		√	√		4
10. สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม และจัดให้มีการขึ้นทะเบียนองค์กร ชุมชนประมงท้องถิ่น		√		√	√		3
11. เผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์กวีานพะเยา	√	√	√	√	√		5
12. ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม แบบมีส่วนร่วม	√		√		√	√	4
13. พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	√	√	√		√	√	5
14. ส่งเสริมและสนับสนุนประเพณีและวัฒนธรรม	√		√	√	√		4

สรุปผลการศึกษาด้านกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา พบว่า กวีานพะเยาถือเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ โดยผ่านการประเมินจากคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยใช้เกณฑ์ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) เกณฑ์สำหรับประเมินคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นตัวแทน หรือมีเอกลักษณ์เฉพาะ 2) เกณฑ์ทั่วไปสำหรับการใช้พืชและสัตว์ในการจำแนกวิญฉฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ 3) เกณฑ์เฉพาะสำหรับการใช้น้ำในการจำแนกวิญฉฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ 4) เกณฑ์เฉพาะสำหรับการใช้พันธุ์ปลา ในการจำแนกพื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญ และในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่กวีานพะเยา ทั้งในน้ำ และบริเวณโดยรอบ จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งปลูกสร้าง 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะ 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ 4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และ 5) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้

ด้านนโยบายการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา สรุปได้ว่า หลายหน่วยงานมีนโยบายด้านการพัฒนาจังหวัดพะเยา และกวีานพะเยาในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น

1. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา มีนโยบายในการพัฒนาภายใต้ วิสัยทัศน์ “การพัฒนาเมืองพะเยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์”

2. สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา มีนโยบายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุน ชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน จากทรัพยากรสัตว์น้ำ

3. สำนักงานจังหวัดพะเยา โดยผู้ว่าราชการจังหวัด มีนโยบายในการส่งเสริมการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ พัฒนาบุคลากร ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนเมืองพะเยา เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดี ส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีเพื่ออนุรักษ์ และเป็นกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยว

ตาราง 10 แสดงความสอดคล้องของกิจกรรมในอดีตกับนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ

กิจกรรม	สอดคล้องกับ	ควรดำเนินการ
	กฎหมาย/นโยบาย	พัฒนา
การแข่งขันเรือพาย	✓	✓
กิจกรรมมวยทะเลกว๊านพะเยา	✓	✓
เจ็ทสกี และจักรยานน้ำ	X	X
ประเพณีลอยกระทงกว๊านพะเยา	✓	✓
หาดอิงกว๊าน	✓	✓
กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา	✓	✓
กิจกรรมตักบาตรทางน้ำ	✓	✓
กิจกรรมขันโตกกว๊านพะเยา	✓	✓
จิบกาแฟสาयหมอกกว๊านพะเยา	✓	✓
กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา	✓	✓
การเวียนเทียนที่วัดดีโลกอาราม	✓	✓
กิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา	✓	✓
โครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำ	X	X
กิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง”	✓	✓
ประเพณีแต่งงานกลางกว๊านพะเยา	✓	✓
เทศกาลโคมไฟกลางกว๊านพะเยา	✓	✓
พายเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง	✓	✓
รอบกว๊านพะเยา		
พายเรือเก็บผักตบชวาในกว๊านพะเยา	✓	✓
การล่องเรือดูนกในกว๊านพะเยา	✓	✓
ตลาดน้ำกว๊านพะเยา	✓	✓
การสร้างสะพานเชื่อมฝั่งตะวันตก/ ตะวันออก	X	X
การสร้างจุดแลนด์มาร์คกลางกว๊านพะเยา	X	X
หอดูดาวชมทัศนียภาพกลางกว๊านพะเยา	X	X
การจัดพื้นที่เล่นน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว	✓	✓
ล่องแพไม้ไผ่	✓	✓

ตาราง 10 (ต่อ)

กิจกรรม	สอดคล้องกับ	ควรดำเนินการ
	กฎหมาย/นโยบาย	พัฒนา
นั่งบอลลูนชมทัศนียภาพกลางกว๊านพะเยา	✓	✓
พิพิธภัณฑสถานกลางน้ำกว๊านพะเยา	X	X
การสร้างกระเช้าลอยฟ้ากว๊านพะเยา	X	X
กิจกรรม Zipline กว๊านพะเยา	X	X
อดวาเรียมใต้น้ำในกว๊านพะเยา	X	X
การดำน้ำเพื่อชมโบราณสถานใต้น้ำ	✓	✓
สวนสนุกกลางน้ำ	X	X
พายเรือแคนู และเรือคายัค	✓	✓
บานาน่าโบ้ทกว๊านพะเยา	X	X

จากการศึกษากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา พบว่า มีหลากหลายกิจกรรมที่มีทั้งความสอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง โดยกิจกรรมที่สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายรวมทั้ง ควรดำเนินการพัฒนา ได้แก่ 1) การแข่งขันเรือพาย 2) กิจกรรมมวยทะเลกว๊านพะเยา 3) ประเพณีลอยกระทงกว๊านพะเยา 4) หาดอิงกว๊าน 5) กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา 6) กิจกรรมตกบาตรทางน้ำ 7) กิจกรรมขันโตกกว๊านพะเยา 8) จิบกาแฟสาวยามหมอกกว๊านพะเยา 9) กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา 10) การเวียนเทียนที่วัดดีโลกอาราม 11) กิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” 12) ประเพณีแต่งงานกลางกว๊านพะเยา 13) เทศกาลโคมไฟกลางกว๊านพะเยา 14) พายเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงรอบกว๊านพะเยา 15) พายเรือเก็บผักตบชวาในกว๊านพะเยา 16) การล่องเรือตุนกในกว๊านพะเยา 17) ตลาดน้ำกว๊านพะเยา 18) การจัดพื้นที่เล่นน้ำ สำหรับนักท่องเที่ยว 19) ล่องแพไม้ไผ่ 20) นั่งบอลลูนชมทัศนียภาพกลางกว๊านพะเยา 21) การดำน้ำเพื่อชมโบราณสถานใต้น้ำ 22) พายเรือแคนู และเรือคายัค โดยกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมาย และนโยบายภาครัฐ ได้แก่ 1) เจ็ทสกี และจักรยานน้ำ 2) โครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำ 3) การสร้างสะพานเชื่อมฝั่งตะวันตก/ตะวันออก 4) การสร้างจุดแลนด์มาร์คกลางกว๊านพะเยา 5) หอคอยชมทัศนียภาพกลางกว๊านพะเยา 6) พิพิธภัณฑสถานกลางน้ำกว๊านพะเยา 7) การสร้างกระเช้าลอยฟ้ากว๊านพะเยา 8) กิจกรรม Zipline กว๊านพะเยา 9) อดวาเรียมใต้น้ำในกว๊านพะเยา 10) สวนสนุกกลางน้ำ และ 11) บานาน่าโบ้ทกว๊านพะเยา อย่างไรก็ตามยังมีอีก

หนึ่งกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ แต่ควรมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ซึ่งได้แก่ กิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชนรอบกว๊านพะเยา และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว โรงแรม และร้านอาหาร ในพื้นที่รอบกว๊านพะเยา จะเห็นว่า ชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนากว๊านพะเยาที่ผ่านมา เป็นการดำเนินงานภายใต้แนวคิดการพัฒนากระแสหลัก ของภาครัฐ ที่เน้น “การพัฒนา” มากกว่า “การอนุรักษ์” หลายโครงการขาดการมีส่วนร่วม ของชุมชนรอบกว๊านพะเยาอย่างแท้จริง ถ้าผูกขาดและดำเนินไปเพื่อประโยชน์ของเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะกลุ่มบุคคลใด ขาดการวิเคราะห์ปัญหา โครงการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน สถานการณ์ดังกล่าว นำไปสู่กระแสความขัดแย้งเชิงแนวคิดระหว่างการพัฒนา และการอนุรักษ์ ระหว่างภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มการเมือง และภาคประชาชน ทั้งการเผชิญหน้า และการรวมกลุ่มกันพูดคุยของภาคประชาสังคมตามจุดต่าง ๆ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ต่อเนื่องมาจนถึงฉบับ ปีพุทธศักราช 2550 ได้มีเจตนารมณ์ในการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อที่จะหาทางออกของความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมร่วมกัน (ธรรมนูญกว๊านพะเยา, 2555, สืบออนไลน์) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของชุมชนและภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา โดยศึกษาจากผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหาร ส่วนตำบล หรือเทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน เทศบาลตำบลบ้านปาง เทศบาลตำบลบ้านต๋อม องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดพะเยา และผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ กว๊านพะเยา ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา และชมรมเรือพายแจวจังหวัดพะเยา รวมทั้งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบริการ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา เช่น เจ้าของกิจการด้านการท่องเที่ยว เจ้าของกิจการด้านที่พัก เจ้าของกิจการร้านอาหาร

เจ้าของกิจการบริษัททัวร์ เจ้าของกิจการเรือพาย สมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา คณะกรรมการหอการค้าจังหวัดพะเยา และสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 20 ท่าน โดยมีรายชื่อแนบอยู่ในภาคผนวก ซึ่งสามารถสรุป และวิเคราะห์ ผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจในกว๊านพะเยา

1.1 ภาคชุมชน

จากการศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจในกว๊านพะเยา พบว่า ชุมชนท้องถิ่นต้องการที่จะพัฒนาท่าเรือของแต่ละชุมชน ทั้งหมด 17 ชุมชน ให้เป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา อนุบาลพันธุ์ปลาก่อนที่จะปล่อยลงสู่กว๊านพะเยา รวมทั้งเป็น แหล่งท่องเที่ยว และเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ในกว๊านพะเยา เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณสัตว์น้ำในกว๊านพะเยาเริ่มลดน้อยลง เนื่องจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่น คุณภาพน้ำ ปริมาณน้ำ รวมทั้งปริมาณปลาต่างถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลต่อการลดจำนวนลงของปลาในกว๊านพะเยา การสร้างเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาในชุมชนต่าง ๆ จึงเป็นการช่วยอนุรักษ์พันธุ์ปลาได้อีกวิธีหนึ่ง โดยจะมีการอนุบาลพันธุ์ปลาในเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา ของชุมชนต่าง ๆ เมื่อปลา มีขนาดที่เหมาะสมแล้วจึงจะปล่อยลงสู่กว๊านพะเยาต่อไป

ภาพ 15 แสดงตัวอย่างเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา ณ ชุมชนประตูประสาธ

อีกประการหนึ่งที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการที่จะพัฒนา ได้แก่ การกำหนดตำแหน่งของโบราณสถานภายในกว๊านพะเยา เนื่องจากบริเวณกว๊านพะเยาและพื้นที่โดยรอบเคยเป็นเวียงโบราณในอดีต ดังจะเห็นจากประวัติความเป็นมาของเมืองพะเยา ที่มีอายุเก่าแก่กว่า 700 ปี

มีเวียงโบราณต่าง ๆ มากมาย กระจายตัวอยู่โดยรอบกว๊านพะเยา อาทิเช่น เวียงจอมทอง เวียงน้ำเต้า เป็นต้น ซึ่งส่งผลมาถึงปัจจุบันที่มีการค้นพบพระพุทธรูป และซากโบราณสถานต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งภายในกว๊านพะเยาได้มีการสำรวจจากชาวประมงที่ทำการประมงภายในกว๊านพะเยา พบว่า มีซากโบราณสถานจำนวนทั้งสิ้น 26 จุด ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานใด ๆ ซากโบราณสถานเหล่านี้มีจุดเด่น และมีความเป็นเอกลักษณ์ ดังจะเห็นได้จากจุดที่เป็นสะดือ กว๊านพะเยา สมศักดิ์ เทพต่วน และสมชาย แผ่นทอง (ผู้ให้สัมภาษณ์, 2559) ได้ให้สัมภาษณ์ และกล่าวอย่างสอดคล้องกันว่า สะดือกว๊านพะเยาเป็นจุดที่ลึกที่สุดของกว๊านพะเยา และเป็นจุดที่พบซากโบราณสถานที่บ้านเรียกว่า “พลับพลา” ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชาวบ้าน ในสมัยก่อนใช้เป็นจุดแวะพักระหว่างการเดินทาง และตำแหน่งที่เป็นสะดือกว๊านพะเยาถือเป็น จุดที่มีปลาชุกชุมตลอดทั้งปี เนื่องจากเป็นจุดที่มีความลึกจึงเหมาะแก่การอยู่อาศัยของปลา ในกว๊านพะเยา

การกำหนดตำแหน่งซากโบราณสถานภายในกว๊านพะเยาถือว่า มีความสำคัญ อย่างยิ่ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา เนื่องจากมีความสำคัญและน่าสนใจ ซึ่งจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง สำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนรอบกว๊านพะเยา โดยสามารถบูรณาการร่วมกับการท่องเที่ยว ทางเรือ ของวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยววิถีกว๊านพะเยา ที่มีเรือประมง ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังกว๊านพะเยา เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนประมง และสามารถแวะชมจุดที่เป็นซากโบราณสถานต่างได้อีกด้วย

ภาพ 16 แสดงโบราณสถาน “วัดติโลกอาราม”

1.2 ภาคเอกชน

ในการศึกษาความคิดเห็นของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจในกวีานพะเยา พบว่า ภาคเอกชนส่วนใหญ่เห็นว่า การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจในกวีานพะเยา จะต้องมีการบูรณาการร่วมกันหลายภาคส่วน ซึ่งได้แก่ ภาครัฐบาล ภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน ให้เข้ามามีอำนาจในการตัดสินใจ หรือกำหนดทิศทางในการพัฒนากวีานพะเยาร่วมกัน จากการพัฒนากวีานพะเยาในอดีต จะเห็นว่า มีเฉพาะหน่วยงานภาครัฐเท่านั้นที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนา โดยชุมชนและภาคเอกชนมีหน้าที่แค่สนองต่อนโยบายของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น จึงส่งผลให้การพัฒนาไม่ไปในทิศทางเดียวกัน และไม่เกิดความยั่งยืน แต่ในปัจจุบัน การพัฒนากวีานพะเยา จะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้ง การพัฒนาควรเกิดความยั่งยืน และได้ประโยชน์ร่วมกันทุกภาคส่วน

ณัฐธีร์ อมรพันธุ์รัชตะ และมานพ หาลือ(ผู้ให้สัมภาษณ์, 2559) ได้ให้สัมภาษณ์และกล่าวอย่างสอดคล้องกันว่า กฎหมายถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนากวีานพะเยา เนื่องจากการพัฒนากวีานพะเยาที่ผ่านมา ที่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องมาจากการไม่ทราบข้อกำหนดที่ชัดเจนของแต่ละหน่วยงาน ต่างฝ่ายต่างพัฒนาไปคนละทิศละทาง ทำให้การพัฒนาไม่สอดคล้องกัน บางโครงการขัดต่อข้อกำหนดจึงทำให้ต้องล้มเลิกไปในที่สุด การพัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจในกวีานพะเยาถือว่า มีความสำคัญที่จะสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา แต่การสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในกวีานพะเยา ถือเป็นภารกิจที่จะสามารถทำได้ เนื่องจากขัดต่อข้อกำหนดของหลาย ๆ หน่วยงาน เช่น พระราชบัญญัติการประมง พระราชบัญญัติการผังเมือง และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แต่ด้วยศักยภาพของกวีานพะเยา ถือเป็นสิ่งดึงดูดใจในตัวของมันเอง ด้วยทัศนียภาพที่สวยงามมีฉากด้านหลังเป็นภูเขาสูง ทำให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยาได้ แต่สิ่งที่กวีานพะเยายังขาดอยู่ คือ กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในกวีานพะเยา เนื่องจากว่า ในปัจจุบันเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาที่กวีานพะเยา ยังไม่ทราบว่ากวีานพะเยามีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอะไรบ้าง ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกเดินทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่แทน ดังนั้น การพัฒนาด้านกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญที่จะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังกวีานพะเยาเพิ่มมากขึ้น

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางน้ำในอดีตและปัจจุบัน

จากการศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนรอบกว๊านพะเยา พบว่า ในอดีตภายในกว๊านพะเยามีกิจกรรมทางน้ำที่หลากหลาย และเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือนในจังหวัดพะเยา โดยกิจกรรมต่าง ๆ มีทั้งกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น รวมทั้ง กิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง สามารถสรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 แสดงกิจกรรมทางน้ำในอดีตและปัจจุบัน

ปี (พ.ศ.)	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียด	ความคิดเห็นต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำ	
			เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
			(คน)	(คน)
2530	ประเพณีลอยกระทงกว๊านพะเยา	จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคมของทุกปี โดยสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา ร่วมกับจังหวัดพะเยา ซึ่งภายในงานมีกิจกรรมมากมาย เช่น กิจกรรมการแสดง แสง สี เสียง ต่าง ๆ ภายในกว๊านพะเยา	20	0
	บานาน่าโบ้ทกว๊านพะเยา	เป็นเครื่องเล่นสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบความท้าทาย ตื่นเต้น รวมทั้งได้สัมผัสความงดงามของทัศนียภาพในกว๊านพะเยาอีกด้วย	2	18
2545	กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา	เป็นกิจกรรมที่สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยาจัดทำขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงที่จังหวัดพะเยามีเทศกาลและงานประเพณีที่สำคัญ	14	6

ตาราง 11 (ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียด	ความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ	
			เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)
2550	หาดอังกิ้วาน	ตั้งอยู่บริเวณริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีความสวยงามอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดพะเยา ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติบริเวณรอบกว๊านพะเยา	20	0
	กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา	กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยาเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมากเมื่อเดินทางมาที่จังหวัดพะเยา เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสความงามของกว๊านพะเยา โดยการนั่งเรือพายเพื่อไปไหว้พระที่วัดติโลกอาราม	20	0
	การเวียนเทียนที่วัดติโลกอาราม	มีความแตกต่างจากการเวียนเทียนในวัดอื่น ๆ คือ ผู้ที่เข้ามาเวียนเทียนจะต้องนั่งอยู่บนเรือแจวเพื่อเข้าไปเวียนเทียนที่วัดติโลกอารามที่อยู่กลางกว๊านพะเยา ซึ่งจะจัดขึ้นในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพียง 3 ครั้ง ต่อปี	20	0
2551	จักรยานน้ำ	เป็นกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการภาคเอกชน นำเข้ามาทดลองในพื้นที่กว๊านพะเยา แต่ภายหลังเกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ จึงถูกยกเลิกไป	2	18

ตาราง 11 (ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียด	ความคิดเห็นต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำ	
			เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)
2551	กิจกรรมแต่งงานตามวิถีล้านนา กลางกว๊านพะเยา	จัดทำขึ้นโดยจังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมและสืบสาน งานประเพณีแต่งงานแบบล้านนา และวิถีชีวิตอันดีงามของชาวล้านนาให้คงอยู่ ซึ่งจะยึดถือตามขนบธรรมเนียมประเพณีแบบล้านนาทุกขั้นตอน	12	8
2553	การแข่งขันเรือพาย	เป็นกิจกรรมทางน้ำที่ถูกสร้างขึ้นตามวิถีชีวิตของคนริมน้ำกว๊านพะเยา โดยการนำเรือที่ใช้ทำมาหากินในชีวิตประจำวันมาทำการแข่งขันกันในแต่ละชุมชน ซึ่งจะมีการจัดการแข่งขันขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี	20	0
	กิจกรรมมวยทะเลกว๊านพะเยา	จัดทำขึ้นในช่วงวันหยุดของทุกปี โดยสำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา ภายใต้นงานมีกิจกรรมมากมาย เช่น การแข่งขันร่ำวง ย้อนยุค การประกวดโคมแขวนแบบล้านนา การแข่งขันเรือพาย และการแข่งขันมวยทะเล เป็นต้น	20	0

ตาราง 11 (ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียด	ความคิดเห็นต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำ	
			เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)
2553 (ต่อ)	กิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา	น้ำพุดนตรีสร้างขึ้นโดยเทศบาลเมืองพะเยา ซึ่งมีแนวคิดที่จะผลักดัน และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา โดยการใช้ประโยชน์กว๊านพะเยากับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว	20	0
	โครงการ “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง”	เป็นโครงการที่โครงการจัดตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา (ไต) มหาวิทยาลัยพะเยา ทำขึ้นเพื่อนำประเพณีตานข้าวใหม่อันเป็นประเพณีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในรอบสิบสองเดือนของล้านนาอันมีอยู่แต่เดิม มาลำดับจัดให้เป็นประเพณีที่โดดเด่นสวยงามน่าชมของจังหวัดพะเยา	20	0
2555	กิจกรรมตักบาตรทางน้ำกว๊าน พะเยา	จัดขึ้นในวันอาสาฬหบูชา โดยพุทธศาสนิกชนจะลงเรือบริเวณท่าเรือวัดติโลกอารามแล้วล่องเรือไปยังบริเวณด้านหน้าของอนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง	12	8
2556	โครงการไฮมสเตย์ลอยน้ำ	เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นโดย อบต.บ้านต๋อน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะก่อสร้างอาคารที่พัก หรือไฮมสเตย์บนทุ่นลอยน้ำในกว๊านพะเยา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	5	15

ตาราง 11 (ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียด	ความคิดเห็นต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำ	
			เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)
2557	กิจกรรมขันโตกกว๊านพะเยา	เป็นกิจกรรมที่เครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาได้ระดม สมองและคิดค้นขึ้นโดยมีการระบุในงานวิจัยเรื่อง การตามหา ปลาร้อยเพลงที่กว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา ; ต้นแบบการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน จากความหลากหลาย ทางชีวภาพและภูมิปัญญาด้านประมง	15	5
2558	กิจกรรมจับกาแฟฟ้าสายหมอก กว๊านพะเยา	เป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านกว๊าน พะเยา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้ลองเรือจับกาแฟ และชมความงามของสายหมอกตอนเช้าในกว๊านพะเยา	18	2

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาภาคบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

3.1 ภาคชุมชน

จากการศึกษาด้านความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาภาคบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ชุมชนประมงพื้นบ้านทั้ง 17 ชุมชน ต้องการพัฒนาภาคบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนของตนเอง ซึ่งได้แก่ การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำโดยใช้เรือประมงพื้นบ้านเป็นพาหนะ นำนักท่องเที่ยวล่องเรือเพื่อชมวิถีชีวิตประมงในแต่ละชุมชน โดยมีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ชุมชน และภาคเอกชน เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในกวี้นพะเยา มีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชุมชนรอบกวี้นพะเยา อาทิเช่น ชุมชนตีมืดบ้านร่องไฮ ชุมชนจักรสานและเกษตรอินทรีย์บ้านบัว ชุมชนทำปลาสามบ้านตุน ชุมชนทำครกหินบ้านจิว และชุมชนจักสานผักตบชวาบ้านสันป่าม่วง เป็นต้น ในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ชุมชนท้องถิ่นต้องการสร้าง และพัฒนาเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาในแต่ละชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ อนุบาล และขยายพันธุ์ปลาก่อนจะปล่อยลงสู่กวี้นพะเยา เนื่องจากปัจจุบันเกิดการเพิ่มปริมาณของปลาต่างถิ่นจำพวกปลากินเนื้อ ทำให้ปลาท้องถิ่นลดจำนวนลง จึงควรมีเขตอนุบาลพันธุ์ปลาก่อนปล่อยลงสู่กวี้นพะเยา รวมทั้งเพื่อเป็นการสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ปลา และวิถีชีวิตของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกวี้นพะเยา ซึ่งจะจัดขึ้นในรูปแบบนิทรรศการ หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชน

3.2 ภาคเอกชน

จากการศึกษาความคิดเห็นของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาภาคบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ภาคเอกชนมีความต้องการที่จะพัฒนาด้านการบริการทั้งบริเวณโดยรอบและในกวี้นพะเยา เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้สูงให้กับจังหวัดพะเยา ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา และกวี้นพะเยาเป็นจำนวนมาก แต่บริเวณกวี้นพะเยายังไม่มีกิจกรรมที่จะสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืนในจังหวัดพะเยาได้ ภาคเอกชนถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สำคัญ และสามารถพัฒนาภาคบริการด้านการท่องเที่ยวได้อย่างคล่องตัว เนื่องจากมีความพร้อมทางด้านงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งที่ผ่านมาเกิดการรวมตัวกันของผู้ประกอบการก่อตั้งสมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพะเยาขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา มีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และมีนโยบายในการพัฒนากวี้นพะเยา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และเชิงอนุรักษ์ มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้น เช่น การแข่งขันโป๊ทแรลลี่

โดยการนำเรือประมงพื้นบ้านมาทำการแข่งขัน ซึ่งผู้ลงแข่งขันจะต้องทำกิจกรรมตามภารกิจในกวีานพะเยาให้ครบ มีการกำหนดเวลาและมีการมอบรางวัลให้กับผู้ที่ชนะการแข่งขัน กิจกรรมนี้ถือเป็นกิจกรรมใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นในกวีานพะเยามาก่อน และเป็นกิจกรรมที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยามากขึ้น

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการบริหารจัดการกวีานพะเยา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.1 ภาคชุมชน

จากการศึกษาความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาด้านการบริหารจัดการกวีานพะเยา พบว่า ชุมชนรอบกวีานพะเยาต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในกวีานพะเยา เนื่องจากในปัจจุบันหลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว จะเห็นว่า ชุมชนรอบกวีานพะเยาเริ่มมีความตื่นตัวในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยการชูประเด็นที่สำคัญในแต่ละชุมชน เพื่อผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง หลายชุมชนเริ่มมีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว อาทิเช่น กิจกรรมวิถีชีวิตชุมชนรอบกวีานพะเยา กิจกรรมการขึ้นขันเรือพายเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะสามารถส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาทั้งสิ้น

4.2 ภาคเอกชน

จากการศึกษาความคิดเห็นของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาด้านการบริหารจัดการกวีานพะเยา พบว่า มีผู้ประกอบการในภาคธุรกิจต่าง ๆ หลายราย ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนากวีานพะเยา ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งด้านผู้ประกอบการส่วนใหญ่มองว่าการพัฒนากวีานพะเยาจะต้องมีการบริหารจัดการร่วมกัน ระหว่างชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยหากมีการบริหารจัดการร่วมกัน จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาสูงสุด อาทิเช่น มีการวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกัน และให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนา เพื่อให้แผนพัฒนานั้นเกิดความยั่งยืน และเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยภาคเอกชนสามารถสนับสนุนในด้านงบประมาณในการดำเนินงาน และพัฒนาสินค้าบริการ และผลิตภัณฑ์ในชุมชนได้ หากมีการพัฒนาโดยการบูรณาการร่วมกันหลายภาคส่วนเช่นนี้ การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดประโยชน์กับทุกภาคส่วน

สรุปได้ว่า การศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา พบว่า ชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยกับกิจกรรมทางน้ำในอดีต และปัจจุบันที่เกิดขึ้นในกวีานพะเยา โดยกิจกรรมที่เห็นด้วย และควรมีการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป ได้แก่ กิจกรรมการแข่งขันเรือพาย กิจกรรมตักบาตร ทางน้ำกวีานพะเยา กิจกรรมขันโตกกวีานพะเยา กิจกรรมจับกาแฟสาายหมอกกวีานพะเยา กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกวีานพะเยา ประเพณีลอยกระทงกวีานพะเยา กิจกรรมมวยทะเล กวีานพะเยา การเวียนเทียนที่วัดติโลกอาราม กิจกรรมน้ำพุดนตรีกวีานพะเยา โครงการ “ตามข่าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” หาดอิงกวีาน กิจกรรมเรือปั่นกวีานพะเยา และกิจกรรมการแต่งงาน ตามประเพณีล้านนากลางกวีานพะเยา อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่ชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนไม่เห็นด้วย ได้แก่ เจ็ทสกี และจักรยานน้ำ โครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำ และบานาน่าโบ้ทกวีานพะเยา เป็นต้น

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ด้วยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย จำนวน 425 ชุด โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเยือนกวีานพะเยา และผู้มาใช้บริการเรือ ที่ท่าเรือวัดติโลกอาราม มีประเด็นในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการเดินทาง และการท่องเที่ยว ความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมทางน้ำ ความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ตาราง 12 แสดงข้อมูลทั่วไป

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	184	43.30
หญิง	241	56.70
รวม	425	100.00
2. อายุ		
11-20 ปี	160	37.65
21-30 ปี	154	36.24
31-40 ปี	49	11.53

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ (ต่อ)		
41-50 ปี	28	6.59
51-60 ปี	17	4.00
60 ปี ขึ้นไป	8	1.88
ไม่ระบุ	9	2.11
อายุเฉลี่ย 26 ปี		
รวม	425	100.00
3. สถานภาพ		
โสด	315	74.10
สมรส	101	23.80
หม้าย/หย่าร้าง	2	0.50
อื่น ๆ ได้แก่ สมรสแต่แยกกันอยู่	4	0.90
ไม่ระบุ	3	0.70
รวม	425	100.00
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	15	3.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	15	3.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	89	20.90
อนุปริญญา/เทียบเท่า	30	7.10
ปริญญาตรี	237	55.50
ปริญญาโท	33	7.80
อื่น ๆ แต่ไม่ระบุ	4	0.90
ไม่ระบุ	2	0.80
รวม	425	100.00

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	220	51.80
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	71	16.70
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/ผู้ประกอบการ	48	11.30
พนักงานบริษัทเอกชน	52	12.20
เกษตรกร	5	1.20
รับจ้างทั่วไป	18	4.20
อื่น ๆ	6	1.40
ไม่ระบุ	5	1.20
รวม	425	100.00
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	139	30.70
10,000–20,000 บาท	80	18.80
20,001–30,000 บาท	35	8.23
30,001 บาทขึ้นไป	36	8.47
อื่น ๆ ได้แก่ ไม่มีรายได้	135	31.80
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 16,257.43 บาท		
รวม	425	100.00
7. จังหวัดที่อาศัยอยู่		
ภายในจังหวัดพะเยาที่ไม่ใช่อำเภอเมืองพะเยา	282	66.40
อันเป็นที่ตั้งของกว๊านพะเยา		
ต่างจังหวัด		
ภาคเหนือ		
เชียงราย	50	12.00
ลำปาง	19	4.53
เชียงใหม่	18	4.22
น่าน	3	0.70
ลำพูน	3	0.70

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคเหนือ (ต่อ)		
แพร่	2	0.50
แม่ฮ่องสอน	1	0.20
อุตรดิตถ์	1	0.20
ภาคกลาง		
กรุงเทพมหานคร	10	2.30
พิษณุโลก	4	0.90
นนทบุรี	3	0.70
สุพรรณบุรี	3	0.70
เพชรบูรณ์	2	0.20
สุโขทัย	2	0.50
นครสวรรค์	1	0.20
ปทุมธานี	1	0.20
พิจิตร	1	0.20
สมุทรปราการ	1	0.20
สิงห์บุรี	1	0.20
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
ชัยภูมิ	4	0.90
ขอนแก่น	2	0.50
กาฬสินธุ์	1	0.20
ยโสธร	1	0.20
สกลนคร	1	0.20
หนองคาย	1	0.20
อุดรธานี	1	0.20
ภาคตะวันออก		
ระยอง	2	0.50
ชลบุรี	1	0.20
ปราจีนบุรี	1	0.20
ไม่ระบุ	2	0.50
รวม	425	100.00

จากตาราง 12 แสดงข้อมูลทั่วไป ดังนี้

เพศ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.70 รองลงมา เป็นเพศชาย ร้อยละ 43.30

อายุ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.65 อายุ 21-30 ปี ร้อยละ 36.24 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 11.53 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 6.59 อายุ 51-60 ปี ร้อยละ 4 และอายุ 60 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 1.88 อายุเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว คือ 26.94 ปี

สถานภาพ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.10 รองลงมา มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 23.80

ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.50 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 20.90 ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 7.80 ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 7.10 และประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 3.50

อาชีพ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน นักศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.80 รองลงมา คือ ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 16.70 พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 12.20 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/ผู้ประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 11.30 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 4.20 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.40 และเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 1.20

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.70 รองลงมา คือ 10,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.80 30,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.47 และ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.23 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มนักท่องเที่ยว เท่ากับ 16,257.43 บาท

จังหวัดที่อาศัยอยู่ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวอาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.40 รองลงมา คือ จังหวัดเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 12 ถัดมา ได้แก่ จังหวัดลำปาง คิดเป็นร้อยละ 4.53 ถัดมา คือ เชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 4.22 และกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 2.30

ตาราง 13 แสดงวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน (รวม)	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ		
วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้				
1. พักผ่อนหย่อนใจ				
ใช่	256 (90.78)	108 (75.52)	364	85.60
ไม่ใช่	26 (9.22)	35 (24.48)	61	14.40
รวม	282 (100.00)	143 (100.00)	425	100.00
2. เดินทางมาเยี่ยมญาติ				
ใช่	3 (1.06)	19 (13.28)	22	5.20
ไม่ใช่	279 (98.94)	124 (86.72)	403	94.80
รวม	282 (100.00)	143 (100.00)	425	100.00
3. ทัศนศึกษา				
ใช่	7 (2.48)	1 (0.70)	8	1.90
ไม่ใช่	275 (97.52)	142 (99.30)	417	98.10
รวม	282 (100.00)	143 (100.00)	425	100.00
4. สัมผัสกับหมู่คณะ				
ใช่	31 (11.00)	20 (13.98)	51	12.00
ไม่ใช่	251 (89.00)	123 (86.02)	374	88.00
รวม	282 (100.00)	143 (100.00)	425	100.00

ตาราง 13 แสดงวัตถุประสงค์ของการเดินทาง พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ นิยมเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.60 รองลงมา คือ เพื่อสัมผัสกับหมู่คณะ คิดเป็นร้อยละ 12.00 มีวัตถุประสงค์อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 7.50 เดินทางมาเยี่ยมญาติ คิดเป็นร้อยละ 5.20 และทัศนศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.90

ตาราง 14 แสดงลักษณะการเป็นจุดหมายปลายทางของกวีานพะเยา

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน (รวม)	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ ร้อยละ	จำนวน/ ร้อยละ		
ลักษณะการเป็นจุดหมายปลายทางของกวีานพะเยา				
1. เป็นจุดหมายปลายทางหลัก				
1. เป็นจุดหมายปลายทางหลัก	138 (48.90)	58 (40.60)	196	46.00
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในการเดินทางครั้งนี้				
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในการเดินทางครั้งนี้	108 (38.30)	55 (38.50)	163	38.40
3. เป็นจุดแวะพักระหว่างทางโดยมีจุดหมายหลัก				
3. เป็นจุดแวะพักระหว่างทางโดยมีจุดหมายหลัก	33 (11.70)	28 (19.60)	61	14.40
4. ไม่ระบุ				
4. ไม่ระบุ	3 (1.10)	2 (1.39)	5	1.20
รวม	282 (100.00)	143 (100.00)	425	100.00

จากตาราง 14 แสดงลักษณะการเป็นจุดหมายปลายทางของกวีานพะเยา พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กวีานพะเยาเป็นจุดหมายปลายทางหลักของตน คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมา คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในการเดินทางครั้งนี้ คิดเป็นร้อยละ 38.40 และเป็นจุดแวะพักระหว่างทางโดยมีจุดหมายหลัก โดยมีจุดหมายหลัก คือ สถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ คือ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำปาง

ตาราง 15 แสดงประสบการณ์และการมาเยือนกวีานพะเยา

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน (รวม)	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ		
การมาเยือนกวีานพะเยา				
1. เคย				
1. เคย	267 (94.68)	119 (83.22)	386	90.80
2. ไม่เคย				
2. ไม่เคย	7 (2.48)	17 (11.88)	24	5.60
3. ไม่ระบุ				
3. ไม่ระบุ	8 (2.84)	7 (4.90)	15	3.60
รวม	282 (100.00)	143 (100.00)	425	100.00

จากตาราง 15 แสดงประสบการณ์และการมาเยือนนกวิวานพะเยา พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยว เคยมาเยือนนกวิวานพะเยามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.80 รองลงมา คือ ไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 5.60 จำนวนครั้งที่มาเยือนนกวิวานพะเยาของกลุ่มนักท่องเที่ยวมักไม่ระบุจำนวนครั้งที่เคยมาเยือนนกวิวานพะเยามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มนักท่องเที่ยวอาจเคยมาเยือนนกวิวานพะเยาเป็นจำนวนหลายครั้ง จนไม่สามารถนับครั้งได้ หรืออาจไม่เคยมาเยือนเลย โดยคิดเป็นร้อยละ 57.60 รองลงมา เคยมาเยือน 1-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.76 มาเยือน 6-10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.24 มาเยือน 11-20 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.76 และมาเยือน 20 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.58 จำนวนครั้งที่มาเยือนเฉลี่ย คือ 11.14 ครั้ง

ตาราง 16 แสดงจำนวนผู้ร่วมเดินทาง

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน (รวม)	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ		
จำนวนผู้ร่วมเดินทาง				
1. กลุ่มขนาดเล็ก 1-5 คน	220 (78.00)	113 (79.02)	333	78.83
2. กลุ่มขนาดกลาง 6-10 คน	31 (11.00)	16 (11.18)	47	11.06
3. กลุ่มขนาดใหญ่ 11 คนขึ้นไป	0 (0.00)	2 (1.40)	2	0.47
4. ไม่ระบุ	31 (11.00)	12 (8.40)	43	9.64
จำนวนผู้ร่วมเดินทางต่ำสุด 0				
สูงสุด 17 คน				
เฉลี่ย 3.17 คน หรือ 3 คน				
รวม	282 (100.00)	143 (100.00)	425	100.00

จากตาราง 16 แสดงจำนวนผู้ร่วมเดินทาง พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวมีผู้ร่วมเดินทางขนาดเล็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.83 รองลงมา คือ กลุ่มขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 11.06 กลุ่มขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 0.47 ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 9.64 และจำนวนผู้ร่วมเดินทางเฉลี่ย คือ 3.17 หรือ 3 คน

ตาราง 17 แสดงลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน (รวม)	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ		
ลักษณะของการเดินทาง				
ท่องเที่ยวครั้งนี้				
1. มาคนเดียว	28 (9.90)	12 (8.40)	40	9.40
2. มากับครอบครัว	117 (41.50)	59 (41.25)	176	41.40
3. มากับเพื่อน	129 (45.70)	58 (40.55)	187	44.00
4. มากับกลุ่มที่ทำงาน	2 (0.70)	9 (6.30)	11	2.60
5. อื่น ๆ	5 (1.80)	5 (3.50)	10	2.40
6. ไม่ระบุ	1 (0.40)	0 (0.00)	1	0.20
รวม	282(100.00)	143(100.00)	425	100.00

จากตาราง 17 แสดงลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมากับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมา คือ เดินทางมากับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 41.40 ถัดมา คือ มาคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 9.40 มากับกลุ่มที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 2.60 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.40

ตาราง 18 แสดงวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยวที่กว๊านพะเยา

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน (รวม)	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ		
วิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว				
ที่กว๊านพะเยา				
1. รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	148 (52.50)	32 (22.37)	180	42.40
2. รถยนต์ส่วนตัว	118 (41.80)	91 (63.63)	209	49.20
3. รถโดยสารประจำทาง	12 (4.30)	7 (4.90)	19	4.50
4. รถเช่า	2 (0.70)	11 (7.70)	13	3.10
5. อื่น ๆ	0 (0.00)	2 (1.40)	2	0.40
6. ไม่ระบุ	2 (0.70)	0 (0.00)	2	0.40
รวม	282(100.00)	143(100.00)	425	100.00

จากตาราง 18 แสดงวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยววกว๊านพะเยา พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยว นิยมใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.20 รองลงมา คือ ใช้จักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 42.40 ถัดมา คือ ใช้รถโดยสารประจำทาง คิดเป็นร้อยละ 4.50 รถเช่า คิดเป็นร้อยละ 3.10 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.40

ตาราง 19 แสดงการรับรู้ข้อมูลของก๊วานพะเยา

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ	(รวม)	
การรับรู้ข้อมูลของก๊วานพะเยา				
1. เพื่อน/ญาติ	226 (81.10)	107 (74.82)	333	78.40
2. โทรศัพท์/วิทยุ	55 (19.50)	37 (25.90)	92	21.60
3. นิตยสาร/วารสาร	15 (5.30)	10 (7.00)	25	5.90
4. แผ่นพับ/โบรชัวร์	13 (4.60)	8 (5.60)	21	4.90
5. หนังสือพิมพ์	20 (7.10)	15 (10.50)	35	8.20
6. อินเทอร์เน็ต	90 (31.90)	54 (37.80)	144	33.90
7. บริษัทนำเที่ยว	5 (1.80)	3 (2.10)	8	1.90

จากตาราง 19 แสดงการรับรู้ข้อมูลของก๊วานพะเยา พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูล จากเพื่อน/ญาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.40 รองลงมา คือ จากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 33.90 ถัดมา คือ รับรู้จากโทรศัพท์/วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 21.60 หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 8.20 จากสื่ออื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 7.80 จากนิตยสาร/วารสาร คิดเป็นร้อยละ 5.90 จากแผ่นพับ/โบรชัวร์ คิดเป็นร้อยละ 4.90 และจากบริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.90

ตาราง 20 แสดงการปักค้างคืนที่จังหวัดพะเยา

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน (รวม)	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ		
การปักค้างคืนที่จังหวัด				
พะเยา				
1. ไม่ปักค้างคืน	229 (81.20)	85 (59.40)	314	73.90
2. ปักค้างคืน	46 (16.30)	57 (39.90)	103	24.20
โดยมีจำนวนคืนที่ปัก ได้แก่				
1 คืน	8 (2.80)	34 (23.80)	42	40.70
2 คืน	13 (4.60)	10 (7.00)	23	22.30
3 คืน	2 (0.70)	2 (1.40)	4	3.90
4 คืน	3 (1.10)	4 (2.80)	7	6.80
5 คืน	2 (0.70)	4 (2.80)	6	5.82
10 คืน	1 (0.40)	0 (0.00)	1	0.90
20 คืน	1 (0.40)	0 (0.00)	1	0.90
ไม่ระบุ	8 (2.80)	3 (1.90)	11	4.70
จำนวนคืนที่ปักเฉลี่ย 2 คืน				

จากตาราง 20 แสดงการปักค้างคืนที่จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ไม่ปักค้างคืน คิดเป็นร้อยละ 73.90 ปักค้างคืน คิดเป็นร้อยละ 24.20 โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ปักค้างคืนส่วนใหญ่นิยมปัก จำนวน 1 คืน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.70 รองลงมา คือ ปัก 2 คืน คิดเป็นร้อยละ 22.30 ถัดมาคือ ปัก 6 คืน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ปัก 5 คืน คิดเป็นร้อยละ 5.82 ปัก 3 คืน คิดเป็นร้อยละ 3.90 สุดท้ายคือปัก 10 คืน และ 20 คืน คิดเป็นร้อยละ 0.90 โดยจำนวนคืนที่ปักเฉลี่ย คือ 2.24 คืน

ตาราง 21 แสดงจำนวนชั่วโมงที่เยือนกว๊านพะเยา

รายการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	จำนวน (รวม)	ร้อยละ
	จังหวัดพะเยา	ต่างจังหวัด		
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ		
จำนวนชั่วโมงที่เยือน				
กว๊านพะเยา				
1 ชั่วโมง	31(11.00)	5(3.50)	36	12.00
2 ชั่วโมง	97(34.40)	34(23.80)	131	42.57
3 ชั่วโมง	52(18.40)	24(16.80)	76	22.92
4 ชั่วโมง	11(3.90)	6(4.20)	17	5.41
5 ชั่วโมง	2(0.70)	6(4.20)	8	2.54
6 ชั่วโมง	4(1.40)	2(1.40)	6	1.90
8 ชั่วโมง	1(0.40)	1(0.70)	2	0.60
13 ชั่วโมง	1(0.40)	0(0.00)	1	0.30
20 ชั่วโมง	1(0.40)	0(0.00)	1	0.30
จำนวนชั่วโมงเฉลี่ย 2 ชั่วโมง				
	รวม		314	100.00

ตาราง 21 แสดงจำนวนชั่วโมงที่เยือนกว๊านพะเยา พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืนที่กว๊านพะเยา มักจะอยู่ที่กว๊านพะเยาเป็นเวลา 2 ชั่วโมง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.57 รองลงมา คือ จำนวน 3 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 22.92 ถัดมา คือ จำนวน 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 12 จำนวน 4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 5.41 จำนวน 8 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 2.54 จำนวน 6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 1.90 จำนวน 2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 0.60 สุดท้าย คือ จำนวน 13 และ 20 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 0.30

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวที่กว๊านพะเยา เฉลี่ย 1,274.40 บาท

โดยแจกแจงรายละเอียด ดังนี้ ค่าเดินทางมายังกว๊านพะเยา เฉลี่ย 528.67 บาท ค่าอาหารและเครื่องดื่ม 436.09 บาท ค่าที่พัก 942.82 บาท ค่าของฝาก/ของที่ระลึก 518.29 บาท ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 624 บาท

ตาราง 22 แสดงการรับรู้ต่อรูปแบบกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา

กิจกรรมทางน้ำที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	การรับรู้	
	ทราบ	ไม่ทราบ
1. ประเพณีลอยกระทง(ยี่เป็ง) เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 12 ของทุกปี เพื่อขอขมาพระแม่คงคา และเพื่ออนุรักษ์ สืบสานประเพณีลอยกระทงให้คงอยู่สืบไป	359 (88.90)	45 (11.1)
2. การเวียนเทียนที่วัดติโลกอาราม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ปีละ 3 ครั้ง ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา โดยเป็นการเวียนเทียนกลางน้ำที่มีแห่งเดียวในโลก	351 (88.2)	47 (11.8)
3. กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมากเมื่อเดินทางมาที่จังหวัดพะเยา เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสความงามของกว๊านพะเยาโดยการนั่งเรือพาย เพื่อไปไหว้พระที่วัดติโลกอาราม	345 (81.1)	55 (18.9)
4. กิจกรรมให้อาหารปลา (ศาลาปลา) เป็นพื้นที่ให้อาหารปลาสำหรับนักท่องเที่ยว หรือเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในกว๊านพะเยา อยู่ในพื้นที่ชุมชนประตูประสาธ ในบริเวณนี้นักท่องเที่ยวสามารถให้อาหารปลาได้	286 (72.2)	110 (27.8)
5. กิจกรรมการหาปลาของชาวประมง เป็นกิจกรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษของชุมชนรอบกว๊านพะเยา โดยชาวประมงจะพายเรือ และใช้อุปกรณ์ในการจับปลาแบบพื้นบ้านในการจับปลาภายในกว๊านพะเยา	263 (68.8)	119 (31.2)
6. กิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” เป็นการนำประเพณีตานข้าวใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาของล้านนามาประยุกต์ให้เป็นประเพณีทางน้ำ โดยมีการจัดขบวนเรือที่สวยงามแล้วล่องในกว๊านพะเยาเพื่อไปถวายที่วัดศรีโคมคำ	251 (63.4)	145 (36.6)
7. กิจกรรมน้ำพุดนตรี เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในกว๊านพะเยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา โดยมีการแสดงทุกค่ำคืน บริเวณด้านหน้าอนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง	244 (62.1)	149 (37.9)

ตาราง 22 (ต่อ)

กิจกรรมทางน้ำที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	การรับรู้	
	ทราบ	ไม่ทราบ
8. กิจกรรมการแข่งขันเรือพาย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษาของทุกปี โดยชุมชนต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา จะนำเรือและฝีพายของแต่ละชุมชนมาทำการแข่งขันกัน	236 (59.3)	162 (40.7)
9. กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยาส่งเสริมความตื่นตาตื่นใจแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้ผ่อนคลายโดยการปั่นเรือภายในกว๊านพะเยา และยังสามารถชมวิวในกว๊านพะเยาได้อีกด้วย	195 (50.4)	192 (49.6)
10. มวยทะเลกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษาของทุกปี โดยจะเป็นการละเล่นของคนในชุมชน ซึ่งจะทำให้การแข่งขันในกว๊านพะเยา	193 (48.6)	204 (51.4)
11. กิจกรรมจักรยานน้ำ เป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความท้าทาย เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสบรรยากาศภายในกว๊านพะเยาได้ด้วยตนเอง	174 (43.7)	224 (56.3)
12. กิจกรรมขันโตกกลางกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่ทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการนั่งเรือพายเพื่อรับประทานอาหารเย็นแบบขันโตก เพื่อชมทัศนียภาพภายในกว๊านพะเยา	169 (44.1)	214 (55.9)
13. กิจกรรมการแข่งขันเรือใบในกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา	149 (38.7)	236 (61.3)
14. กิจกรรมจับกาแฟผ่าสายหมอกกลางกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้นั่งเรือพายสัมผัสกับสายหมอกยามเช้าในกว๊านพะเยา พร้อมกับจับกาแฟร้อนๆ รวมทั้งชมวิถีชีวิตของชาวประมงในกว๊านพะเยา	148 (38.4)	237 (61.6)
15. บานาน่าปีทกว๊านพะเยา เป็นเครื่องเล่นสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความท้าทาย ตื่นเต้น รวมทั้งได้สัมผัสความงดงามของทัศนียภาพในกว๊านพะเยาอีกด้วย	144 (37.5)	240 (62.5)

จากตาราง 22 แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา ด้านการรับรู้ โดยสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีการรับรู้กิจกรรมโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามลำดับ ดังนี้ 1) ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) 2) การเวียนเทียนที่วัดติโลกอาราม 3) กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา 4) ให้อาหารปลา (ศาลาปลา) 5) กิจกรรมการหาปลาของชาวประมง 6) กิจกรรม “ตามข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” 7) กิจกรรมน้ำพุดนตรี 8) กิจกรรมการแข่งขันเรือพาย 9) กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา 10) มวยทะเลกว๊านพะเยา 11) กิจกรรมจักรยานน้ำ 12) กิจกรรมขันโตกกลางกว๊านพะเยา 13) กิจกรรมการแข่งขันเรือใบในกว๊านพะเยา 14) กิจกรรมจับกาแฟ ฝ้ายสายหมอกกลางกว๊านพะเยา 15) บานาน่าโบ้ทกว๊านพะเยา

ตาราง 23 แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา

กิจกรรมทางน้ำที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	ความคิดเห็น (ความถี่) (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก (5)			
1. การเวียนเทียนที่วัดติโลกอาราม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ปีละ 3 ครั้ง ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา โดยเป็นการเวียนเทียนกลางน้ำ ที่มีแห่งเดียวในโลก	1 (0.3)	1 (0.3)	30 (8)	86 (22.9)	258 (68.6)	4.59	0.671	มาก ที่สุด
2. ประเพณีลอยกระทง(ยี่เป็ง) เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 12 ของทุกปี เพื่อขอขมาพระแม่คงคา และเพื่ออนุรักษ์ สืบสานประเพณีลอยกระทงให้คงอยู่สืบไป	1 (0.3)	7 (1.9)	38 (10.1)	122 (32.3)	210 (55.6)	4.41	0.766	มาก ที่สุด
3. กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมากเมื่อเดินทางมาที่จังหวัดพะเยา เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสความงามของกว๊านพะเยาโดยการนั่งเรือพาย เพื่อไปไหว้พระที่วัดติโลกอาราม	4 (1.1)	6 (1.6)	53 (12.6)	192 (45.3)	167 (39.4)	4.31	0.851	มาก ที่สุด

ตาราง 23(ต่อ)

กิจกรรมทางน้ำที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปานกลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มากที่สุด (5)			
4. กิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” เป็นการนำประเพณีตานข้าวใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาของล้านนามาประยุกต์ให้เป็นประเพณีทางน้ำ โดยมีการจัดขบวนเรือที่สวยงามแล้วล่องในกว๊านพะเยาเพื่อไปถวายที่วัดศรีโคมคำ	1 (0.3)	9 (2.4)	65 (17.3)	109 (29)	192 (51.1)	4.28	0.852	มาก ที่สุด
5. กิจกรรมการแข่งขันเรือพาย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษาของทุกปี โดยชุมชนต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยาจะนำเรือและฝีพายของแต่ละชุมชนมาทำการแข่งขันกัน	5 (1.3)	7 (1.9)	79 (21)	161 (42.7)	125 (33.2)	4.05	0.857	มาก
6. กิจกรรมน้ำพุดนตรี เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในกว๊านพะเยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา โดยมีการแสดงทุกค่ำคืน บริเวณด้านหน้าอนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง	6 (1.6)	11 (2.9)	109 (28.8)	109 (28.8)	144 (38)	3.99	0.964	มาก

ตาราง 23 (ต่อ)

กิจกรรมทางน้ำที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	ความคิดเห็น (ความถี่) (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี	ควรมี	ควรมี	ควรมี	ควรมี			
	(1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
7. กิจกรรมให้อาหารปลา (ศาลาปลา) เป็นพื้นที่ให้อาหารปลาสำหรับนักท่องเที่ยว หรือเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในกว๊านพะเยา อยู่ในพื้นที่ชุมชนประตูประสาธ ในบริเวณนี้ นักท่องเที่ยวสามารถให้อาหารปลาได้	7 (1.9)	20 (5.3)	100 (26.5)	112 (29.6)	139 (26.8)	3.94	1.005	มาก
8. มวยทะเลกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงวันหยุดพรษาของทุกปี โดยจะเป็นการเล่นของคนในชุมชน ซึ่งจะทำให้การแข่งขันในกว๊านพะเยา	4 (1.1)	20 (5.4)	98 (26.3)	142 (38.2)	108 (29)	3.89	0.925	มาก
9. กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยาส่งสร้างความตื่นตา ตื่นใจแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้ผ่อนคลายโดยการปั่นเรือภายในกว๊านพะเยา และยังสามารถชมวิวในกว๊านพะเยาได้อีกด้วย	8 (2.2)	15 (4.1)	108 (29.3)	127 (34.4)	111 (30.1)	3.86	0.967	มาก

ตาราง 23 (ต่อ)

กิจกรรมทางน้ำที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก ที่สุด (5)			
10. กิจกรรมจักรยานน้ำ เป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความท้าทาย เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสบรรยากาศภายในกว๊านพะเยาได้ด้วยตนเอง	6 (1.6)	22 (5.9)	112 (29.9)	122 (32.6)	112 (29.9)	3.83	0.977	มาก
11. กิจกรรมขันโตกกลางกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่ทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการนั่งเรือพายเพื่อรับประทานอาหารเย็นแบบขันโตก เพื่อชมทัศนียภาพภายในกว๊านพะเยา	15 (4.1)	23 (6.2)	91 (24.7)	143 (38.8)	97 (26.3)	3.77	1.037	มาก
12. กิจกรรมการหาปลาของชาวประมง เป็นกิจกรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษของชุมชนรอบกว๊านพะเยา โดยชาวประมงจะพายเรือ และใช้อุปกรณ์ในการจับปลาแบบพื้นบ้านในการจับปลาภายในกว๊านพะเยา	12 (3.2)	19 (7.8)	102 (27.5)	117 (31.5)	111 (29.9)	3.77	1.036	มาก

ตาราง 23 (ต่อ)

กิจกรรมทางน้ำที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปาน กลาง(3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก ที่สุด(5)			
13. กิจกรรมจับกาแพ่ฝ้ายสาयหมอกกลางกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้นั่งเรือพายสัมผัสกับสาयหมอกยามเช้าในกว๊านพะเยา พร้อมกับจับกาแพ่ร้อน ๆ รวมทั้งชมวิถีชีวิตของชาวประมงในกว๊านพะเยา	10 (2.4)	26 (7.1)	111 (30.2)	128 (34.8)	10 (2.7)	3.73	1.005	มาก
14. กิจกรรมการแข่งขันเรือใบในกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา	17 (4.6)	23 (6.2)	108 (29.1)	134 (31.5)	89 (24)	3.69	1.047	มาก
15. บานาน่าไป้ทกว๊านพะเยา เป็นเครื่องเล่นสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขอความท้าทาย ดั้นดั้น รวมทั้งได้สัมผัสความงดงามของทัศนียภาพในกว๊านพะเยาอีกด้วย	64 (17.4)	43 (11.7)	77 (21)	98 (26.7)	85 (23.2)	3.26	1.394	ปาน กลาง

จากตาราง 23 แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นในกวีานพะเยา พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การเวียนเทียนที่วัดติโลก-อาราม 2) ประเพณีลอยกระทง (ฮี่เบ็ง) 3) กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกวีานพะเยา 4) กิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” 5) กิจกรรมการแข่งขันเรือพาย 6) กิจกรรมน้ำพุดนตรี 7) กิจกรรมให้อาหารปลา (ศาลาปลา) 8) มวยทะเลกวีานพะเยา 9) กิจกรรมเรือปั่นกวีานพะเยา 10) กิจกรรมจักรยานน้ำ 11) กิจกรรมขันโตกกลางกวีานพะเยา 12) กิจกรรมการหาปลาของชาวประมง 13) กิจกรรมจับกาไฟฟ้าสายหมอกกลางกวีานพะเยา 14) กิจกรรมการแข่งขันเรือใบในกวีานพะเยา 15) บานาน่าไป้กวีานพะเยา

ตาราง 24 แสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาในอนาคต

กิจกรรมทางน้ำที่ควรมีที่กวีานพะเยา	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมีน้อย (2)	ควรมีปานกลาง (3)	ควรมีมาก (4)	ควรมีมากที่สุด (5)			
1. เทศกาลโคมไฟกลางกวีานพะเยา	9 (2.2)	21 (5.1)	83 (20.2)	131 (32)	166 (40.5)	4.03	1.006	มาก
2. พายเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงรอบกวีานพะเยา	8 (2)	18 (4.4)	95 (23.2)	145 (35.4)	144 (35.1)	3.97	0.967	มาก
3. พายเรือเก็บผักตบชวาในกวีานพะเยา	12 (2.9)	36 (8.8)	91 (22.3)	133 (32.6)	136 (33.3)	3.85	1.074	มาก
4. การล่องเรือดูนกในกวีานพะเยา	14 (3.4)	32 (7.5)	95 (23.2)	145 (35.4)	124 (30.2)	3.81	1.059	มาก
5. ตลาดน้ำกวีานพะเยา	22 (5.3)	40 (9.7)	94 (22.8)	113 (27.4)	143 (34.7)	3.76	1.180	มาก
6. การสร้างสะพานเชื่อมระหว่างกวีานพะเยาฝั่งตะวันออกไปยังฝั่งตะวันตก	38 (9.3)	25 (6.1)	94 (22.9)	119 (29)	134 (32.7)	3.70	1.244	มาก
7. การสร้างจุดแลนด์มาร์คกลางกวีานพะเยา เช่น รูปปั้นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกวีานพะเยา	26 (6.4)	32 (7.8)	100 (24.4)	132 (32.3)	119 (29.1)	3.70	1.155	มาก

ตาราง 24 (ต่อ)

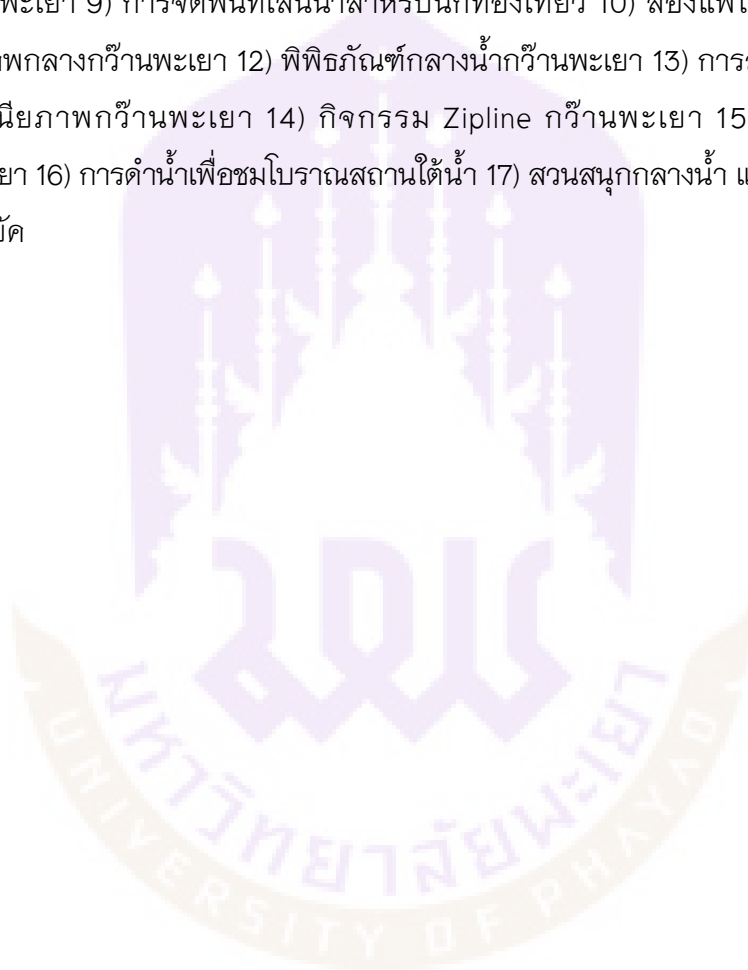
กิจกรรมทางน้ำที่ควรมีที่กว๊านพะเยา	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปานกลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มากที่สุด (5)			
8. หอดคอยชมทัศนียภาพกลางกว๊านพะเยา	28 (6.9)	35 (8.7)	92 (22.8)	125 (31)	123 (30.5)	3.69	1.190	มาก
9. การจัดพื้นที่เล่นน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว	37 (9)	38 (9.2)	89 (21.7)	124 (30.2)	123 (29.9)	3.63	1.249	มาก
10. ล่องแพไม้ไผ่	32 (7.8)	36 (8.8)	99 (24.2)	128 (31.3)	114 (27.9)	3.63	1.200	มาก
11. นั่งบอลลูนชมทัศนียภาพกลางกว๊านพะเยา	24 (5.6)	37 (9.1)	123 (30.1)	107 (26.2)	117 (28.7)	3.63	1.160	มาก
12. พิพิธภัณฑสถานน้ำกว๊านพะเยา	43 (10.5)	36 (8.8)	105 (25.7)	112 (27.5)	112 (27.5)	3.52	1.269	มาก
13. การสร้างกระเช้าลอยฟ้าเพื่อชม ทัศนียภาพกว๊านพะเยา	59 (14.4)	45 (11)	104 (25.4)	88 (21.5)	114 (27.8)	3.37	1.370	ปาน กลาง
14. กิจกรรม Zipline กว๊านพะเยา	42 (10.3)	47 (11.5)	142 (34.8)	88 (21.6)	89 (21.8)	3.33	1.229	ปาน กลาง

ตาราง 24 (ต่อ)

กิจกรรมทางน้ำที่ควรมีที่กว๊านพะเยา	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปานกลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มากที่สุด (5)			
15. อควาเรียมใต้น้ำในกว๊านพะเยา	62 (15.2)	45 (11)	108 (26.4)	89 (21.8)	105 (25.7)	3.32	1.368	ปานกลาง
16. การดำน้ำเพื่อชมโบราณสถานใต้น้ำ	65 (15.8)	48 (11.7)	115 (27.9)	92 (22.3)	92 (22.3)	3.24	1.346	ปานกลาง
17. สวนสนุกกลางน้ำ	65 (15.7)	57 (13.8)	105 (25.4)	89 (21.5)	97 (23.5)	3.23	1.369	ปานกลาง
18. พายเรือแคนู และเรือคายัค	51 (12.5)	59 (14.5)	151 (37)	83 (20.3)	64 (15.7)	3.12	1.210	ปานกลาง

จากตาราง 24 แสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาในอนาคต พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- 1) เทศกาลโคมไฟกลางกวีานพะเยา
- 2) พายเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงรอบกวีานพะเยา
- 3) พายเรือเก็บผักตบชวาในกวีานพะเยา
- 4) การล่องเรือตุงในกวีานพะเยา
- 5) ตลาดน้ำกวีานพะเยา
- 6) การสร้างสะพานเชื่อมระหว่างกวีานพะเยาฝั่งตะวันออกไปยังฝั่งตะวันตก
- 7) การสร้างจุดแลนด์มาร์คกลางกวีานพะเยา เช่น รูปปั้นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกวีานพะเยา
- 8) หอคอยชมทัศนียภาพกลางกวีานพะเยา
- 9) การจัดพื้นที่เล่นน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว
- 10) ล่องแพไม้ไผ่
- 11) นั่งบอลลูนชมทัศนียภาพกลางกวีานพะเยา
- 12) พิพิธภัณฑ์กลางน้ำกวีานพะเยา
- 13) การสร้างกระเช้าลอยฟ้าเพื่อชมทัศนียภาพกวีานพะเยา
- 14) กิจกรรม Zipline กวีานพะเยา
- 15) อควาเรียมใต้น้ำในกวีานพะเยา
- 16) การดำน้ำเพื่อชมโบราณสถานใต้น้ำ
- 17) สวนสนุกกลางน้ำ และ
- 18) พายเรือแคนูและเรือคายัค

ตาราง 25 แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่จำเป็นต้องมีในบริเวณกว้างพะเยา

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี(1)	ควรมีน้อย (2)	ควรมีปานกลาง (3)	ควรมีมาก (4)	ควรมีมากที่สุด (5)			
1. ห้องน้ำ	6 (1.4)	11 (2.7)	39 (9.4)	86 (20.8)	272 (65.7)	4.47	0.879	มากที่สุด
2. ถังขยะ	10 (2.5)	9 (2.2)	41 (10.1)	103 (25.4)	243 (59.9)	4.38	0.932	มากที่สุด
3. ม้านั่งตามจุดต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว	7 (1.7)	12 (3.0)	60 (14.8)	135 (33.3)	192 (47.3)	4.21	0.922	มากที่สุด
4. ติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	6 (1.4)	10 (2.4)	73 (17.6)	126 (30.4)	200 (48.2)	4.21	0.917	มากที่สุด
5. ลานจอดรถ	8 (2.0)	16 (4.0)	62 (15.3)	120 (29.6)	199 (49.1)	4.20	0.971	มาก
6. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	7 (1.7)	17 (4.1)	76 (18.4)	114 (27.7)	198 (48.1)	4.16	0.979	มาก
7. ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว	10 (2.4)	11 (2.7)	63 (15.2)	164 (39.5)	167 (40.2)	4.13	0.929	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปานกลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มากที่สุด (5)			
8. บ้ายสื่อความหมาย เช่น กฎระเบียบต่าง ๆ ของกวีานพะเยา	7 (1.7)	16 (3.9)	81 (19.6)	140 (33.8)	170 (41.1)	4.09	0.953	มาก
9. จุดถ่ายภาพสำหรับนักท่องเที่ยว	6 (1.5)	19 (4.7)	83 (20.5)	133 (32.9)	163 (40.3)	4.06	0.964	มาก
10. บริการอินเทอร์เน็ต	19 (4.7)	25 (6.2)	83 (20.4)	111 (27.3)	168 (41.4)	3.95	1.134	มาก
11. ร้านอาหาร	4 (1.0)	17 (4.2)	119 (29.3)	144 (35.5)	122 (30.0)	3.89	0.917	มาก
12. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	9 (2.2)	25 (6.1)	118 (28.6)	25 (6.1)	9 (2.2)	3.82	0.993	มาก
13. ที่พัก/โรงแรม/โฮมสเตย์	8 (2.0)	24 (5.9)	122 (30.1)	134 (33.1)	117 (28.9)	3.81	0.985	มาก
14. จุดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	6 (1.5)	36 (8.9)	118 (29.2)	125 (30.9)	119 (29.5)	3.78	1.015	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ	ความคิดเห็น (ความถี่(ร้อยละ))					ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
	ไม่ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปานกลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มากที่สุด (5)			
15. ร้านกาแฟ	7 (1.7)	17 (4.2)	136 (33.6)	143 (35.3)	102 (25.2)	3.78	0.930	มาก
16. มีสื่อให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว	13 (3.2)	39 (9.6)	119 (29.3)	113 (27.8)	122 (30)	3.72	1.091	มาก
17. แพ้ร้านอาหารในกว๊านพะเยา	48 (11.8)	42 (10.3)	93 (22.9)	102 (25.1)	121 (29.8)	3.51	1.329	มาก
18. ร้านบริการเช่าเบ็ดสำหรับนักท่องเที่ยว	30 (7.4)	49 (12.1)	127 (31.4)	107 (26.4)	92 (22.7)	3.45	1.180	มาก
19. บริษัทนำเที่ยว	26 (6.3)	68 (16)	145 (35.4)	84 (20.5)	87 (21.2)	3.34	1.168	ปานกลาง

จากตาราง 25 แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการที่จำเป็นต้องมี ในบริเวณกว๊านพะเยา พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ห้องน้ำ 2) ถังขยะ 3) ม้านั่งตามจุดต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว 4) ติดตั้งกล้องวงจรปิด เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 5) ลานจอดรถ 6) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย 7) ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว 8) ป้ายสื่อความหมาย เช่น กฎระเบียบต่าง ๆ ของกว๊านพะเยา 9) จุดถ่ายภาพสำหรับนักท่องเที่ยว 10) บริการอินเทอร์เน็ต 11) ร้านอาหาร ค่าเฉลี่ย 3.89 12) มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 13) ที่พัก/โรงแรม/โฮมสเตย์ 14) จุดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก 15.) ร้านกาแฟ 16) มีสื่อให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว 17) แพร้านอาหารในกว๊านพะเยา 18) ร้านบริการเช่าเบ็ด สำหรับนักท่องเที่ยว และ 19) บริษัทนำเที่ยว

โดยสรุปการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา คือ การท่องเที่ยวที่ใช้แหล่งน้ำเป็นองค์ประกอบหลักในการประกอบกิจกรรม โดยกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะใช้เรือเป็นยานพาหนะในการเดินทาง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงจะต้องมีองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity) กิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ (Activity) และที่สำคัญจะต้องมีระบบการรักษาความปลอดภัย (Safety) ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยาเป็น 2 มิติ ได้แก่ กิจกรรมทางน้ำในกว๊านพะเยา และกิจกรรมเชื่อมโยงในพื้นที่รอบกว๊านพะเยา การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา จะต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปผลกิจกรรมต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 26 แสดงผลสรุปความสอดคล้องของกิจกรรมการท่องเที่ยวในกว๊านพะเยา

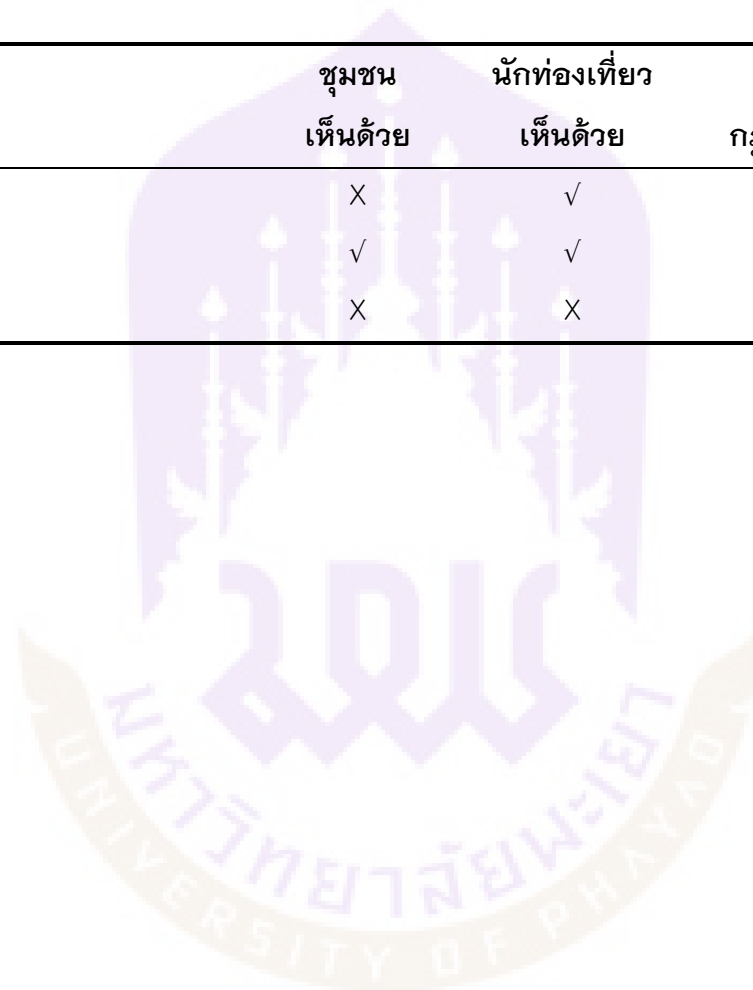
เวลา/พ.ศ.	กิจกรรม	ชุมชน เห็นด้วย	นักท่องเที่ยว เห็นด้วย	สอดคล้องกับ กฎหมาย/นโยบาย	ควรดำเนินการ พัฒนา
2530	ประเพณีลอยกระทงกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
2545	กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
2550	หาดอิงกว๊าน	✓	✓	✓	✓
	กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
	การเวียนเทียนที่วัดติโลกอาราม	✓	✓	✓	✓
2551	จักรยานน้ำกว๊านพะเยา	X	X	X	X
	การแต่งงานกลางกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
2553	การแข่งขันเรือพาย	✓	✓	✓	✓
	กิจกรรมมวยทะเลกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
	กิจกรรมน้ำพุดนตรีที่กว๊านพะเยา	✓	✓	X	✓
	กิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง”	✓	✓	✓	✓
2555	กิจกรรมตักบาตรทางน้ำ	✓	✓	✓	✓
2556	โครงการโฮมสเตย์ลอยน้ำ	X	X	X	X
2557	กิจกรรมขันโตกกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
2558	จับกาแฟผ่าสายหมอกกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓

ตาราง 27 แสดงความสอดคล้องของกิจกรรมในขนาดตักกับทุกภาคส่วน

กิจกรรม	ชุมชน	นักท่องเที่ยว	สอดคล้องกับ	ควรดำเนินการ
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	กฎหมาย/นโยบาย	พัฒนา
1. เทศกาลโคมไฟกลางกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
2. พายเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงรอบกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
3. พายเรือเก็บผักตบชวาในกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
4. การล่องเรือคูนกในกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
5. ตลาดน้ำกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
6. การสร้างสะพานเชื่อมฝั่งตะวันตก/ตะวันออก	X	✓	X	X
7. การสร้างจุดแลนด์มาร์คกลางกว๊านพะเยา	X	✓	X	X
8. หอคอยชมทัศนียภาพกลางกว๊านพะเยา	X	✓	X	X
9. การจัดพื้นที่เล่นน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว	✓	✓	✓	✓
10. ล่องแพไม้ไผ่	X	✓	✓	✓
11. นั่งบอลลูนชมทัศนียภาพกลางกว๊านพะเยา	✓	✓	✓	✓
12. พิพิธภัณฑ์กลางน้ำกว๊านพะเยา	X	✓	X	X
13. การสร้างกระเช้าลอยฟ้ากว๊านพะเยา	X	X	X	X
14. กิจกรรม Zipline กว๊านพะเยา	X	✓	X	X
15. อควาเรียมใต้น้ำในกว๊านพะเยา	X	✓	X	X
16. การดำน้ำเพื่อชมโบราณสถานใต้น้ำ	✓	✓	✓	✓

ตาราง 27 (ต่อ)

กิจกรรม	ชุมชน	นักท่องเที่ยว	สอดคล้องกับ	ควรดำเนินการ
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	กฎหมาย/นโยบาย	พัฒนา
17. สวนสนุกกลางน้ำ	X	√	X	X
18. พายเรือแคนู และเรือคายัค	√	√	√	√
19. บานาน่าโบ้ทกวี้นพะเยา	X	X	X	X

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 4 กำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

การกำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยามีผลการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

การประเมิน และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Matrix Analysis) เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา โดยการวิเคราะห์ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 1-3 แล้วนำมาจัดทำแบบประเมิน เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อม (SWOT) โดยใช้เทคนิคการสังเคราะห์ SWOT Matrix หลังจากนั้น นำแบบประเมินไปให้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 23 คน ทำการประเมิน (มีรายชื่ออยู่ในภาคผนวก) ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตาราง 28 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	21	91.30
หญิง	2	8.70
รวม	23	100
2. อายุ		
31-40 ปี	7	30.45
41-50 ปี	5	21.75
51-60 ปี	6	26.10
61-70 ปี	4	17.40
ไม่ระบุ	1	4.30
อายุเฉลี่ย 48.95 ปี		
รวม	23	100

ตาราง 28 (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	3	13.27
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	21.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	2	8.73
อนุปริญญา/เทียบเท่า	1	4.30
ปริญญาตรี	3	13.00
ปริญญาโท	5	21.70
ปริญญาเอก	3	13.00
ไม่ระบุ	1	4.30
รวม	23	100
4. ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร หรือผู้แทนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	2	8.70
ผู้บริหาร หรือผู้แทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท.)	4	17.40
อาจารย์/นักวิจัย/ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา	9	39.10
ตัวแทน/สมาชิก คณะกรรมการเครือข่ายประมงพื้นบ้านฯ	6	26.10
ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่รอบกว๊านพะเยา	2	8.70
รวม	23	100

จากตาราง 28 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ด้านเพศ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 91.30 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 8.70 ด้านอายุ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.45 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.10 ช่วงอายุ 41-50 คิดเป็นร้อยละ 21.75 ช่วงอายุ 61-70 คิดเป็นร้อยละ 17.40 และช่วงอายุอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.30

ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 21.70 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 21.70 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.27 ปริญญาตรี และปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 13 มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 8.73 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.30

ตำแหน่ง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นอาจารย์/นักวิจัย/ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 39.10 ตัวแทน/สมาชิก คณะกรรมการเครือข่ายประมงพื้นบ้านฯ คิดเป็นร้อยละ 26.10 ผู้บริหาร หรือผู้แทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท.) คิดเป็นร้อยละ 17.40 ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่รอบกว๊านพะเยา คิดเป็นร้อยละ 8.70 และผู้บริหาร หรือผู้แทนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 8.70

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกว๊านพะเยา (SWOT)

ตาราง 29 แสดงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกว๊านพะเยา (SWOT)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าถ่วงน้ำหนัก	ค่าคะแนน
จุดเด่น-จุดแข็ง (Strength)			
1. กว๊านพะเยาเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาหลายชนิด	4.27	0.15	0.64
2. กว๊านพะเยามีทัศนียภาพที่สวยงาม ถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ และมีชื่อเสียง เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนจังหวัดพะเยา	4.04	0.20	0.80
3. สถานที่ตั้งของกว๊านพะเยา และตัวเมืองพะเยา เชื่อมอำนวยความสะดวกการเดินทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจากตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนพหลโยธิน หรือถนนเอเชีย AH2	4.04	0.05	0.20
4. กว๊านพะเยามีเทศกาล ประเพณีทางน้ำที่น่าสนใจ และมีชื่อเสียง ได้แก่ การเวียนเทียนกลางน้ำวัดติโลกอาราม ประเพณีตานข้าวใหม่ใส่บาตรหลวง ฯลฯ	3.86	0.10	0.38
5. รอบกว๊านพะเยามีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจจำนวนมากที่จะพัฒนาเป็นสิ่งดึงดูดใจ เช่น หาดอิงกว๊านฟาร์มแกะ และท่าเรือโบราณ ซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเชื่อมโยงรอบกว๊านพะเยา	3.81	0.10	0.38

ตาราง 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่า คะแนน
จุดเด่น-จุดแข็ง (Strength) (ต่อ)			
6. กวีานพะเยามีกฎหมายที่คุ้มครองทั้งในด้านสิ่งปลูก สร้าง ยานพาหนะ มลพิษ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และ การอนุรักษ์ ซึ่งมีการบูรณาการในหลายหน่วยงาน	3.63	0.15	0.54
7. การบริการด้านที่พัก ทั้งโรงแรม เกสเฮ้าส์ และโฮมสเตย์บริเวณโดยรอบกวีานพะเยามีความพร้อม ในการรองรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่นักท่องเที่ยว สามารถเลือกพักได้ตามที่ต้องการ	3.40	0.05	0.17
8. บริเวณโดยรอบกวีานพะเยามีร้านอาหารที่หลากหลาย ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกรับประทานได้ตามต้องการ	3.36	0.10	0.33
9. จังหวัดพะเยามีบริษัทนำเที่ยวที่ให้บริกาณำเที่ยว ทั้งภายในและต่างประเทศ รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำ แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ภายในจังหวัดพะเยาได้อีกด้วย	2.86	0.10	0.28
รวม		1.00	3.72
จุดอ่อน/ข้อด้อย (Weakness)			
1. การเพิ่มขึ้นของสัตว์น้ำต่างถิ่น เช่น ปลาชะโด ปลา ซักเกอร์ มีผลทำให้พันธุ์ปลาดั้งเดิมถูกรุกราน และลดจำนวนลง	4.00	0.15	0.60
2. กวีานพะเยาเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียจากชุมชน จึงส่งผลทำให้คุณภาพน้ำเกิดการเสื่อมโทรม	3.95	0.10	0.39
3. ปัญหาการรุกรานที่ดินบริเวณรอบกวีานพะเยา ส่งผลให้ระบบนิเวศเกิดการเปลี่ยนแปลง	3.63	0.02	0.07
4. กวีานพะเยายังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา โดยเฉพาะ ห้องน้ำ Wi-Fi ฟรี และบริการด้านยานพาหนะ	3.61	0.03	0.10

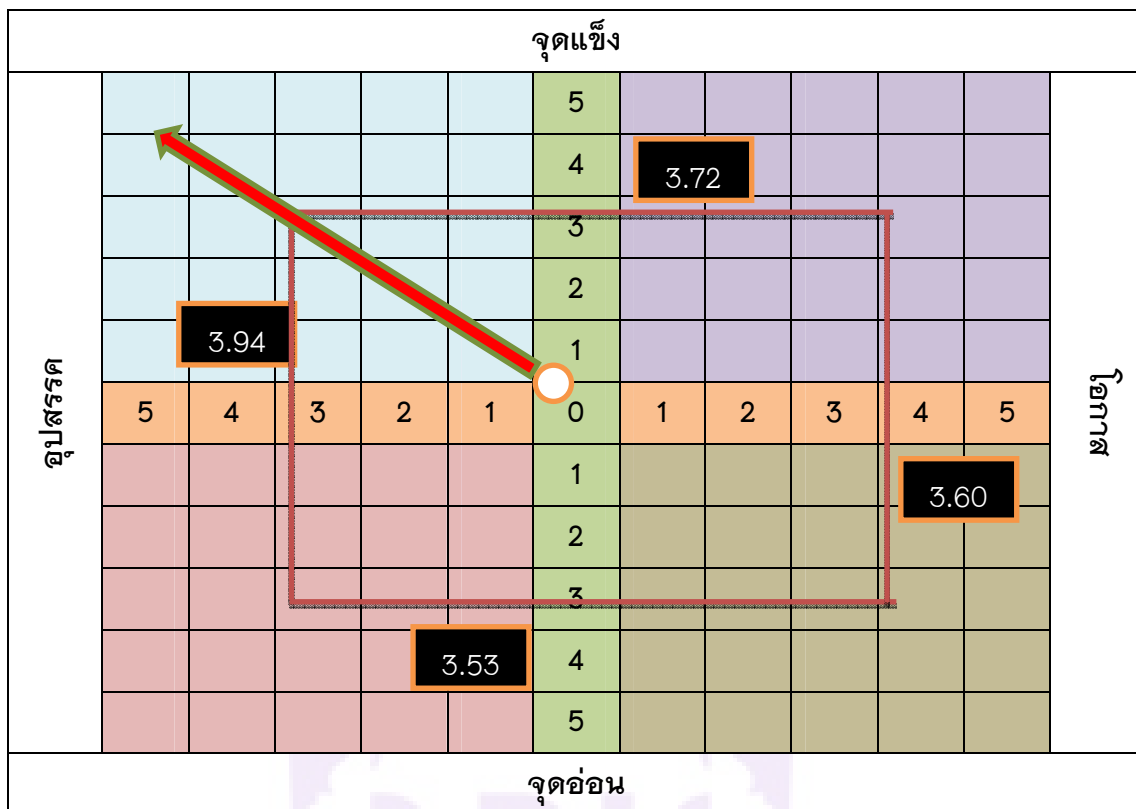
ตาราง 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่า คะแนน
จุดอ่อน/ข้อด้อย (Weakness) (ต่อ)			
5. การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยายังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร และยังขาดสื่อแขนงต่าง ๆ ที่จะประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาให้กับนักท่องเที่ยวทราบ	3.50	0.25	0.87
6. กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในกวีานพะเยามีน้อย จึงไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนกวีานพะเยาได้	3.47	0.1	0.34
7. กวีานพะเยาไม่มีแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เนื่องจากมีการบริหารจัดการหลายหน่วยงาน ซึ่งยากต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว	3.45	0.15	0.51
8. การเพิ่มจำนวนอย่างมากของสหราชอาณาจักรและกอล์ฟประสงค์ในกวีานพะเยา	3.27	0.20	0.65
รวม		1.00	3.53
โอกาส (Opportunity)			
1. ในอนาคต จังหวัดพะเยาจะมีการเปิดด่านชายแดนบ้านฮวกเป็นด่านชายแดนสากล ซึ่งกวีานพะเยาถือเป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งอยู่ระหว่างเส้นทางที่จะสามารถเชื่อมโยงเมืองท่องเที่ยวสำคัญ คือ เชียงใหม่-หลวงพระบาง	3.95	0.10	0.39
2. โครงการอันเนื่องมาจากพระดำริที่มุ่งเน้นให้จังหวัดพะเยาเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาประชาชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.95	0.10	0.39
3. การพัฒนาด้านโลจิสติกส์มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคมขนส่งที่สะดวก จึงส่งผลดีต่อธุรกิจต่าง ๆ มากมาย อาทิเช่น ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว	3.85	0.10	0.38

ตาราง 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่า คะแนน
โอกาส (Opportunity) (ต่อ)			
4. ในภาคเหนือและจังหวัดพะเยามีสถาบันการศึกษา ที่จะคอยสนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการ การวิจัย และการพัฒนาพื้นที่กว๊านพะเยาในด้านการท่องเที่ยว	3.77	0.10	0.37
5. ปัจจุบันทั่วโลกอยู่ในยุคของเทคโนโลยี ที่ทำให้ผู้คนก้าว เข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เป็นโลกที่ไร้พรมแดน และเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ในปัจจุบัน	3.73	0.15	0.55
6. นโยบายภาครัฐส่งเสริม “การพัฒนาเมืองพะเยา ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์”	3.42	0.25	0.85
7. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีนโยบายและ แผนการพัฒนากการท่องเที่ยว โดยมุ่งสู่การเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน	3.36	0.20	0.67
รวม		1.00	3.60
อุปสรรค (Threat)			
1. สภาพแวดล้อม และภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในบริเวณ กว๊านพะเยา มีผลต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เช่น ภัยแล้ง และน้ำท่วม	3.95	0.40	1.58
2. กว๊านพะเยามีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการอนุรักษ์ มากกว่าการพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้ ไม่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.85	0.15	0.57
3. สภาพทางเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองส่งผลให้การขยายตัว ของภาคอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวลดลง	3.70	0.20	0.74
4. การเปลี่ยนแปลงผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารระดับ จังหวัด ส่งผลต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา	4.23	0.25	1.05
รวม		1.00	3.94

การวิเคราะห์ SWOT Matrix

ภาพ 17 แสดงการวิเคราะห์ SWOT Matrix

จากภาพข้างต้น เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาในด้านต่าง ๆ และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ และกำหนดค่าคะแนน เพื่อทำ space matrix พบว่า ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยค่าที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ค่าคะแนนของจุดแข็งและอุปสรรค (x 3.72, y 3.94) ตำแหน่ง (Position) ของสถานการณ์ในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ตามแนวคิดของ อัลเบิร์ต ฮัมฟรี (Albert Humphrey) อยู่ในตำแหน่งจุดแข็งและอุปสรรค ซึ่งต้องกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ควรใช้กลยุทธ์การเจริญเติบโต (Growth Strategy) โดยสร้างความแตกต่าง (Differentiation) จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาด (Market) เป็นหลัก โดยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือนำสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เกิดความน่าสนใจ ขจัดข้อจำกัด และอุปสรรค สร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ (Diversification) และมีการเจาะตลาด (Market Penetration) กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน โดยมีแผนงานสำคัญ 5 ด้าน

ได้แก่ 1) แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ 2) แผนงานด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ทางน้ำและเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง) 3) แผนงานด้านการบริหารจัดการ และ 4) แผนงานด้านการสื่อสารทางการตลาด และการประชาสัมพันธ์ และ 5) แผนงานด้านการบริการ

โดยสรุปการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา จะต้องประยุกต์ใช้ กลยุทธ์การเจริญเติบโต โดยสร้างความแตกต่างทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังกว๊านพะเยามากขึ้น รวมทั้ง ควรมีการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบถึงสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมต่าง ๆ ของกว๊านพะเยา

การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

<p>วิสัยทัศน์: “กวีานพะเยา” แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนรากฐานวิถีประมง</p> <p>พันธกิจ: 1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ 2) พัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว/เส้นทางเชื่อมโยง 3) พัฒนาด้านการบริหารจัดการ 4) ส่งเสริมด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ 5) พัฒนาด้านการบริการ</p>				
แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ	แผนงานด้านกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว/เส้นทางเชื่อมโยง	แผนงานด้านการบริหารจัดการ	แผนงานด้านการตลาด/ประชาสัมพันธ์	แผนงานด้านการบริการ
<p>1. เส้นทางการบินจักรยานรอบกวีานพะเยาเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเมืองพะเยา</p> <p>2. เส้นทางพายเรือของเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในกวีานพะเยา</p> <p>3. จัดตั้งท่าเรือในชุมชนต่าง ๆ รอบกวีานพะเยาเพื่อเพิ่มสิ่งดึงดูดใจ และเส้นทางท่องเที่ยว</p> <p>4. จัดตั้งเขื่อนอนุรักษ์พันธุ์ปลาในทุกชุมชนรอบกวีานพะเยา</p> <p>5. จัดตั้งตลาดน้ำกวีานพะเยาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว</p>	<p>1. ปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งปลูกสร้างรอบกวีานพะเยาและสองข้างทางเข้ากวีานพะเยา</p> <p>2. จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชนประมงกลางกวีานพะเยา</p> <p>3. เส้นทางการท่องเที่ยวเรือแคนูในกวีานพะเยา</p> <p>4. เส้นทางเรือเพื่อเก็บผักตบชวา โดยการเชื่อมโยงวิถีชีวิตชาวประมงและภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>5. ตักบาตรทางน้ำกวีานพะเยาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา</p> <p>6. กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวโดยบูรณาการกับวิถีชีวิตชุมชนประมงรอบกวีานพะเยา</p> <p>7. เส้นทางพายเรือแคนูและเรือคายัค</p> <p>8. จัดทำพื้นที่เล่นน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว</p> <p>9. เทศกาลโคมไฟกวีานพะเยา</p> <p>10. ส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจิตบาตแม่น้ำสายหมอกกวีานพะเยา</p> <p>11. พัฒนาเส้นทางรถรางชมกวีานพะเยา และเมืองพะเยา</p> <p>12. ส่งเสริมเทศกาลประเพณี “दानข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง”</p> <p>13. กิจกรรมชมต้นดอกกวีานพะเยา</p> <p>14. เส้นทางแพไม้ไผ่เพื่อเชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชนประมงรอบกวีานพะเยา</p> <p>15. กิจกรรมการนั่งบอลลูนบริเวณกวีานพะเยา</p> <p>16. จัดการแข่งขันเรือพายระดับจังหวัดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยา</p>	<p>1. โครงการพัฒนากวีานพะเยาโดยการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพะเยา</p> <p>2. โครงการประชุมจัดทำแผนพัฒนากวีานพะเยาโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน</p> <p>3. โครงการบริหารจัดการขยะรอบกวีานพะเยา</p> <p>4. โครงการจัดตั้งป้ายสื่อความหมายบริเวณทางเข้าและรอบกวีานพะเยา</p> <p>5. โครงการจัดตั้งศูนย์ตำรวจท่องเที่ยวเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน</p> <p>6. โครงการพัฒนาด้านการขนส่งสาธารณะให้ครอบคลุมพื้นที่กวีานพะเยา</p> <p>7. โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวรอบกวีานพะเยา</p>	<p>1. ประกวดภาพถ่ายกวีานพะเยาเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว</p> <p>2. จัดอบรมการใช้สื่อออนไลน์สำหรับชุมชน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวกวีานพะเยา</p> <p>3. การจัดกิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญในแต่ละปีเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวกวีานพะเยา</p> <p>4. การทำหนังสือ เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา</p> <p>5. เทศกาลกินปลากวีานพะเยา</p> <p>6. การเขียนบล็อกเกอร์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวกวีานพะเยา</p>	<p>1. การให้บริการเรือแจวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา</p> <p>2. จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ</p> <p>3. การให้บริการเรือพลังงานแสงอาทิตย์กวีานพะเยา</p> <p>4. อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในพื้นที่รอบกวีานพะเยา</p> <p>5. การให้บริการมัคคุเทศก์น้อยกวีานพะเยา</p> <p>6. จัดอบรมด้านการใช้พาหนะในกวีานพะเยาสำหรับผู้ประกอบการและผู้ให้บริการทางน้ำ</p> <p>7. การบริการรถรางรอบเมืองพะเยา</p> <p>8. การบริการอาหาร และเครื่องดื่ม รอบกวีานพะเยา</p> <p>9. พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการโรงแรมร้านอาหารรอบกวีานพะเยา</p> <p>10. การบริการรถสามล้อถีบรอบกวีานพะเยา</p> <p>11. การบริการให้เช่าเรือแคนู</p> <p>12. การบริการเรือปั่นกวีานพะเยา</p> <p>13. บริการให้เช่าอุปกรณ์ในการเล่นน้ำ เช่น ท่วงยาง เสื้อชูชีพ</p>

ภาพ 18 แสดงการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ส่วนที่ 3 ความสำคัญของแผนงาน โครงการในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อ การท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ตาราง 30 แสดงความสำคัญของแผนงาน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
1. แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/ สิ่งดึงดูดใจ	4.36	0.809	มากที่สุด
2. แผนงานด้านกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว/ เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง	3.27	1.420	ปานกลาง
3. แผนงานด้านการบริหารจัดการ	3.00	1.264	ปานกลาง
4. แผนงานด้านการสื่อสารทางการตลาด และการประชาสัมพันธ์	2.81	1.328	ปานกลาง
5. แผนงานด้านการบริการ	1.90	1.221	น้อย

จากการวิเคราะห์เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม (SWOT Matrix) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ทำให้ทราบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ชุมชน และภาคเอกชน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจมาเป็นอันดับแรก โดยจะต้องมีการปรับปรุงพื้นที่บางส่วนของกวีานพะเยาให้เป็นจุดท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาที่กวีานพะเยาเพิ่มขึ้น อาทิเช่น การพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโบราณสถานร่องไฮให้สวยงาม การพัฒนาเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาทั้ง 17 ชุมชนรอบกวีานพะเยา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกวีานพะเยา สำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนรอบกวีานพะเยา เช่น การพัฒนาเส้นทางล่องเรือเพื่อชมวิถีชีวิตชาวประมงในกวีานพะเยา และการพัฒนากิจกรรมเชื่อมโยง เพื่อที่จะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่กวีานพะเยามีตัวเลือกในการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวยังชุมชนต่าง ๆ รอบกวีานพะเยา เช่น ชุมชนตีมัดบ้านร่องไฮ ชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านบัว และชุมชนการจักสานผักตบชวา เป็นต้น รวมทั้ง ยังมีแผนการพัฒนาอื่น ๆ ที่มีความสำคัญ และจะสามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ได้แก่ การบริหารจัดการร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาด้านการสื่อสารทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาด้านการบริการ เป็นต้น

ตาราง 31 แสดงโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
โครงการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ			
1. โครงการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางจักรยานรอบกว๊านพะเยาเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเมืองพะเยา	4.38	0.804	มากที่สุด
2. โครงการพัฒนาเส้นทางพายเรือของเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในกว๊านพะเยา	4.28	0.717	มากที่สุด
3. โครงการจัดตั้งท่าเรือในชุมชนต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา เพื่อเพิ่มสิ่งดึงดูดใจ และเส้นทางท่องเที่ยว	4.14	0.792	มาก
4. โครงการจัดตั้งเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาในทุกชุมชนรอบกว๊านพะเยา	4.09	0.830	มาก
5. โครงการจัดตั้งตลาดน้ำกว๊านพะเยาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.95	1.190	มาก
6. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งปลูกสร้างรอบกว๊านพะเยา และสองข้างทางเข้ากว๊านพะเยา	3.90	1.091	มาก
7. โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชนประมงกลางกว๊านพะเยา	3.90	1.044	มาก

โครงการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ พบว่า โครงการที่ควรพัฒนามากที่สุด ได้แก่ โครงการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางจักรยานรอบกว๊านพะเยาเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเมืองพะเยา และโครงการพัฒนาเส้นทางพายเรือของเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในกว๊านพะเยา ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนในระดับมาก คือ โครงการจัดตั้งท่าเรือในชุมชนต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา โครงการจัดตั้งเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาในทุกชุมชนรอบกว๊านพะเยา โครงการจัดตั้งตลาดน้ำกว๊านพะเยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งปลูกสร้างรอบกว๊านพะเยา และสองข้างทางเข้ากว๊านพะเยา และโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชนประมงกว๊านพะเยา และยังสอดคล้องกับผลการสัมมนา ซึ่งกว๊านพะเยาควรที่จะพัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจโดยเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้มีปริมาณน้ำในกว๊านพะเยาอยู่เต็มตลิ่ง

และใส่สะอาด โดยการการขุดลอก และการปรับปรุงประตูน้ำกว๊านพะเยาเพื่อทำการกักเก็บน้ำได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น เพื่อเชื่อมต่อการทำงานต่าง ๆ ในกว๊านพะเยา และการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำในกว๊านพะเยา รวมทั้ง การพัฒนาด้านศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงหาดอิงกว๊าน การปรับปรุงท่าเรือบ้านสาง การปรับปรุงท่าเรือโบราณบ้านต๋อน การปรับปรุงท่าเรือและจุดค้นชุดแต่งโบราณสถานบ้านร่องไฮ การปรับปรุงท่าเรือชุมชนประมงพื้นบ้านสันแกลบด้า และการฟื้นฟูทุ่งดอกบัวกว๊านพะเยา รวมทั้ง การฟื้นฟูพันธุ์ดอกบัวนานาชนิดที่เคยมีในกว๊านพะเยาให้กลับคืนมาแบ่งบาน และสวยงามในกว๊านพะเยาเช่นเดิม

ตาราง 32 แสดงโครงการด้านกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว/เส้นทางเชื่อมโยง

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
โครงการด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (ทางน้ำและเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวเชื่อมโยง)			
1. โครงการพัฒนาเส้นทางล่องเรือดูนกในกว๊านพะเยา	4.09	0.830	มาก
2. โครงการพัฒนาเส้นทางเรือเพื่อเก็บผักตบชวา โดยการเชื่อมโยงวิถีชีวิตชาวประมงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.09	0.830	มาก
3. โครงการตักบาตรทางน้ำกว๊านพะเยา ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	4.05	0.887	มาก
4. โครงการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว โดยบูรณาการกับวิถีชีวิตชุมชนประมงรอบกว๊านพะเยา	4.00	0.858	มาก
5. โครงการพัฒนาเส้นทางพายเรือแคนู และเรือคายัค	4.00	0.948	มาก
6. โครงการจัดทำพื้นที่เล่นน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว	4.00	1.000	มาก
7. โครงการเทศกาลโคมไฟกว๊านพะเยา	3.90	1.044	มาก
8. โครงการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวจิบกาแฟสาวยหมอกกว๊านพะเยา	3.85	1.014	มาก
9. โครงการพัฒนาเส้นทางรถรางชมกว๊านพะเยาและเมืองพะเยา	3.85	1.014	มาก

ตาราง 32 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
โครงการด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (ทางน้ำและเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยง) (ต่อ)			
10. โครงการส่งเสริมเทศกาลประเพณี “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง”	3.80	0.679	มาก
11. โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมชั้นโตก กว๊านพะเยา	3.80	1.056	มาก
12. โครงการพัฒนาเส้นทางแพไม้ไผ่เพื่อเชื่อมโยง วิถีชีวิตชุมชนประมงรอบกว๊านพะเยา	3.66	1.278	มาก
13. โครงการพัฒนากิจกรรมการนั่งบอลลูน บริเวณกว๊านพะเยา	3.50	1.100	มาก
14. โครงการจัดการแข่งขันเรือพายระดับจังหวัด โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยา	3.47	1.167	มาก

โครงการด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (ทางน้ำและเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยง) พบว่า กว๊านพะเยา ควรที่จะพัฒนาเส้นทางล่องเรือตุง เนื่องจากในแต่ละปีบริเวณ กว๊านพะเยา มีนกประจำถิ่นและนกอพยพจำนวนมาก ซึ่งพบอย่างน้อย 14 ชนิด เช่น นกเป็ดผีเล็ก นกยางกรอกพันธุ์จีน นกยางไฟธรรมดา และนกกวัก เป็นต้น กิจกรรมที่ควรพัฒนาตามลำดับ ได้แก่ โครงการพัฒนาเส้นทางล่องเรือตุงในกว๊านพะเยา โครงการพัฒนาเส้นทางเรือเพื่อเก็บ ผักตบชวา โดยการเชื่อมโยงวิถีชีวิตชาวประมงและภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการตัดบาตรทางน้ำ กว๊านพะเยาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โครงการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว โดยบูรณาการกับวิถีชุมชนประมงรอบกว๊านพะเยา โครงการพัฒนาเส้นทางพายเรือแคนู และเรือคายัค โครงการจัดทำพื้นที่เล่นน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว โครงการเทศกาลโคมไฟกว๊านพะเยา โครงการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจิตบาตไฟฟ้าสายหมอกกว๊านพะเยา โครงการพัฒนาเส้นทางรถรางชมกว๊านพะเยาและเมืองพะเยา โครงการส่งเสริมเทศกาลประเพณี “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมชั้นโตกกว๊านพะเยา โครงการพัฒนาเส้นทางแพไม้ไผ่เพื่อเชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชนประมงรอบกว๊านพะเยา โครงการพัฒนากิจกรรมการนั่งบอลลูนบริเวณกว๊านพะเยา และโครงการจัดการแข่งขันเรือพายระดับจังหวัด

โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยา ซึ่งยังสอดคล้องกับผลการสัมมนา คือ กวีานพะเยาควรที่จะพัฒนากิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยรอบกวีานพะเยา อาทิเช่น การพัฒนาเรือพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับวิถีประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในพื้นที่โดยรอบเพื่อให้เกิดการสร้างทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

ตาราง 33 แสดงโครงการด้านการบริหารจัดการ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
โครงการด้านการบริหารจัดการ			
1. โครงการการพัฒนา กวีานพะเยาโดยการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพะเยา	4.33	0.658	มากที่สุด
2. โครงการประชุมจัดทำแผนพัฒนา กวีานพะเยา โดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	4.28	0.783	มากที่สุด
3. โครงการบริหารจัดการขยะรอบกวีานพะเยา	4.23	0.830	มากที่สุด
4. โครงการจัดตั้งป้ายสื่อความหมายบริเวณทางเข้าและรอบกวีานพะเยา	4.04	0.804	มาก
5. โครงการจัดตั้งศูนย์ตำรวจท่องเที่ยว เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน	4.01	0.864	มาก
6. โครงการพัฒนาด้านการขนส่งสาธารณะให้ครอบคลุมพื้นที่กวีานพะเยา	4.00	0.774	มาก
7. โครงการติดตั้งกล่องวงจรปิดเพื่อรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวรอบกวีานพะเยา	3.95	1.190	มาก

โครงการด้านการบริหารจัดการในระดับมากที่สุด พบว่า กวีานพะเยาควรที่จะพัฒนาควบคู่ไปกับการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพะเยา และมีการประชุมจัดทำแผนพัฒนา กวีานพะเยาโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งควรมีการบริหารจัดการขยะบริเวณพื้นที่โดยรอบกวีานพะเยา เพื่อให้เกิดการสร้างทัศนียภาพที่สวยงาม

เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจเมื่อเดินทางมาเยี่ยมชมกว๊านพะเยา ซึ่งสอดคล้องกับการสัมมนา คือ การพัฒนากว๊านพะเยาควรมีการบูรณาการร่วมกันในทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อกำหนดทิศทางร่วมกันในการบริหารจัดการ รวมทั้งจะต้องบูรณาการร่วมกับสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลด้านการวิจัยและพัฒนากว๊านพะเยา ให้เกิดความยั่งยืน

นอกจากนี้ ควรมีการบริหารจัดการ โดยเน้นการจัดการขยะรอบกว๊านพะเยา การจัดตั้งป้ายสื่อความหมายบริเวณทางเข้าและรอบกว๊านพะเยา การจัดตั้งศูนย์ตำรวจท่องเที่ยว เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน การพัฒนาด้านการขนส่งสาธารณะ ให้ครอบคลุมพื้นที่กว๊านพะเยา และการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวรอบกว๊านพะเยา ซึ่งเป็นการเห็นชอบในที่ประชุม

ตาราง 34 แสดงโครงการด้านการสื่อสารทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
โครงการด้านการสื่อสารทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์			
1. โครงการประกวดภาพถ่ายกว๊านพะเยา เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว	4.25	0.786	มากที่สุด
2. โครงการจัดอบรมการใช้สื่อออนไลน์สำหรับชุมชน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวกว๊านพะเยา	4.20	0.695	มากที่สุด
3. โครงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญในแต่ละปี เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวกว๊านพะเยา	4.20	0.767	มากที่สุด
4. โครงการประกวดการทำหนังสือ เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา	4.00	1.123	มาก
5. โครงการส่งเสริมและพัฒนาเทศกาลกินปลา กว๊านพะเยา	4.00	0.917	มาก
6. โครงการประกวดการเขียนบล็อกเกอร์ ด้านการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว กว๊านพะเยา	3.95	0.944	มาก

โครงการด้านการสื่อสารทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ พบว่า กวีานพะเยา ควรพัฒนาโครงการต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญ คือ จัดประกวดภาพถ่ายกวีานพะเยา การจัดอบรมการใช้สื่อออนไลน์สำหรับชุมชน การจัดกิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรม ที่สำคัญในแต่ละปี การประกวดการทำหนังสือกวีานพะเยา การส่งเสริมและพัฒนาเทศกาลกินปลา กวีานพะเยา และการประกวดการเขียนบล็อกเกอร์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว กวีานพะเยา และผลการสัมมนาสรุปได้ว่า กวีานพะเยาควรพัฒนาการจัดทำแอปพลิเคชัน เพื่อสื่อความหมายแลนด์มาร์คกวีานพะเยา รวมทั้ง จัดทำสื่อเรื่องเล่ากวีานพะเยาเพื่อใช้เป็นการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา และจังหวัดพะเยา

ตาราง 35 แสดงโครงการด้านการบริการ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
โครงการด้านการบริการ			
1. โครงการพัฒนาและการให้บริการเรือแจวประมง พื้นบ้านกวีานพะเยา	4.38	0.920	มากที่สุด
2. โครงการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ	4.19	0.749	มาก
3. โครงการพัฒนาและการให้บริการเรือพลังงาน แสงอาทิตย์กวีานพะเยา	4.14	1.014	มาก
4. โครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในพื้นที่ รอบกวีานพะเยา	4.14	0.792	มาก
5. โครงการพัฒนาและให้บริการมัคคุเทศก์น้อย กวีานพะเยา	4.14	0.727	มาก
6. โครงการจัดอบรมด้านการใช้พาหนะในกวีาน พะเยา สำหรับผู้ประกอบการและผู้ให้บริการทางน้ำ	3.90	0.768	มาก
7. โครงการพัฒนาการบริการรถรางรอบเมืองพะเยา	3.90	0.943	มาก
8. โครงการพัฒนาการบริการอาหาร และเครื่องดื่ม รอบกวีานพะเยา	3.90	0.943	มาก
9. โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหารรอบกวีานพะเยา	3.85	0.963	มาก

ตาราง 35 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ความหมาย
โครงการด้านการบริการ (ต่อ)			
10. โครงการส่งเสริมการบริการรถสามล้อถีบ รอบกว๊านพะเยา	3.80	1.077	มาก
11. โครงการพัฒนาการบริการให้เช่าเรือแคนู	3.80	1.123	มาก
12. โครงการพัฒนาการบริการเรือปั่นกว๊านพะเยา	3.61	1.244	มาก
13. โครงการบริการให้เช่าอุปกรณ์ในการเล่นน้ำ เช่น ห่วงยาง เสื้อชูชีพ	3.47	1.167	มาก

โครงการด้านการบริการที่มีความสำคัญ โดยเรียงลำดับจากระดับมากที่สุด คือ การพัฒนาและการให้บริการเรือแจวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ การพัฒนา และการให้บริการเรือพลังงานแสงอาทิตย์กว๊านพะเยา การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในพื้นที่ รอบกว๊านพะเยา การพัฒนาและให้บริการมัคคุเทศก์น้อยกว๊านพะเยา การจัดอบรมด้านการใช้ พาหนะในกว๊านพะเยา สำหรับผู้ประกอบการ และผู้ใช้บริการทางน้ำ การพัฒนาการบริการ ธรรมชาติรอบเมืองพะเยา การพัฒนาการบริการอาหารและเครื่องดื่มรอบกว๊านพะเยา การพัฒนา ศักยภาพผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหารรอบกว๊านพะเยา การส่งเสริมการบริการรถสามล้อถีบ รอบกว๊านพะเยา การพัฒนาการบริการให้เช่าเรือแคนู การพัฒนาการบริการเรือปั่นกว๊านพะเยา และการบริการให้เช่าอุปกรณ์ในการเล่นน้ำ เช่น ห่วงยาง เสื้อชูชีพ

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นการพัฒนาโครงการด้านการบริการ พบว่า กว๊านพะเยา ควรพัฒนาการให้บริการเรือแจวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา และการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูล นักท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญที่จะเป็น แหล่งให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประชุมกลุ่มย่อย คือ กว๊านพะเยาควรพัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังกว๊านพะเยา

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา และ 4) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ประกอบด้วย กฎหมาย 6 ฉบับ ได้แก่ 1) พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินบริเวณกว๊านพะเยา พ.ศ. 2482 2) พระราชบัญญัติกรมประมง พ.ศ. 2558 3) พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 4) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 5) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และ 6) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 จากการศึกษาพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา สามารถจำแนกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะ 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ 4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน 5) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชและพันธุ์ไม้ ทั้งนี้ กว๊านพะเยายังเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีคุณค่าทางระบบนิเวศที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป

ในส่วนของนโยบายในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา พบว่า จังหวัดพะเยามีนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา ตามยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561-2564 โดยบูรณาการในหลาย ๆ หน่วยงาน ภายใต้วิสัยทัศน์ “การพัฒนาเมืองพะเยา

ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์” โดยมีประเด็นด้านการพัฒนา 5 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และการบริการ 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) การพัฒนามาตรฐานและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 4) การพัฒนาด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว 5) การพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา สรุปได้ว่า ชุมชนท้องถิ่นต้องการที่จะพัฒนาท่าเรือของแต่ละชุมชนทั้งหมด 17 ชุมชน ให้เป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา อนุบาลพันธุ์ปลา ก่อนที่จะปล่อยลงสู่กวีานพะเยารวมทั้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในกวีานพะเยา และการกำหนดตำแหน่งของโบราณสถานภายในกวีานพะเยา โดยมีซากโบราณสถานจำนวนทั้งสิ้น 26 จุด ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานใด ๆ รวมทั้ง การพัฒนาเส้นทางทางการท่องเที่ยวทางน้ำ โดยใช้เรือประมงพื้นบ้านเป็นพาหนะนำนักท่องเที่ยวล่องเรือเพื่อชมวิถีชีวิตประมงในแต่ละชุมชน โดยมีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ชุมชน และภาคเอกชน เพื่อสร้างเส้นทางทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในกวีานพะเยา มีการเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชุมชนรอบกวีานพะเยา และในส่วนของภาคเอกชน พบว่า ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนากวีานพะเยา ร่วมกับภาครัฐบาล และภาคประชาชน โดยที่มีการร่วมกันกำหนดทิศทางในการพัฒนา เพื่อที่จะสามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาไปในทิศทางเดียวกัน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกภาคส่วน

สรุปผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสุ่มขนาดตัวอย่างแบบง่าย และทำการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการเรือบริเวณวัดติโลกอาราม จำนวนทั้งสิ้น 425 คน ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 26 ปี มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีกวีานพะเยาเป็นจุดหมายปลายทางหลักในการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมากับเพื่อน โดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทาง มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรวมคนละ 1,274.40 บาท ความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรม

ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา เช่น การเวียนเทียนวัดติโลกอาราม ($\bar{X} = 4.59$) ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ($\bar{X} = 4.41$) และกิจกรรมไหว้พระกลางน้ำกว๊านพะเยา ($\bar{X} = 4.31$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดที่นักท่องเที่ยวอยากให้มีในกว๊านพะเยา และในส่วนของกิจกรรมในอนาคตที่ควรเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่า เทศกาลโคมไฟกลางกว๊านพะเยา ($\bar{X} = 4.03$) อยู่ในระดับมาก และเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ ที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยาเพิ่มมากขึ้น รวมทั้ง ควรมีกิจกรรมพายเรือเพื่อชมวิถีชีวิตของชาวประมงรอบกว๊านพะเยา ($\bar{X} = 3.97$) ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่สื่อถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของกว๊านพะเยา ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่จำเป็นต้องมีในบริเวณกว๊านพะเยา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในระดับมาก โดยเห็นว่าห้องน้ำ ($\bar{X} = 4.47$) มีความจำเป็นมากที่สุด และควรมีถึงขยะ ($\bar{X} = 4.38$) ในบริเวณจุดต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา รวมทั้ง ควรมีม้านั่งตามจุดต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.21$) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังกว๊านพะเยา

สรุปผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

แนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา พบว่า เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยาในด้านต่าง ๆ และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ และกำหนดค่าคะแนนเพื่อทำ space matrix พบว่า ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยค่าที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ค่าคะแนนของจุดแข็งและอุปสรรค (x 3.72, y 3.94) ตำแหน่ง (Position) ของสถานการณ์ในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ตามแนวคิดของ อัลเบิร์ต ฮัมฟรี (Albert Humphrey, 2005) อยู่ในตำแหน่งจุดแข็งและอุปสรรค ซึ่งต้องกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ควรใช้กลยุทธ์การเจริญเติบโต (Growth Strategy) ซึ่งเป็นกลยุทธ์พื้นฐานระดับองค์กร มี 2 ปัจจัย คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาด (Market) ประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์หลัก ซึ่งประยุกต์เป็นตำแหน่งเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา คือ กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development Strategy) กลยุทธ์การเจาะตลาด (Market Penetration Strategy) กลยุทธ์การพัฒนาตลาด (Market Development Strategy) และกลยุทธ์การเติบโตด้วยธุรกิจใหม่ (Diversification Strategy) และอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ได้แก่ กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง (Differentiation strategy) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่นำเสนอสินค้าและบริการ

ที่มุ่งเน้นให้ผู้บริโภครู้สึกถึงคุณค่า และความแตกต่างที่ไม่มีในผู้ประกอบการรายอื่น ในอุตสาหกรรมเดียวกัน สร้างความภักดีในตราสินค้าให้เกิดขึ้น และทำให้สามารถตั้งราคา ได้ค่อนข้างสูงกว่า เนื่องจากไม่สามารถหาสินค้าและบริการแบบนี้ได้จากที่อื่น ซึ่งความแตกต่างที่ว่า จะต้องแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จึงจะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ และเลือกใช้สินค้า หรือบริการนั้น ๆ ดังนั้นสรุปได้ว่า การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ควรเน้นการพัฒนาจุดแข็งให้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น โดยขจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้ง ควรพัฒนาด้านแผนและโครงการที่จะสามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา อาทิเช่น แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ โครงการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางการบิน จักรยานรอบกวีานพะเยา เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเมืองพะเยา โครงการพัฒนา เส้นทางกายภาพของเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในกวีานพะเยา โครงการพัฒนาและการให้บริการเรือแจวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา โครงการ พัฒนากวีานพะเยาโดยการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดพะเยา โครงการประชุมจัดทำแผนพัฒนากวีานพะเยาโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โครงการบริหารจัดการขยะรอบกวีานพะเยา โครงการประกวดภาพถ่ายกวีานพะเยา เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว โครงการจัดอบรมการใช้สื่อออนไลน์ สำหรับชุมชน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา และโครงการส่งเสริม การจัดกิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญในแต่ละปี เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว กวีานพะเยา เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

จากการศึกษากฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา พบว่า ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกวีานพะเยา ประกอบด้วย พระราชกำหนดเขตหวงห้ามที่ดินบริเวณกวีานพะเยา พ.ศ. 2482 พระราชบัญญัติกรมประมง พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 โดยกฎหมาย ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ล้วนแล้วแต่มีข้อบังคับใช้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่กวีานพะเยา ซึ่งมีข้อห้ามต่าง ๆ ในด้านการกำหนดสิ่งปลูกสร้าง การใช้ยานพาหนะ

การควบคุมมลพิษ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการปลูกพืชและพันธุ์ไม้ ซึ่งสอดคล้องกับ
 อิศว์ เนติธรรมกุล (2549) ได้ทำการศึกษา เรื่อง พันธกรณีของประเทศไทยภายใต้อนุสัญญาว่าด้วย
 พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำ กล่าวว่า
 ประเทศไทยได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างฉลาด
 และการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ โดยในการนี้ได้พิจารณาถึงแผนการดำเนินงาน และโดยเฉพาะ
 การตรวจสอบถึงการมีอยู่ และครอบคลุมของกฎหมายไทย ว่าสามารถนำมาปรับใช้กับการจัดการ
 และการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำได้อย่างพอเพียง และสอดคล้องกับแนวทางอนุสัญญาหรือไม่
 ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยเฉพาะสำหรับการอนุรักษ์
 และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ แต่มีกฎหมายที่มีบทบัญญัติที่สามารถนำมาปรับใช้กับการอนุรักษ์
 และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้หลายฉบับ โดยมีทั้งกฎหมายที่มีเนื้อหาครอบคลุมในเรื่องการจัดการ
 สิ่งแวดล้อมในภาพรวมของประเทศ เพื่อกำหนดทิศทางในการอนุรักษ์และจัดการสิ่งแวดล้อม
 และกฎหมายที่มีบทบัญญัติในการควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ชุ่มน้ำเฉพาะเรื่อง เช่น
 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 ซึ่งมีเนื้อหาในการคุ้มครองแหล่งน้ำ
 เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ เพื่อการสัญจรทางน้ำ พระราชบัญญัติการประมง 2490 ซึ่งมีเนื้อหา
 ในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรประมงที่อยู่ในแหล่งน้ำ เป็นต้น

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา พบว่า หลายหน่วยงานในจังหวัดพะเยามีนโยบาย
 ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว อาทิเช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา
 สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา สำนักงานจังหวัดพะเยา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
 โดยมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากว๊านพะเยา พ.ศ. 2561-2564 ภายใต้วิสัยทัศน์ “การพัฒนา
 เมืองพะเยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์”
 โดยมีประเด็นด้านการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และการบริการ
 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนามาตรฐานและบุคลากร
 ด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนา
 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยมีเป้าหมายในเรื่องเศรษฐกิจและการสร้างรายได้
 จากการท่องเที่ยว ซึ่งในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยาจะเน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์
 ในด้านการพัฒนากว๊านพะเยา จะเน้นในเรื่องของการสร้างกิจกรรมเพื่อดึงดูด
 นักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวที่กว๊านพะเยามากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางน้ำ
 ซึ่งทางสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา มีนโยบายที่จะสร้างท่าเรือเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแห่ง
 บริเวณชุมชนประมงบ้านสันแกลบดำ ชุมชนวัดบุญยืน เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยว
 แห่งใหม่เพิ่มขึ้น เช่น การพายเรือชมวิถีประมงบ้านเชื่อมโยงน้ำป่อทิพย์ วัดพระธาตุหนองแก้ว

และสะตือกว๊านพะเยา โดยมีการเชื่อมโยงกับชุมชนหัตถกรรมต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา ด้านทิศตะวันตก ได้แก่ ชุมชนตีมีด ชุมชนการทำปลาลัม ชุมชนจักสาน ชุมชนครกหิน และชุมชนแกะสลักพระพุทธรูปหินทราย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิษณุ สกกุลเจียมใจ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากว๊านพะเยาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระบุว่า สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยาในปัจจุบัน มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา อาทิเช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดพะเยา มีการประสานงานจัดทำแผนงาน/โครงการ ในรูปแบบบูรณาการกับการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวของจังหวัด และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา มีการส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม งานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดพะเยา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตามฤดูกาลต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีการจัดการ ส่งเสริม ช่วยเหลือ ด้านการกำจัดผักตบชวา มีการก่อสร้างอุทยานการเรียนรู้บริเวณกว๊านพะเยา เพื่อส่งเสริมให้เป็น ศูนย์การเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยว และบุคคลที่สนใจ และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด จังหวัดพะเยา เป็นแหล่งให้ความรู้ด้านการประมง พันธุ์ปลา การขยายพันธุ์ปลา และเป็นสถานที่ พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกายของประชาชน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

จากการศึกษา ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา พบว่า ชุมชนท้องถิ่นต้องการที่จะพัฒนาท่าเรือของแต่ละชุมชน ทั้งหมด 17 ชุมชน ให้เป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา อนุบาลพันธุ์ปลา ก่อนที่จะปล่อยลงสู่กว๊านพะเยา รวมทั้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในกว๊านพะเยา เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณสัตว์น้ำในกว๊านพะเยา เริ่มลดน้อยลง เนื่องมาจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่น คุณภาพน้ำ ปริมาณน้ำ รวมทั้งปริมาณปลาต่างถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลต่อการลดจำนวนลงของปลาในกว๊านพะเยา การสร้างเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา ในชุมชนต่าง ๆ จึงเป็นการช่วยอนุรักษ์พันธุ์ปลาได้อีกวิธีหนึ่ง โดยจะมีการอนุบาลพันธุ์ปลา ในเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาของชุมชนต่าง ๆ เมื่อปลาที่มีขนาดที่เหมาะสมแล้วจึงจะปล่อยลงสู่กว๊านพะเยาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ เอื้ออิศรา หงส์ศิริบุญ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกว๊านพะเยาและพื้นที่โดยรอบ กล่าวว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนฝั่งเมือง และฝั่งเกษตร มีความแตกต่างกัน คือ ประชาชนฝั่งเมืองส่วนใหญ่ มีอาชีพทางด้านที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การเป็นลูกจ้างพนักงานบริษัทต่าง ๆ การค้าขาย และการรับราชการ ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนากว๊านพะเยาและพื้นที่โดยรอบ

จึงเป็นไปในลักษณะการคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการของจังหวัด และในการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับกว๊านพะเยา เน้นการทำประชาพิจารณ์ ในขณะที่ประชาชนฝั่งเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ การเกษตร และการประมง มีความต้องการในการจัดการกว๊านพะเยา โดยชุมชนวางกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ เพื่อใช้ปฏิบัติกันเองภายในชุมชน โดยให้ภาครัฐ และเอกชน เป็นที่ปรึกษา

ในส่วนของภาคเอกชน พบว่า ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจต่าง ๆ หลายนาย ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนากว๊านพะเยา ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งด้านผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มองว่า การพัฒนากว๊านพะเยาจะต้องมีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยหากมีการบริหารจัดการร่วมกัน จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาสูงสุด อาทิเช่น มีการวางแผนและกำหนดทิศทางในการพัฒนาร่วมกัน และให้ชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้ขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนา เพื่อให้แผนพัฒนานั้นเกิดความยั่งยืน และเป็นการกระจายรายได้ ให้กับคนในชุมชน โดยภาคเอกชนสามารถสนับสนุนในด้านงบประมาณในการดำเนินงาน และพัฒนาสินค้า บริการ และผลิตภัณฑ์ในชุมชนได้ หากมีการพัฒนาโดยการบูรณาการร่วมกัน หลายภาคส่วนเช่นนี้ การพัฒนาย่อมจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดประโยชน์กับทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับ อานนท์ ชูระ (2553) ได้ทำการศึกษา แนวทางการบริหารจัดการกว๊านพะเยา ในพื้นที่ของเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กล่าวว่า ในด้านการอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐาน โดยภาพรวมแล้ว กว๊านพะเยายังต้องการพัฒนา ปรับปรุงในด้าน การให้ความรู้ ความเข้าใจในหลักการการท่องเที่ยวแก่ผู้ประกอบการ และการมีส่วนร่วม ของประชาชนในท้องถิ่น เพราะว่า การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวขึ้นด้วยพื้นฐาน ความร่วมมือกัน ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทั้งประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจ ท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักท่องเที่ยว ในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยาครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนกว๊านพะเยา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 27 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานเรียนนักศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 16,257.43 บาท อาศัยอยู่ใน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งจากผลการศึกษา มีประเด็นที่สอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับ

อานนท์ ฐระ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกว๊านพะเยาในพื้นที่ของเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา กล่าวว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวบริเวณกว๊านพะเยา เป็นเพศหญิงเช่นเดียวกัน มีอายุระหว่าง 36-45 ปี แต่ผลการศึกษาครั้งนี้โดยเฉลี่ย คือ 27 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,001 บาทขึ้นไป สอดคล้อง 16,000 บาท และกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระและกิจการส่วนตัว

2. ข้อมูลการเดินทางและการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และกว๊านพะเยาถือเป็นจุดหมายปลายทางหลักในการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนกว๊านพะเยา ส่วนใหญ่เคยเดินทางมาเยือนกว๊านพะเยาก่อนหน้านี้แล้ว ในด้านของผู้ร่วมเดินทางโดยเฉลี่ย จำนวน 3 คน และนิยมเดินทางมากับเพื่อน โดยรับรู้ข้อมูลของกว๊านพะเยาจากเพื่อนและญาติ โดยจะพักค้างคืนเฉลี่ย 2 คืน และนักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืนส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่ที่กว๊านพะเยา 2 ชั่วโมง และมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยคนละ 1,274.40 บาท ซึ่งสอดคล้องกับ กัลยกร รัฐชิตา (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินมูลค่าด้านนันทนาการเพื่อการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล ระบุว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมายังเขื่อนภูมิพลเพื่อชมวิวทิวทัศน์ โดยใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง และเดินทางมากับญาติพี่น้อง

3. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำของกว๊านพะเยา จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา ทั้งที่เป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และกิจกรรมทางด้านวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีความคิดเห็นในระดับมาก ว่ากิจกรรมเหล่านั้นควรที่จะมีในกว๊านพะเยาต่อไป เพื่อส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา รวมทั้ง ในส่วนของกิจกรรมในอนาคตที่ควรเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่า เทศกาลโคมไฟกลางกว๊านพะเยาเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ และจะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยาเพิ่มมากขึ้น และกว๊านพะเยาควรมีกิจกรรมพายเรือเพื่อชมวิถีชีวิตของชาวประมงรอบกว๊านพะเยา ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่สื่อถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของกว๊านพะเยาอีกด้วย ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่จำเป็นต้องมีในบริเวณกว๊านพะเยา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่า ห้องน้ำมีความจำเป็นมากที่สุด และควรมีถึงชยะในบริเวณจุดต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา รวมทั้งควรมีม้านั่งตามจุดต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ กนกอร อาสาแข็ง (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาพื้นที่นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวทางน้ำ ได้กล่าวถึง

ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญที่สุด คือ การเข้าถึง และการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้ง การบริการด้านห้องน้ำ/ส้วม ดังนั้น จะเห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนกว๊านพะเยา ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกิดความประทับใจ และเดินทางกลับมาเยือน กว๊านพะเยาอีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม ในการทำกิจกรรมในกว๊านพะเยา จะต้องคำนึงถึง ข้อกำหนดต่าง ๆ ด้วย เนื่องจากกว๊านพะเยาเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ และมีความหลากหลาย ทางชีวภาพ อยู่ในความดูแลของหลายภาคส่วน ซึ่งการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของกว๊านพะเยา จะต้องคำนึงถึงปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมนูญ พ.ศ. 2554 ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของนโยบายการพัฒนากว๊านพะเยาที่มีต่อสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ของชุมชนริมกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กล่าวว่า กว๊านพะเยาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านระบบนิเวศน์ ด้วยเช่นเดียวกัน เช่น เสียง ครุฑมลพิษ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะมากับการท่องเที่ยว ดังนั้น จะเห็นว่า การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา จำเป็นต้องคำนึงถึง ผลกระทบต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อการทำลายระบบนิเวศน์ และความหลากหลายทางชีวภาพ ของกว๊านพะเยา รวมทั้ง จะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายที่ครอบคลุมกว๊านพะเยาทั้งหมด เพื่อที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่มีความยั่งยืน และสอดคล้องกับระเบียบ กฎหมาย และข้อปฏิบัติ ต่าง ๆ และสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากว๊านพะเยา จะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยาด้วย

อภิปรายการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา พบว่า เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ของกว๊านพะเยาในด้านต่าง ๆ และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และกำหนดค่าคะแนน เพื่อทำ space matrix พบว่า ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยค่าที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ค่าคะแนนของจุดแข็งและอุปสรรค (x 3.72, y 3.94) ตำแหน่ง (Position) ของสถานการณ์ ในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ตามแนวคิดของ อัลเบิร์ต ฮัมฟรีย์ (Albert Humphrey, 2005) อยู่ในตำแหน่งจุดแข็งและอุปสรรค ซึ่งต้องกำหนดกลยุทธ์ กลยุทธ์ของกลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ควรใช้กลยุทธ์การเจริญเติบโต (Growth Strategy) โดยสร้างความแตกต่าง (Differentiation) จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาด (Market) เป็นหลัก โดยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือนำสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ให้เกิด

ความน่าสนใจ ขจัดข้อจำกัดและอุปสรรค สร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ (Diversification) และมีการเจาะตลาด (Market Penetration) กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน โดยมีแผนงานสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ 2) แผนงานด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ทางน้ำและเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง) 3) แผนงานด้านการบริหารจัดการ และ 4) แผนงานด้านการสื่อสารทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ 5) แผนงานด้านการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ ปาณิสรา จรัสวิญญู (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดกำแพงเพชร กล่าวว่า แผนกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดกำแพงเพชรนั้น ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “การเป็นเครือข่ายธุรกิจด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตอันงดงามและธรรมชาติที่บริสุทธิ์” โดยสามารถแบ่งประเด็นพันธกิจได้ 3 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ 2) การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจด้านการท่องเที่ยว และ 3) การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว สำหรับกลยุทธ์ของกลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ควรใช้กลยุทธ์การเจริญเติบโต (Growth Strategy) เป็นกลยุทธ์พื้นฐานระดับองค์กร ซึ่งใช้กลยุทธ์การเจริญเติบโตจากภายใน (Internal Growth) และมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) การพัฒนาและขยายตลาด (Market Development and Expansion) และการกระจายธุรกิจ (Diversification) จากการวิเคราะห์กลยุทธ์ระดับองค์กรด้วยเทคนิคเน้นความสามารถหลัก (Core Competencies Matrix) และการวิเคราะห์กลยุทธ์ระดับองค์กรด้วยเทคนิค TOWS Matrix ทำให้ทราบว่า ความสามารถหลักในปัจจุบันของธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดกำแพงเพชร คือ มีตำแหน่งที่ตั้งบนเส้นทางหลัก สามารถเดินทางได้สะดวก มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่หลากหลาย

การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ควรเน้นการพัฒนาจุดแข็งให้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น โดยขจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้ง ควรพัฒนาด้านแผนและโครงการที่จะสามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา อาทิ แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ โครงการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางการบินจักรยานรอบกวีานพะเยา เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเมืองพะเยา โครงการพัฒนาเส้นทางพายเรือของเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในกวีานพะเยา โครงการพัฒนาและการให้บริการเรือแจวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา โครงการการพัฒนากวีานพะเยา โดยการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพะเยา โครงการประชุมจัดทำแผนพัฒนากวีานพะเยา โดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โครงการบริหารจัดการขยะรอบกวีานพะเยา โครงการประกวดภาพถ่ายกวีานพะเยา เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

ด้านการท่องเที่ยว โครงการจัดอบรมการใช้สื่อออนไลน์สำหรับชุมชน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวกว๊านพะเยา และโครงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญในแต่ละปี เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวกว๊านพะเยา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับ Kara (2010) การประเมินผลของพื้นที่ป่าไม้ในเมืองโคเจลีแอดนนานเมนเดเลส ในแง่ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวว่า พื้นที่ป่าในเมืองโคเจลีแอดนนานเมนเดเลส ไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือสำหรับผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองโคเจลี และอยู่ใกล้กับหมู่บ้านเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่สำหรับคนที่อาศัยอยู่ในเมืองเอดิน และอำเภออื่น ๆ เป็นที่ยอมรับว่ากิจกรรมของพื้นที่ป่าไม้ในเมืองโคเจลีแอดนนานเมนเดเลส สามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของผู้คนรวมทั้ง การพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาคด้านการท่องเที่ยว โดยการสร้างกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ป่าไม้ในเมืองโคเจลีแอดนนานเมนเดเลส ที่ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตของผู้คน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา สำนักงานจังหวัดพะเยา และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา สามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้กับการกำหนดทิศทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา

2. ชุมชนท้องถิ่นรอบกว๊านพะเยา ทั้ง 17 ชุมชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา รวมทั้งสามารถนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการวางแผน และกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

3. นักวิชาการหรือนักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นองค์ความรู้ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษานี้กำหนดขอบเขตเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย ดังนั้น เพื่อให้ทิศทางการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา จึงควรศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

2. ควรมีการศึกษาด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของแต่ละภาคส่วน ซึ่งได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน

ภาคประชาชน รวมทั้งความคิดเห็นของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์
ของกว๊านพะเยา

3. ควรมีการศึกษาผลกระทบทางการท่องเที่ยวรอบกว๊านพะเยา เพื่อจะทำให้ทราบถึง
ปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อคนในชุมชน และสภาพแวดล้อมของกว๊านพะเยา

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-นามสกุล.....

ตำแหน่ง/หน้าที่.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้

.....

.....

.....

เบอร์โทรศัพท์.....

ส่วนที่ 2 รายละเอียดการสัมภาษณ์ด้านนโยบายการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

1. หน่วยงานของท่านมีนโยบายหรือระเบียบด้านการบริหารจัดการกวีานพะเยาอย่างไรบ้าง

2. หน่วยงานของท่านมีนโยบายหรือระเบียบด้านการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในกวีานพะเยาหรือไม่

3. ที่ผ่านมาของหน่วยงานของท่านเกี่ยวกับการพัฒนากวีานพะเยามีอะไรบ้าง

4. ท่านมีความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรมภายในกวีานพะเยาอย่างไรบ้าง

5. ในอนาคตหน่วยงานของท่านมีนโยบายหรือทิศทางการพัฒนากวีานพะเยาอย่างไรบ้าง

6. รูปแบบกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ท่านคิดว่าเหมาะสมกับกวีานพะเยาควรมีลักษณะอย่างไร และได้แก่กิจกรรมอะไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างสำหรับชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชน

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-นามสกุล.....

ตำแหน่ง/หน้าที่.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้

.....

.....

.....

เบอร์โทรศัพท์.....

ส่วนที่ 2 รายละเอียดการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นและภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อกิจกรรมทางน้ำที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2. ท่านคิดว่าชุมชนท้องถิ่นมีส่วนในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำของกว๊านพะเยาอย่างไรบ้าง

3. ท่านคิดว่าหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำของกว๊านพะเยาอย่างไรบ้าง

4. ท่านคิดว่าภาคเอกชนมีส่วนในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำของกว๊านพะเยาอย่างไรบ้าง

5. รูปแบบกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ท่านคิดว่าเหมาะสมกับกว๊านพะเยาควรมีลักษณะอย่างไรบ้าง และได้แก่อะไรบ้างที่ควรเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา

ภาคผนวก ข แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ท่านในฐานะเป็นบุคคลสำคัญที่จะให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษา ซึ่งเป็นงานเชิงวิชาการ และจะไม่มีผลกระทบในแง่ลบ หรือเกิดความเสียหายแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบคำถามทุกข้อในแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งสิ้น 5 ประเด็นหลัก คือ

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ข้อมูลการเดินทางและการท่องเที่ยว
3. ความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมทางน้ำ
4. ความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ
5. ข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย: นายพงษ์พัฒน์ เสน่ห์ดี

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา

เบอร์โทรศัพท์ 083-599-1646

คำชี้แจง

กรุณาตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ [] ตรงกับคำตอบที่ท่านต้องการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป**1. เพศ**

[] 1. ชาย [] 2. หญิง

2. อายุปี**3. สถานภาพ**

[] 1. โสด [] 2. สมรส
[] 3. หม้าย / หย่าร้าง [] 4. อื่นๆโปรดระบุ.....

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

[] 1. ประถมศึกษา
[] 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
[] 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า
[] 4. อนุปริญญา/เทียบเท่า
[] 5. ปริญญาตรี
[] 6. ปริญญาโท
[] 7. ปริญญาเอก
[] 8. อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. อาชีพ

[] 1. นักเรียน/นักศึกษา
[] 2. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
[] 3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/ผู้ประกอบการ
[] 4. พนักงานบริษัทเอกชน
[] 5. เกษตรกรรม
[] 6. รับจ้างทั่วไป
[] 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท**7. ปัจจุบันท่านพำนักอาศัยอยู่ที่ใด**

อำเภอ..... จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลการเดินทางและการท่องเที่ยว

1. วัตถุประสงค์ของการเดินทางเที่ยวเที่ยวครั้งนี้ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] 1. พักผ่อนหย่อนใจ [] 2. เดินทางมาเยี่ยมญาติ
[] 3. ทักนศึกษา [] 4. สังสรรค์กับหมู่คณะ
[] 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. กวีานพะเยาถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวใดในการเดินทางของท่านครั้งนี้

- [] 1. เป็นจุดหมายปลายทางหลัก
[] 2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในการเดินทางครั้งนี้
[] 3. เป็นจุดแวะพักระหว่างการเดินทาง โดยจุดหมายปลายทางหลัก คือ.....

3. ก่อนหน้านี้ท่านเคยมาเยือนกว๊านพะเยาหรือไม่

- [] 1. เคย.....ครั้ง (ไม่รวมครั้งนี้)
[] 2. ไม่เคย

4. คนที่เดินทางมากับท่านครั้งนี้ จำนวน.....คน (ไม่รวมตัวท่าน)

5. ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้

- [] 1. มาคนเดียว [] 2. มากับครอบครัว
[] 3. มากับเพื่อน [] 4. มากับกลุ่มที่ทำงาน
[] 5. อื่น (โปรดระบุ).....

6. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวที่กว๊านพะเยาโดยวิธีการใด

- [] 1. รถจักรยานยนต์ส่วนตัว
[] 2. รถยนต์ส่วนตัว
[] 3. รถโดยสารประจำทาง
[] 4. รถเช่า (รถตู้ รถยนต์ รถจักรยานยนต์)
[] 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. ท่านรับทราบข้อมูลของกว๊านพะเยาจากแหล่งข้อมูลใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] 1. เพื่อน / ญาติ [] 2. โทรทัศน์
[] 3. วิทยู [] 4. แผ่นพับ / โบชัวร์
[] 5. หนังสือพิมพ์ [] 6. อินเทอร์เน็ต
[] 7. นิตยสารการท่องเที่ยว [] 8. บริษัทนำเที่ยว
[] 9. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. ในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านพักค้างคืนที่จังหวัดพะเยาหรือไม่
- [] 1. พัก จำนวน.....คืน
 - [] 2. ไม่พักค้างคืน โดยมีการเยือนกว๊านพะเยาโดยประมาณจำนวน.....ชั่วโมง
9. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวที่กว๊านพะเยาครั้งนี้โดยประมาณ.....บาท
- 9.1 ค่าเดินทางมายังกว๊านพะเยา.....บาท
 - 9.2 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม.....บาท
 - 9.3 ค่าที่พัก.....บาท
 - 9.4 ค่าของที่ระลึก.....บาท
 - 9.4 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (โปรดระบุ).....บาท

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมทางน้ำ

ความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา

กิจกรรมทางน้ำ ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	การรับรู้		ความคิดเห็น				
	ทราบ	ไม่ ทราบ	ไม่ ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มากที่สุด (5)
ด้านเทศกาลประเพณี							
1. การเวียนเทียนที่วัดติโลก อาราม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ปีละ 3 ครั้ง ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวัน อาสาฬหบูชา โดยเป็น การเวียนเทียนกลางน้ำ ที่มีแห่งเดียวในโลก							
2. ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) กว๊านพะเยา เป็น ประเพณีที่จัดขึ้นในวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 12 ของทุกปี เพื่อขอขมาพระแม่คงคาและ เพื่ออนุรักษ์ สืบสานประเพณี ลอยกระทงให้คงอยู่สืบไป							
3. กิจกรรมการแข่งขันเรือพาย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วง วันออกพรรษาของทุกปี โดย ชุมชนต่างๆรอบกว๊านพะเยา จะนำเรือและฝีพายของแต่ละ ชุมชนมาทำการแข่งขันกัน							

กิจกรรมทางน้ำ ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	การรับรู้		ความคิดเห็น				
	ทราบ	ไม่ ทราบ	ไม่ ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก ที่สุด (5)
ด้านเทศกาลประเพณี (ต่อ)							
4. มวยทะเลกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วง วันออกพรรษาของทุกปี โดยจะเป็นการเล่นของคน ในชุมชน ซึ่งจะทำการแข่งขัน ในกว๊านพะเยา							
5. กิจกรรม “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง” เป็นการนำ ประเพณีตานข้าวใหม่ที่มีความ เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา ของล้านนามาประยุกต์ให้เป็น ประเพณีทางน้ำ โดยมีการจัด ขบวนเรือที่สวยงามแล้วล่องใน กว๊านพะเยาเพื่อไปถวายที่วัด ศรีโคมคำ							
ด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว							
1. กิจกรรมจักรยานน้ำ เป็น กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ที่ชื่นชอบความท้าทาย เป็นอีก หนึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยว สามารถสัมผัสบรรยากาศ ภายในกว๊านพะเยาได้ด้วย ตนเอง							

กิจกรรมทางน้ำ ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	การรับรู้		ความคิดเห็น				
	ทราบ	ไม่ ทราบ	ไม่ ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก ที่สุด (5)
ด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว (ต่อ)							
2. กิจกรรมน้ำพุดนตรี เป็น กิจกรรมที่เกิดขึ้นในกว๊านพะเยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของ จังหวัดพะเยา โดยมีการแสดง ทุกคำคืน บริเวณด้านหน้า อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง							
3. กิจกรรมไหว้พระกลางน้ำ กว๊านพะเยาเป็นกิจกรรมที่ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เป็นจำนวนมากเมื่อเดินทางมา ที่จังหวัดพะเยา เนื่องจาก นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส ความงามของกว๊านพะเยา โดยการนั่งเรือพาย เพื่อไปไหว้ พระที่วัดติโลกอาราม							
4. กิจกรรมการให้อาหารปลา (ศาลาปลา) เป็นพื้นที่ให้ อาหารปลาสำหรับ นักท่องเที่ยว หรือเขตอนุรักษ์ พันธุ์ปลาในกว๊านพะเยา อยู่ใน พื้นที่ชุมชนประตูประสาท ในบริเวณนี้นักท่องเที่ยว สามารถให้อาหารปลาได้							

กิจกรรมทางน้ำ ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	การรับรู้		ความคิดเห็น				
	ทราบ	ไม่ ทราบ	ไม่ ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก ที่สุด (5)
ด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว (ต่อ)							
5. กิจกรรมเรือปั่นกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเดือน ธันวาคมของทุกปี สร้างความ ตื่นตา ตื่นใจแก่ประชาชนและ นักท่องเที่ยว เป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้ ผ่อนคลายโดยการปั่นเรือภายใน กว๊านพะเยา และยังสามารถ ชมวิวในกว๊านพะเยาได้อีกด้วย							
6. กิจกรรมขันโตกกลาง กว๊านพะเยา เป็นกิจกรรม ที่ทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการนั่งเรือพายเพื่อ รับประทานอาหารเย็น แบบขันโตก เพื่อชมทัศนียภาพ ภายในกว๊านพะเยา							
7. กิจกรรมการหาปลาของ ชาวประมง เป็นกิจกรรมที่มี มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษของ ชุมชนรอบกว๊านพะเยา โดย ชาวประมงจะพายเรือ และใช้ อุปกรณ์ในการจับปลาแบบ พื้นบ้านในการจับปลาภายใน กว๊านพะเยา							

กิจกรรมทางน้ำ ที่เคยเกิดขึ้นในกว๊านพะเยา	การรับรู้		ความคิดเห็น				
	ทราบ	ไม่ ทราบ	ไม่ ควรมี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควรมี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก ที่สุด (5)
ด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว (ต่อ)							
8. กิจกรรมจิบกาแฟ สายหมอกกลางกว๊านพะเยา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม การท่องเที่ยว ที่เปิดโอกาสให้ นักท่องเที่ยวได้นั่งเรือพาย สัมผัสกับสายหมอกยามเช้า ในกว๊านพะเยา พร้อมกับจิบ กาแฟร้อน ๆ รวมทั้งชมวิถีชีวิต ของชาวประมงในกว๊านพะเยา							
9. กิจกรรมการแข่งขันเรือใบ กว๊านพะเยา เป็นกิจกรรม ที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือจาก หลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ของจังหวัดพะเยา							
10. บานาน่าไป้ทกว๊านพะเยา เป็นเครื่องเล่นสำหรับ นักท่องเที่ยวที่ชอบความท้าทาย ตื่นเต้น รวมทั้งได้สัมผัส ความงดงามของทัศนียภาพ ในกว๊านพะเยาอีกด้วย							

ความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาในอนาคต

กิจกรรมทางน้ำที่ควรมีที่กวีานพะเยา	ความคิดเห็น				
	ไม่ ควร มี (1)	ควร มี น้อย (2)	ควร มี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก ที่สุด (5)
1. พายเรือแคนู และเรือคายัค					
2. พายเรือเก็บผักตบชวาในกวีานพะเยา					
3. พายเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงรอบกวีานพะเยา					
4. เทศกาลโคมไฟกลางกวีานพะเยา					
5. การล่องเรือตุงในกวีานพะเยา					
6. นั่งบอลลูนชมทัศนียภาพกลางกวีานพะเยา					
7. การจัดพื้นที่เล่นน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว					
8. ตลาดน้ำกวีานพะเยา					
9. สวนสนุกกลางกวีานพะเยา					
10. ล่องแพไม้ไผ่ในกวีานพะเยา					
11. อดวาเรือมไต้ในกวีานพะเยา					
12. พิพิธภัณฑท์กลางน้ำกวีานพะเยา					
13. หอคอยชมทัศนียภาพกลางกวีานพะเยา					
14. การสร้างจุดแลนด์มาร์ค หรือสัญลักษณ์ กลางกวีานพะเยา เช่น รูปปั้นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กวีานพะเยา					
15. การดำน้ำเพื่อชมโบราณสถานใต้น้ำในกวีานพะเยา					
16. การสร้างสะพานเชื่อมระหว่างกวีานพะเยา ฝั่งตะวันออกไปยังฝั่งตะวันตก					
17. การสร้างกระเช้าลอยฟ้าเพื่อชมทัศนียภาพ กวีานพะเยา					
18. กิจกรรม Zipline ในกวีานพะเยา					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ

สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ	ความคิดเห็น				
	ไม่ควร มี (1)	ควรมี น้อย (2)	ควร มี ปาน กลาง (3)	ควรมี มาก (4)	ควรมี มาก ที่สุด (5)
1. ป้ายสื่อความหมาย เช่น กฎ ระเบียบ ข้อห้ามต่าง ๆ ของกวีานพะเยา					
2. ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว					
3. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น					
4. บริษัทนำเที่ยว					
5. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย					
6. ติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อความปลอดภัย ของนักท่องเที่ยว					
7. ห้องน้ำ					
8. ถังขยะ					
9. ม้านั่งตามจุดต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว					
10. บริการอินเทอร์เน็ต					
11. ลานจอดรถ					
12. จุดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก					
13. ที่พัก/โรงแรม/โฮมสเตย์					
14. ร้านอาหาร					
15. ร้านกาแฟ					
16. ร้านบริการเช่าเบ็ดสำหรับนักท่องเที่ยว					
17. มีสื่อให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว					
18. จุดถ่ายภาพสำหรับนักท่องเที่ยว					
19. แพร้านอาหารในกวีานพะเยา					

ภาคผนวก ค แบบประเมินค่าถ่วงน้ำหนัก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ท่านในฐานะเป็นบุคคลสำคัญที่จะให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษา ซึ่งเป็นงานเชิงวิชาการ ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบในแง่ลบ หรือเกิดความเสียหายแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบคำถามทุกข้อในแบบประเมินนี้

แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งสิ้น 3 ประเด็นหลัก คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล
2. การกำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกวีานพะเยา (SWOT)
3. ข้อเสนอแนะทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบประเมินเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย: นายพงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา

เบอร์โทรศัพท์ 083-599-1646

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า 4. อนุปริญญา/เทียบเท่า
 5. ปริญญาตรี 6. ปริญญาโท
 7. ปริญญาเอก 8. อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

4. ตำแหน่ง

1. ผู้บริหารหรือผู้แทนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
 2. ผู้บริหาร หรือผู้แทน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท.)
 3. อาจารย์/นักวิจัย /ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา
 4. ตัวแทน/สมาชิก /คณะกรรมการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา
 5. ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่รอบกวีานพะเยา
 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 การกำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกวีานพะเยา (SWOT)

สภาพแวดล้อม	ค่าถ่วงน้ำหนัก
จุดอ่อน/ข้อด้อย (Weakness)	
1. กวีานพะเยาเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียจากชุมชนจึงส่งผลทำให้คุณภาพน้ำเกิดการเสื่อมโทรม	
2. ปัญหาการรुकกล้าที่ดินบริเวณโดยรอบกวีานพะเยา ส่งผลให้ระบบนิเวศเกิดการเปลี่ยนแปลง	
3. การเพิ่มจำนวนอย่างมากของสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงินที่สร้างสารพิษและกลิ่นไม่พึงประสงค์ในกวีานพะเยา	
4. การเพิ่มขึ้นของสัตว์น้ำต่างถิ่น เช่น ปลาชะโด ปลาชุกเกอร์ มีผลทำให้พันธุ์ปลาดั้งเดิมถูกรุกราน และลดจำนวนลง	

สภาพแวดล้อม	ค่าถ่วงน้ำหนัก
5. กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในกวีานพะเยามีน้อย จึงไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนกวีานพะเยาได้	
6. กวีานพะเยายังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา โดยเฉพาะห้องน้ำ Wi-Fi ฟรี และบริการด้านยานพาหนะ	
7. กวีานพะเยาไม่มีแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เนื่องจากมีการบริหารจัดการหลายหน่วยงาน ซึ่งยากต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว	
8. การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร และยังขาดสื่อแขนงต่าง ๆ ที่จะประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของกวีานพะเยาให้กับนักท่องเที่ยวทราบ	
9. อื่นๆ ได้แก่.....	
โอกาส (Opportunity)	
1. นโยบายภาครัฐส่งเสริม “การพัฒนาเมืองพะเยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์”	
2. ในภาคเหนือ และจังหวัดพะเยา มีสถาบันการศึกษาที่จะคอยสนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการ การวิจัย และการพัฒนาพื้นที่กวีานพะเยาในด้านการท่องเที่ยว	
3. ในอนาคต จังหวัดพะเยาจะมีการเปิดด่านชายแดนบ้านฮวกเป็นด่านชายแดนสากล ซึ่งกวีานพะเยาถือเป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งอยู่ระหว่างเส้นทางที่จะสามารถเชื่อมโยงเมืองท่องเที่ยวสำคัญ คือ เชียงใหม่-หลวงพระบาง	
4. โครงการอันเนื่องมาจากพระดำริที่มุ่งเน้นให้จังหวัดพะเยาเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาประชาชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	
5. ภายในปี 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) มีนโยบายและแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน	
6. สังคมทั่วโลกอยู่ในยุคของเทคโนโลยี ที่ทำให้ผู้คนก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เป็นโลกที่ไร้พรมแดน และเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน	

สภาพแวดล้อม	ค่าถ่วง น้ำหนัก
7. ปัจจุบันสถานการณ์ของธุรกิจโลจิสติกส์มีสภาวะการแข่งขันที่สูง และตลาดในต่างจังหวัดมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลดีต่อธุรกิจต่าง ๆ มากมาย อาทิเช่น ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว	
8. อื่น ๆ ได้แก่.....	
อุปสรรค (Threat)	
1. กวีานพะเยามีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการอนุรักษ์มากกว่าการพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว	
2. การเปลี่ยนแปลงผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารระดับจังหวัด ส่งผลต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา	
3. สภาพแวดล้อม และภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในบริเวณกวีานพะเยา มีผลต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เช่น ภัยแล้ง และน้ำท่วม	
4. สภาพทางเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองส่งผลให้การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวลดลง	
5. อื่น ๆ ได้แก่.....	

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ท่านในฐานะเป็นบุคคลสำคัญที่จะให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษา ซึ่งเป็นงานเชิงวิชาการ ผู้วิจัยขอรับรองว่า จะไม่มีผลกระทบในแง่ลบ หรือเกิดความเสียหายแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบคำถามทุกข้อในแบบประเมินนี้

แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งสิ้น 3 ประเด็นหลัก คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกวีานพะเยา (SWOT)
3. ข้อเสนอแนะทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบประเมินเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย: นายพงษ์พัฒน์ เสน่ห์ดี

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา เบอร์โทรศัพท์ 083-599-1646

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา
 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า
 4. อนุปริญญา/เทียบเท่า
 5. ปริญญาตรี
 6. ปริญญาโท
 7. ปริญญาเอก
 8. อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ตำแหน่ง

1. ผู้บริหารหรือผู้แทนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
 2. ผู้บริหาร หรือผู้แทน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท.)
 3. อาจารย์/นักวิจัย /ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา
 4. ตัวแทน /สมาชิก /คณะกรรมการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา
 5. ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่รอบกวนพะเยา
 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกว๊านพะเยา (SWOT)

สภาพแวดล้อม	คะแนน				
	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	1	2	3	4	5
จุดเด่น-จุดแข็ง(Strength)					
1. กว๊านพะเยาเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาหลายชนิด					
2. กว๊านพะเยามีทัศนียภาพที่สวยงาม ถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนจังหวัดพะเยา					
3. กว๊านพะเยามีกฎหมายที่คุ้มครองทั้งในด้านสิ่งปลูกสร้าง ยานพาหนะ มลพิษ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการอนุรักษ์ ซึ่งมีการบูรณาการในหลายหน่วยงาน					
4. สถานที่ตั้งของกว๊านพะเยา และตัวเมืองพะเยา เอื้ออำนวยต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจากตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนพหลโยธิน หรือถนนเอเชีย AH 2					
5. กว๊านพะเยามีเทศกาล ประเพณีทางน้ำที่น่าสนใจ และมีชื่อเสียง ได้แก่ การเวียนเทียนกลางน้ำวัดติโลกอาราม ประเพณีตานข้าวใหม่ใส่บาตรหลวง ฯลฯ					
6. รอบกว๊านพะเยามีแหล่งที่น่าสนใจจำนวนมากที่จะพัฒนาเป็นสิ่งดึงดูดใจ เช่น หาดอิงกว๊าน ฟาร์มแกะ และท่าเรือโบราณ ซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเชื่อมโยงรอบกว๊านพะเยา					

สภาพแวดล้อม	คะแนน				
	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	1	2	3	4	5
7. จังหวัดพะเยามีบริษัทนำเที่ยวที่ให้บริกการนำเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวภายในจังหวัดพะเยาได้อีกด้วย					
8. การบริการด้านที่พัก ทั้งโรงแรม เกสเฮ้าส์ และโฮมสเตย์บริเวณโดยรอบกว๊านพะเยามีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกพักได้ตามที่ต้องการ					
9. บริเวณโดยรอบกว๊านพะเยามีร้านอาหารที่หลากหลาย ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกรับประทานได้ตามต้องการ					
10. อื่นๆ ได้แก่.....					
จุดอ่อน/ข้อด้อย (Weakness)					
1. กว๊านพะเยาเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียจากชุมชน จึงส่งผลทำให้คุณภาพน้ำเกิดการเสื่อมโทรม					
2. ปัญหาการรุกรานที่ดินบริเวณโดยรอบกว๊านพะเยา ส่งผลให้ระบบนิเวศเกิดการเปลี่ยนแปลง					
3. การเพิ่มจำนวนอย่างมากของสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงินที่สร้างสารพิษและกลิ่นไม่พึงประสงค์ในกว๊านพะเยา					
4. การเพิ่มขึ้นของสัตว์น้ำต่างถิ่น เช่น ปลาชะโด ปลาซักเกอร์ มีผลทำให้พันธุ์ปลาดั้งเดิมถูกรุกรานและลดจำนวนลง					

สภาพแวดล้อม	คะแนน				
	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	1	2	3	4	5
5. กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในกวีวันพะเยามีน้อย จึงไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนกวีวันพะเยาได้					
6. กวีวันพะเยายังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา โดยเฉพาะห้องน้ำ Wi-Fi ฟรี และบริการด้านยานพาหนะ					
7. กวีวันพะเยาไม่มีแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เนื่องจากมีการบริหารจัดการหลายหน่วยงาน ซึ่งยากต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว					
8. การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของกวีวันพะเยา ยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร และยังขาดสื่อแขนงต่าง ๆ ที่จะประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของกวีวันพะเยาให้กับนักท่องเที่ยวทราบ					
9. อื่น ๆ ได้แก่.....					
โอกาส (Opportunity)					
1. นโยบายภาครัฐส่งเสริม “การพัฒนาเมืองพะเยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์”					
2. ในภาคเหนือและจังหวัดพะเยามี สถาบันการศึกษาที่จะคอยสนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการ การวิจัย และการพัฒนาพื้นที่กวีวันพะเยาในด้านการท่องเที่ยว					

สภาพแวดล้อม	คะแนน				
	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	1	2	3	4	5
3. ในอนาคต จังหวัดพะเยาจะมีการเปิดด่านชายแดนบ้านฮวกเป็นด่านชายแดนสากล ซึ่งกว่านพะเยาถือเป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง อยู่ระหว่างเส้นทางที่จะสามารถเชื่อมโยงเมืองท่องเที่ยวสำคัญ คือเชียงใหม่-หลวงพระบาง					
4. โครงการอันเนื่องมาจากพระดำริที่มุ่งเน้นให้จังหวัดพะเยาเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาประชาชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
5. ภายในปี 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีนโยบายและแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวโดยมุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน					
6. สังคมทั่วโลกอยู่ในยุคของเทคโนโลยี ที่ทำให้ผู้คนก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เป็นโลกที่ไร้พรมแดน และเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน					
7. ปัจจุบันสถานการณ์ของธุรกิจโลจิสติกส์ มีสภาวะการแข่งขันที่สูง และตลาดในต่างจังหวัด มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลดีต่อธุรกิจต่าง ๆ มากมาย อาทิเช่น ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว					
8. อื่น ๆ ได้แก่.....					

สภาพแวดล้อม	คะแนน				
	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	1	2	3	4	5
อุปสรรค (Threat)					
1. กวีานพะเยามีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ การอนุรักษ์มากกว่าการพัฒนาเพื่อประโยชน์ ทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรม ทางการท่องเที่ยว					
2. การเปลี่ยนแปลงผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหาร ระดับจังหวัด ส่งผลต่อการกำหนดทิศทาง การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา					
3. สภาพแวดล้อม และภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น ในบริเวณกวีานพะเยา มีผลต่อการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยว เช่น ภัยแล้ง และน้ำท่วม					
4. สภาพทางเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองส่งผลให้ การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยวลดลง					
5. อื่น ๆ ได้แก่.....					

**แบบประเมินความสำคัญเร่งด่วนของแผนงานโครงการการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ
เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา**

คำชี้แจง

แบบประเมินความเร่งด่วนของแผนงานโครงการ การพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ท่านในฐานะเป็นบุคคลสำคัญที่จะให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษา ซึ่งเป็นงานเชิงวิชาการ ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบในแง่ลบ หรือเกิดความเสียหาย แก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบคำถามทุกข้อ ในแบบประเมินนี้

แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งสิ้น 3 ประเด็นหลักคือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

2. การประเมินความสำคัญเร่งด่วนของโครงการในการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวของกวีานพะเยา 5 ด้าน

3. ข้อเสนอแนะทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ ในการตอบแบบประเมินเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย: นายพงษ์พัฒน์ เสน่ห์ดี

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา เบอร์โทรศัพท์ 083-599-1646

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	คะแนนความสำคัญเร่งด่วน				
		น้อย มาก 1	น้อย 2	ปาน กลาง 3	มาก 4	มาก ที่สุด 5
P1	แผนงานด้านแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจ					
1	โครงการจัดตั้งเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา ในทุกชุมชนรอบกว๊านพะเยา					
2	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งปลูกสร้าง รอบกว๊านพะเยาและสองข้างทางเข้า กว๊านพะเยา					
3	โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชนประมงกลางกว๊านพะเยา					
4	โครงการจัดตั้งท่าเรือในชุมชนต่าง ๆ รอบกว๊านพะเยา เพื่อเพิ่มสิ่งดึงดูดใจ และเส้นทางการท่องเที่ยว					
5	โครงการจัดตั้งตลาดน้ำกว๊านพะเยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว					
P2	แผนงานด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (ทางน้ำและเส้นทางท่องเที่ยว เชื่อมโยง)					
1	โครงการพัฒนากิจกรรมทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวโดยบูรณาการ กับวิถีชีวิตชุมชนประมงรอบกว๊านพะเยา					
2	โครงการพัฒนากิจกรรมการนั่งบอลลูน บริเวณกว๊านพะเยา					
3	โครงการจัดการแข่งขันเรือพายระดับ จังหวัดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยา					
4	โครงการส่งเสริมเทศกาลประเพณี “ตานข้าวใหม่ ใส่บาตรหลวง”					

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	คะแนนความสำคัญเร่งด่วน				
		น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก
		มาก		กลาง		ที่สุด
		1	2	3	4	5
5	โครงการตัดบาตรทางน้ำกว๊านพะเยา ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
6	โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ชั้นโตกกว๊านพะเยา					
7	โครงการเทศกาลโคมไฟกว๊านพะเยา					
8	โครงการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทาง การปั่นจักรยานรอบกว๊านพะเยา เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเมืองพะเยา					
9	โครงการพัฒนาเส้นทางพายเรือ ของเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่อเชื่อมโยง แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในกว๊านพะเยา					
10	โครงการพัฒนาเส้นทางเรือเพื่อเก็บ ผักตบชวา โดยการเชื่อมโยงวิถีชีวิต ชาวประมงและภูมิปัญญาท้องถิ่น					
11	โครงการพัฒนาเส้นทางแพไม้ไผ่ เพื่อเชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชนประมง รอบกว๊านพะเยา					
12	โครงการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวจิบกาแฟสาวยหมอก กว๊านพะเยา					
13	โครงการพัฒนาเส้นทางล่องเรือ ตุนกในกว๊านพะเยา					
14	โครงการพัฒนาเส้นทางพายเรือแคนู และเรือคายัค					

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	คะแนนความสำคัญเร่งด่วน				
		น้อย มาก 1	น้อย 2	ปาน กลาง 3	มาก 4	มาก ที่สุด 5
15	โครงการจัดทำพื้นที่เล่นน้ำสำหรับ นักท่องเที่ยว					
16	โครงการพัฒนาเส้นทางรกราง ชมกว๊านพะเยา และเมืองพะเยา					
P3	แผนงานด้านการบริการ					
1	โครงการพัฒนาผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร รอบกว๊านพะเยา					
2	โครงการจัดอบรมด้านการใช้พาหนะ ในกว๊านพะเยา สำหรับผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการทางน้ำ					
3	โครงการบริการรถรับส่งนักท่องเที่ยว จากสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยา เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเมืองพะเยา					
4	โครงการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูล นักท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ต่างชาติ					
5	โครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ในพื้นที่รอบกว๊านพะเยา					
6	โครงการพัฒนาและให้บริการ มัคคุเทศก์น้อยกว๊านพะเยา					
7	โครงการพัฒนาการบริการรกราง รอบเมืองพะเยา					
8	โครงการส่งเสริมการบริการรถสามล้อถีบ รอบกว๊านพะเยา					
9	โครงการพัฒนาการบริการให้เช่าเรือแคนู					

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	คะแนนความสำคัญเร่งด่วน				
		น้อย มาก 1	น้อย 2	ปาน กลาง 3	มาก 4	มาก ที่สุด 5
10	โครงการพัฒนาการบริการเรือปั่น กว๊านพะเยา					
11	โครงการบริการให้เช่าอุปกรณ์ ในการเล่นน้ำ เช่น ห่วงยาง เสื้อชูชีพ					
12	โครงการพัฒนาการบริการอาหาร และเครื่องดื่ม รอบกว๊านพะเยา					
P4	แผนงานด้านการบริหารจัดการ					
1	โครงการประชุมจัดทำแผนพัฒนา กว๊านพะเยาโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน					
2	โครงการการพัฒนากว๊านพะเยา โดยการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด พะเยา					
3	โครงการบริหารจัดการขยะ รอบกว๊านพะเยา					
4	โครงการจัดตั้งศูนย์ตำรวจท่องเที่ยว เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในกรณี เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน					
5	โครงการจัดตั้งป้ายสื่อความหมาย บริเวณทางเข้าและรอบกว๊านพะเยา					
6	โครงการพัฒนาด้านการขนส่งสาธารณะ ให้ครอบคลุมพื้นที่กว๊านพะเยา					
7	โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อรักษา ความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว รอบกว๊านพะเยา					

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	คะแนนความสำคัญเร่งด่วน				
		น้อย มาก 1	น้อย 2	ปาน กลาง 3	มาก 4	มาก ที่สุด 5
P5	แผนงานด้านการสื่อสารทางการตลาด และการประชาสัมพันธ์					
1	โครงการประกวดการทำหนังสือ เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ของกวีบ้านพะเยา					
2	โครงการประกวดภาพถ่ายกวีบ้านพะเยา เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ด้านการท่องเที่ยว					
3	โครงการจัดอบรมการใช้สื่อออนไลน์ สำหรับชุมชน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ ด้านการท่องเที่ยวกวีบ้านพะเยา					
4	โครงการประกวดการเขียนบล็อกเกอร์ ด้านการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวกวีบ้านพะเยา					
5	โครงการส่งเสริมการจัดกิจกรรม ด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ ในแต่ละปี เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว กวีบ้านพะเยา					
6	โครงการส่งเสริมและพัฒนาเทศกาล กินปลา กวีบ้านพะเยา					

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งครับ ที่ให้ความกรุณาตอบแบบประเมิน

ภาคผนวก ง รายชื่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย

รายชื่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย

1. ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ

1.1 คุณณรงค์ศักดิ์ เณลิ้มเกียรติ	ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา
1.2 คุณวีระวุฒิ ต๊ะปิ่นตา	ผู้อำนวยการ สำนักงานการท่องเที่ยว
และกีฬาจังหวัดพะเยา
1.3 คุณประภาส ศรีญาณลักษณ์	ธนารักษ์พื้นที่พะเยา
1.4 คุณประดิษฐ์ สีใส	ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงาน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา
1.5 คุณเกียรติคุณ เจริญสุวรรณค์	ประมงจังหวัดพะเยา
1.6 คุณนพดล ใจธรรม	ผู้อำนวยการโครงการชลประทานพะเยา
1.7 คุณนพดล ภูซั้ย	หัวหน้าหอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ พะเยา
1.8 คุณพิมลพร เพียรเสถียรกุล	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา
1.9 คุณทวีชัย โชคสมุทรา	ผู้อำนวยการสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค
สาขาเชียงราย

2. ตัวแทนอาจารย์/นักวิชาการ

2.1 ผศ.ดร. สันธิวัฒน์ พิทักษ์พล	สาขาวิชาการประมง
2.2 ดร.ธิตี ไวกวี	สาขาวิชานิติศาสตร์
2.3 ดร. ฤทัยภัทร พิมลศรี	สาขาวิชาการท่องเที่ยว

3. ตัวแทนจากชุมชนรอบกว๊านพะเยา

3.1 คุณวรวิทย์ บุรณศิริ	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
3.2 คุณจุฬาลิณี พรหมเผ่า	นายกเทศมนตรีเมืองพะเยา
3.3 คุณประสงค์ เหล็กกล้า	นายกเทศมนตรีตำบลบ้านปาง
3.4 คุณอาทิตย์ เมืองซื่อ	นายกเทศมนตรีตำบลบ้านต๋อม
3.5 คุณสันติ สารเร็ว	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส
3.6 คุณรัฐวุฒิชัย ใจกล้า	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน
3.7 คุณชัยวัฒน์ จันทิมา	สถาบันปวงพญาพยาว
3.8 คุณมุกดา ต๊ะอินสาร	ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
เครือข่ายสร้างบ้านแปงเมืองพะเยา

3. ตัวแทนจากชุมชนรอบกว๊านพะเยา

3.1 คุณสมศักดิ์ เทพตุน	ประธานวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.2 คุณสมบูรณ์ บัวเทศ	รองประธานวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.3 คุณนิรุทธิ์ เตปันคำ	รองประธานวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.4 คุณอดิเรก วงศ์ภูริวัฒน์	เลขานุการวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.5 คุณณรงค์ กันทะวัง	ประชาสัมพันธ์วิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.6 คุณมานิต เมืองงาม	กรรมการวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.7 คุณสมชาย แผ่นทอง	กรรมการวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.8 คุณศรีศักดิ์ พลเมืองดี	กรรมการวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.9 คุณณรงค์ หาญจริง	กรรมการวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.10 คุณสมาน โลหะกิจ	กรรมการวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.11 คุณจันทร์ดีป พูเพื่อง	กรรมการวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา
3.12 คุณสุทีป เทพวงศ์	กรรมการวิสาหกิจชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน
เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตกว๊านพะเยา

4. ตัวแทนจากภาคเอกชนรอบกว๊านพะเยา

4.1 คุณมานพ หาสื่อ	นายกสมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยว
จังหวัดพะเยา
4.2 คุณจรัส สุทธิกุลบุตร	ประธานบริษัทประชารัฐรักสามัคคีพะเยา
จำกัด

4.3 คุณธรรมพล ศรีสกุล ประธาน Biz Club จังหวัดพะเยา

4.4 คุณดงศักดิ์ ธารนิศร ประธานหอการค้าจังหวัดพะเยา

4. ตัวแทนจากภาคเอกชนรอบกว๊านพะเยา

4.5 คุณคมน์ มีศรี ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดพะเยา

4.6 คุณณัฐธีร์ อมรพันธุ์รัชตะ ผู้จัดการโรงแรม The Cozy Nest

4.7 คุณสุเมธ เตชะกุลวิโรจน์ ผู้จัดการโรงแรม M2

4.8 คุณธริษตรี พันธุ์พีช ผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด สบายดีกรุป 88

4.9 คุณวรรณวนัช จิตราพันธ์ทวี ผู้จัดการโรงแรมพะเยาเกทเวย์

4.10 คุณภาคภูมิ พฤกษ์เรืองกิจ เจ้าของร้านอาหาร Garden View Phayao

ภาคผนวก จ รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา

1. ผศ.ดร. วิบูลย์ วัฒนารธร ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. คุณปราโมทย์ ปิงเมือง หัวหน้าฝ่ายวิศวกรรม โครงการชลประทานพะเยา
3. คุณวีระวุฒิ ต๊ะปิ่นตา ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา
4. คุณจรัส สุทธิกุลบุตร ประธาน บริษัท ประชาธิปไตยสามัคคีพะเยา จำกัด สาขาวิชาการประมง มหาวิทยาลัยพะเยา
5. ผศ.ดร. สันธิวัฒน์ พิทักษ์พล สาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา
6. ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี นายกเทศมนตรีตำบลบ้านสูง
7. คุณประสงค์ เหล็กกล้า ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เครือข่ายสร้างบ้านแปงเมืองพะเยา
8. คุณมุกดา ต๊ะอินสาร รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต๋อม
9. คุณสมจิตร แสงสาย ประธานหอการค้าจังหวัดพะเยา
10. คุณคงศักดิ์ ธรรมนิศร นายกสมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา
11. คุณมานพ หาเสื้อ ประธาน Biz Club จังหวัดพะเยา
12. คุณธรรมพลกั ศรีสกุล ผู้จัดการโรงแรม The Cozy Net
13. คุณณัฐฉิรี อมรพันธ์รัชตะ ผู้จัดการโรงแรม M2
14. คุณสุเมธ เตชะกุลวิโรจน์ มหาวิทยาลัยพะเยา
15. อาจารย์ทศพล คุ่มสุพรรณ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยพะเยา
16. ดร.สุจิตรา วสุวัต
17. อาจารย์วรัญญา ไชยทารินทร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
18. ผศ. อริยา เผ่าเครือ่ง สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา
19. คุณพัชรี พุทธา สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา

ภาคผนวก ฉ ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่

ภาพ 19 แสดงการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล คุณประภาส ศรีญาณลักษณ์
ธนารักษ์พื้นที่พะเยา

ภาพ 20 แสดงการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล คุณประดิษฐ์ สีใส
ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อมสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา

ภาพ 21 แสดงการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยว

ภาพ 22 แสดงการสัมมนา “การพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกัวรานพะเยา
วันที่ 1 เมษายน 2560 ณ ห้องประชุมพรมาลี โรงแรมพะเยาเกทเวย์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกอร อาสาแข็ง. (2549). **แนวทางการพัฒนาพื้นที่ธนบุรีเพื่อการท่องเที่ยวทางน้ำ**.
วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม., สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง,
กรุงเทพฯ.
- กมล วงศ์อนันต์ และอภิชา ประกอบแสง. (2555). **SWOT Analysis**. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2558,
จาก <http://applerakchon.blogspot.com/2012/10/12-swot-analysis.html>
- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2554). **หาดอังกูวาน**. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2558,
จาก <http://info.dla.go.th/public/travel.do?cmd=goDetail&id=302622&random=1420760248656>
- กรมป่าไม้. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2558, จาก <http://chm-thai.onep.go.th/chm/mountain/detail/ecotourism.html>.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2557). **การประเมินสมรรถนะองค์กร**. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2558,
จาก <http://strategy.dip.go.th/ยุทธศาสตร์สกอ/การประเมินสมรรถนะองค์กร/tabid/66/Default.aspx>
- กรรณิกา พิมพ์ศรี. (2549). **โครงการศึกษาทัศนคติของผู้มาเยือนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณกัวนพะเยา จังหวัดพะเยา**. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา
- กรรณิกา พิมพ์ศรี. (2553). **การพัฒนารูปแบบการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- กระทรวงต่างประเทศ. (2557). **กงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง ส่งเสริมการค้า และการท่องเที่ยวบนเส้นทาง R3A**. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/30/50595>.
- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559**.
กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กัลยกร รัชชิตดา. (2557). **การประเมินมูลค่าด้านนันทนาการเพื่อการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
กรุงเทพฯ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). **การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับบริหารและวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 10).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- กุลวดี ละม้ายจีน. (2552). เอกสารประกอบการสอน วิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.
อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จุฬารัตน์ จินดาประเสริฐ. (2549). ทัศนคติและความพร้อมของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยว
ทางน้ำ. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, จังหวัดขอนแก่น.
- ฉลอง นนทพ่ายพ. (2548). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวกว๊านพะเยา:
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลรอบชายกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัด
พะเยา. ภาคนิพนธ์ ศศ.บ., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ฉันทิช วรรณถนอม. (2557). เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- ชมลม ชมไท. (2550). กว๊านพะเยา-ภูลังกา ตามล่า (ไล่) หมอก. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2558,
จาก <http://www.chomthai.com/forum/view.php?qID=260>.
- ชวัลนุช อุทยาน. (2552). การเปรียบเทียบความต้องการใช้บริการท่องเที่ยวเพื่อฝึกอบรม
บุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- ชวาลี เดือนดาว. (2551). การจัดการกว๊านพะเยาและพื้นที่โดยรอบ. การศึกษาอิสระ ปร.ม.,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชูสิมา พนมศักดิ์. (2549). ความคิดเห็นของผู้ประกอบอาชีพหมอนวดแผนไทยต่อการ
ปฏิบัติงานในจังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษ ปร.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ณัฐพล พัฒน์ชู. (2554). ผลกระทบของนโยบายการพัฒนากว๊านพะเยาที่มีต่อสภาพ
เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนริมกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.
การศึกษาอิสระ ปร.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ดรรรชนี เอมพันธุ์. (2544). การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในผืนป่า
ตะวันตก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทอดศักดิ์ กำลังหาญ. (2552). ผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ต่อชุมชนที่มีอาชีพประมง
พื้นบ้านรอบกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การศึกษาอิสระ ปร.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ธนกฤต สังข์เฉย. (2550). การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแหล่ง
นันทนาการทางธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ. (2550). **ภูมิทัศน์วัฒนธรรม**. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2558,
จาก http://www.icomosthai.org/iTH_news/download/Newsletter10-1.pdf.
- ธรรมบุญกวีานพะเยา. (2555). **ธรรมบุญกวีานพะเยา: สู่การพัฒนาบวรรากฐานการมีส่วนร่วม**.
สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2560, จาก http://kpi.ac.th/media/pdf/M10_530.pdf.
- ธีระพงศ์ ธนเจริญรัตน์. (2553). **หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารอยู่กลาง
การประกนภัย**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ฐาปนา บุญยประวีตร และปัทม ญาติมาก. (2555). **ความหมายและแนวความคิดของ
ภูมิทัศน์วัฒนธรรม**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2558, จาก <http://asiamuseum.co.th/paper/6>
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์, สุรเชษฐ์ เชษฐมาส, ดรชรณี เอ็มพันธ์, ณ์ภูส พิษกรรม, เล็ก เต็มตระกูล,
สมเกียรติ สิงหารวุฒิ และคณะ. (2541). **คู่มือพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- นิตา ชัชกุล. (2557). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปาณิสรา จรัสวิญญู. (2550). **การจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยว
ในจังหวัดกำแพงเพชร**. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พานัน นุรัญชา. (2556). **การสร้างวงกลมสี่เหลี่ยมล้อมคึกษาเพื่อการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติ**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ปิ่น บุตรี. (2554). **พญานาคกวีานพะเยา ตำนาน ความเชื่อ และความจริง**. สืบค้นเมื่อ
12 กันยายน 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9540000110825>.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ:
ไฟว์ แอนด์ โฟร์ พรินติ้ง.
- พรชัย องค์กรวงศ์สกุล. (2549). **พลังขับเคลื่อนธุรกิจ ด้วย Balanced Scorecard and KPI
(ตอนที่ 2)**. *Engineering Today*, 4(43), 75-80.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี. (2548). **เจ้าสี่หมื่นพะเยา-เจ้าผู้ครองเมืองภายใต้อิทธิพลล้านนา**.
สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2558, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/443707>.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิทยะ ศรีวัฒนสาร. (16 มิถุนายน 2553). **ความหมายการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2558, จาก <http://tourismindustrydpu.blogspot.com/2010/06/blog-post.html>.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2558). **พะเยาศึกษา**. เชียงใหม่: สุเทพการพิมพ์ แอนด์ มีเดีย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). **เอกสารประกอบการสอน วิชาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ยุทธภูมิ นามวงศ์. (13 ธันวาคม 2556). **กิจกรรมเรือปั่นที่ริมกว๊านพะเยา**. ศูนย์ข่าวสารสนเทศ สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดพะเยา.
- วรากร จันทระเสนา. (2549). **การศึกษาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่กว๊านพะเยาและบริเวณโดยรอบ**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วรรณภา วงษ์วานิช. (2539). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทยาลัยเทคโนโลยีการจัดการเพชรเกษม. (2558). **สื่อการสอนออนไลน์วิชาการตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคโนโลยีการจัดการเพชรเกษม.
- วิภาวี พลรัตน์. (2551). **การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ: กรณีศึกษาเขื่อนรอยเส้นทางประวัติศาสตร์อดีตราชธานีกรุงธนบุรี**. วิทยานิพนธ์ วท.บ., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วิชญ์ สกุลเจียมใจ. (2554). **แนวทางการพัฒนากว๊านพะเยาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. การศึกษาอิสระ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- วีระพล ทองมา. (2552). **การจัดการศูนย์วัฒนธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมบ้านแม่สา ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศูนย์เตือนภัยธุรกิจภาคเหนือ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2554). **สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.sme.go.th/Documents/2555%20ขว/university/เชียงใหม่-สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจท่องเที่ยว-54.pdf>.

- ศูนย์อาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2558). **ไทยกับการเป็นศูนย์กลางของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภาค 2**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2558, จาก http://www2.cgistln.nu.ac.th/tour_pb/?page_id=1338.
- สรายุทธ ผลโพธิ์. (2549). **การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำ กรณีศึกษา: เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างกรุงเทพมหานครถึงพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สันฐิราช นามเหล่า. (2559). **การท่องเที่ยวคว้านพะเยาและสถิติผู้เยี่ยมชมเยือนในจังหวัดพะเยา**. พะเยา: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา.
- สันธิวัฒน์ พิทักษ์พล. (2556). **คว้านพะเยา 2556: ปัญหาและโอกาสในการพัฒนาบนฐานความรู้และความร่วมมือของชาวพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2560, จาก <http://www.kwan.up.ac.th/prj2558/doc/staff-doc1.pdf>
- สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). **พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2558, จาก <http://wetland.onep.go.th/wetlands/KwanPaYao.html>.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา. (2557). **กิจกรรมการท่องเที่ยวคว้านพะเยา**. พะเยา: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา.
- สำนักงานกองทุนการวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา. (2557). **ทิศทางการวิจัยและแนวทางการพัฒนาคว้านพะเยาสู่ความยั่งยืนโดยชาวพะเยาเพื่อเมืองพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.kwan.up.ac.th/prj2558/vision2.php>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **ประเพณีลอยกระทงคว้านพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2558, จาก <http://obec.go.th/news/13202>.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2552). **หลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร และสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา. (2556). **วัดติโลกอาราม-ท่าเรือวัดติโลกอาราม.**
สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2558, จาก <http://www.m-culture.go.th/phayao/index.php/2013-06-07-06-17-27/> แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/item/วัดติโลกอาราม-ท่าเรือวัดติโลกอาราม.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา. (2557). **ประเพณีเวียนเทียนกลางน้ำ วัดติโลกอาราม.**
สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2558, จาก http://iam.hunsa.com/users/o/os/oshinkiki/uploads/00956_dpiib.jpg
- สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ.** สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62>.
- สุกฤษฎ์ แสงอรัญญ์. (2548). **นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.**
สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2558, จาก http://www.dnp.go.th/parkreserve/Np/Html/Tour/Eco_Tour.html.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ และศิริลักษณ์ ปิ่นเกสร. (2535). **นันทนาการกับป่าไม้ชุมชน.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวัตร สิทธิหล่อ. (2558). **ท่องเที่ยวไทยก้าวไกลอาเซียน. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 10(2), 1-4.**
- อานนท์ ชูระ. (2553). **แนวทางการบริหารจัดการกว๊านพะเยาในพื้นที่ของเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.** การศึกษาอิสระ ปร.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- อำนาจ รักษาพล, เมธยา ภูมิระวี, เบญจมาศ ณ ทองแก้ว, ชลตรงค์ ทองสง, นุชนารถ สิงหฤดี, อำพล ธานีครุฑ และคณะ. (2553). **การวิจัยเพื่อการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อำพร กันทา. (2559). **การปรับใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
- อิศร์ เนติธรรมกุล. (2549). **พันธกรณีของประเทศไทยภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศโดยเฉพาะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำ.** วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- เอมอร จังศิริพรปกรณ์. (2558). **แบบแผนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2558, จาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~jaimorn/re5.htm>.
- เอื้ออิศรา หงส์หิรัญ. (2544). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกว๊านพะเยา และพื้นที่โดยรอบ**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- Humphrey, A. (2005). **SWOT Analysis for Management Consulting**. Retrieved June 6, 2015, from <https://www.sri.com/sites/default/files/brochures/dec-05.pdf>.
- Ceballos-Lascurain, H. (1996). **Tourism, Ecotourism and Protected Areas: The State of Nature-Based Tourism around the World and Guidelines for Its Development**. Cambridge: IUCN Publications.
- Kara, B. (2010). **Evaluation of Kocarli Adnan Menderes urban forest in terms of the ecotourism**. Aydin: Adnan Menderes University.
- MGR online. (2008). **“125 คู่รัก” ร่วมแต่งงานกลางกว๊านพะเยา/ตา-ยาย วัย 80 จูงมือเข้าประตูวิวาห์**. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9510000018782>.
- Rangsimun Jakeaw. (2556). **องค์ประกอบของการท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2560, จาก <http://rangsimun.blogspot.com/2013/08/5-1.html>.

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	พงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี
วัน เดือน ปี เกิด	14 ธันวาคม 2533
ที่อยู่ปัจจุบัน	5 หมู่ 7 ตำบลบ้านจืด อำเภอภูแก้ว จังหวัดอุดรธานี
ที่ทำงานปัจจุบัน	-
ตำแหน่งปัจจุบัน	-
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2557	มัคคุเทศก์ Journey Smile Company จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2556	มัคคุเทศก์ Chiang mai Tic Travel จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2555	บธ.บ. (การท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	
	ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์
	พงษ์พิพัฒน์ เสน่ห์ดี (ผู้บรรยาย). (19-20 ธันวาคม 2559). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวของกว๊านพะเยา. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ 11 “เครือข่ายวิจัยอุดมศึกษา สานพลังประชารัฐ” (หน้า 745-757). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
	ผลงานตีพิมพ์อื่น ๆ -